

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



นางสาวภัทราภรณ์ โพนเงิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-2331-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**FACTORS AFFECTING THE SUCCESSFULNESS OF THE SCHOOL-BASED
CURRICULUM DEVELOPMENT OF BASIC EDUCATIONAL SCHOOLS IN THE
NORTH EAST**



Miss Pattraporn Phonngern

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

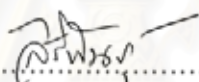
ISBN 974-53-2331-4

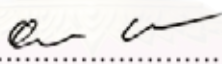
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ
โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โดย นางสาวภัทราภรณ์ โพนเงิน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท


.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี สิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา)


.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล)


.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริเดช สุขีวะ)

สายนิตยภัต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภัทรภรณ์ โพนเงิน : ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (FACTORS AFFECTING THE SUCCESSFULNESS OF THE SCHOOL-BASED CURRICULUM DEVELOPMENT OF BASIC EDUCATIONAL SCHOOLS IN THE NORTH EAST) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. อวยพร เวียงตระกูล, 151 หน้า. ISBN 974-53-2331-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์และเพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระหว่างสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา และ สำนักงานการศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 398 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา แบบสอบถามความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และแบบวัดความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร โดยโมเดลประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 3 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ 12 ตัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลด้วยโปรแกรมลิสเรล 8.71 ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 1.51 ค่าองศาอิสระ เท่ากับ 9 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.990 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.990 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ 0.011 โดยโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาร้อยละ 92

2. ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบ โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนทั้ง 3 สังกัดเดิมมีความไม่แปรเปลี่ยนในรูปแบบของโมเดล แต่แปรเปลี่ยนในค่าพารามิเตอร์ โดยได้ค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 25.43 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 66 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ .013

3. ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในมากที่สุดโดยตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ตัวแปรนโยบายการบริหาร ตัวแปรความพร้อมด้านบุคลากร ตัวแปรงบประมาณ ตัวแปรความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์อาคาร และสถานที่ และตัวแปรความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร

ภาควิชา...วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.....
สาขาวิชา...วิจัยการศึกษา.....
ปีการศึกษา...2548.....

ลายมือชื่อนิติศ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4583754827 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD : SCHOOL-BASED CURRICULUM , CURRICULUM DEVELOPMENT

PATRAPORN PHONGERN : FACTORS AFFECTING THE SUCCESSFULNESS OF THE SCHOOL-BASED CURRICULUM DEVELOPMENT OF BASIC EDUCATIONAL SCHOOLS IN THE NORTH EAST. THESIS ADVISOR: ASST.PROF. AUYPORN RUENGTRAGUL, Ph.D.
151 pp. ISBN 974-53-2331-4

The purpose of this research were to study and develop the model of the successfulness of the school-based curriculum development of basic educational schools in the north east. The research sample consist of 398 school executive from school in the basic education in the north east. The research instrument were questionnaires of the effect factor of the successfulness school-based curriculum development, the successfulness school-based curriculum development and the practices of understanding in curriculum development of the school executive. The model consist of 3 latent variables and 12 observed variables. The data were analyzed by using the principle of LISREL model analysis, using LISREL program version 8.71 the major finding were as follows :

1.The model of the successfulness of the school-based was valid and fit to the empirical data . The model indicate that the chi-square goodness of fit test was 1.51, $p = 0.99$, $df = 9$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 0.990$ and $RMR = 0.011$. The model account for 92% of variance in effectiveness of the of the successfulness school-based curriculum development.

2.The model indicate of model among 3 groups of school . The model indicate that the chi-square goodness of fit test was 25.43, $p = 1.00$, $df = 66$, $GFI = 0.980$ and $RMR = .013$. The pattern of model invariance among 3 difference group of school but the parameter of model variance across 3 difference group of school .

3. The successfulness of the school-based of the curriculum development of school in the basic education in the north east received the effect from the internal school factor. The variables received the maximum effect from the policy variable, the next is personal variable, the budget variable, the equipment-building variable and executives understanding variable.

Department...Educational Research and Psychology..

Field of Study.... Educational Research.....

Academic year....2005.....

Student's signature...

Advisor's signature.....

Patraporn Phongern
Auyporn Ruengtragul

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้แนวคิด ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และกำลังใจ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์กับผู้วิจัย ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำสั่งสอนความรู้ต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย รวมไปถึงผู้บริหารโรงเรียนทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาอย่างมาก

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ดร.นิศย์ศรี แสงเดือน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิงใจ พึ่งพานิช ที่ติดตามและสอบถามถึงความก้าวหน้าของการทำวิทยานิพนธ์อยู่เสมอ

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ภาควิชาวิจัยการศึกษา โดยเฉพาะ คุณส่งสุข ไพละออ คุณศุภมาส ลิมาวัฒน์ชัย คุณสุธิมา เทียนงาม คุณปิยะมาส หวังช่วยกลาง คุณบุษกร เตชนะรุ่งโรจน์และอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวถึง ที่คอยช่วยเหลือในด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมไปถึงการให้กำลังใจซึ่งกันและกันด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้ให้การสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด ทั้งในด้านกำลังใจ กำลังทรัพย์ ตลอดจนทุก ๆ ด้าน จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณพี่กอล์ฟ น้องก้อย คุณยาย น้า ๆ น้อง ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยอย่างดีเสมอมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ตอนที่ 1 ความหมายของหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา	8
ตอนที่ 2 แนวทางและกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	11
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและ ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร.....	22
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตร.....	36
ตอนที่ 5 โมเดลลิสเรลและการวิเคราะห์กลุ่มพหุ	44
ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
การรวบรวมข้อมูล.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
ตอนที่ 1	ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรสังเกตได้.....	78
ตอนที่ 2	ผลการเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	90
ตอนที่ 3	ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์...93	
ตอนที่ 4	ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	96
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
	สรุปผลการวิจัย.....	104
	อภิปรายผลการวิจัย.....	105
	ข้อเสนอแนะ.....	106
	รายการอ้างอิง.....	108
	ภาคผนวก.....	117
ภาคผนวก ก	รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	118
ภาคผนวก ข	ผลการพิจารณาคุณภาพเครื่องมือ.....	120
ภาคผนวก ค	โครงสร้างแบบสอบถาม.....	127
ภาคผนวก ง	แบบสอบถาม.....	132
ภาคผนวก จ	ตัวอย่างคำสั่งที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลความสำเร็จ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยโปรแกรม LISREL for Windows Version 8.71.....	145
ภาคผนวก ฉ	ตัวอย่างคำสั่งในการวิเคราะห์กลุ่มพหุด้วยโปรแกรม LISREL for Windows Version 8.71.....	147
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	151

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1	ตัวแปรที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....42
2	จำนวน โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....66
3	ประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด.....68
4	ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามแยกเป็นรายปัจจัย.....71
5	ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่อง หลักสูตรของผู้บริหาร.....72
6	การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด.....73
7	เกณฑ์ในการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์.....74
8	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม77
9	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้81
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัว อย่างทั้งหมด84
11	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ84
12	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ของโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา.....87
13	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชน.....88
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่ละสังกัด โรงเรียน.....91
15	การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาต่างสังกัด91
16	ผลการวิเคราะห์โมเดลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....94
17	ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลัก สูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ...97

18 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์แยกค่าอิทธิพลของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามสังกัดโรงเรียน101



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
1 โมเดลการวัดและโมเดลสมการ โครงสร้าง.....	45
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	64
3 โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	94
4 โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.....	99
5 โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา.....	99
6 โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนสังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชน.....	100

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของตนเอง ครอบครัวและบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาจะทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถีชีวิตของคนในชุมชนและสังคมเป็นสำคัญ จากอดีตที่ผ่านมา ระบบการศึกษามักถูกจำกัดอยู่กับเรื่องของครู โรงเรียน หรือ กระทรวงศึกษาธิการ หรือ ทบวงมหาวิทยาลัย จึงทำให้การดำเนินการจัดการศึกษามีข้อจำกัดอยู่กับบุคคล และหน่วยงานบางหน่วยงานเท่านั้น หลักสูตรที่กำหนดในระบบไม่สามารถก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษาและการเรียนรู้จึงไม่เกิดขึ้นกับสังคมทุกส่วน (ประเวศ วะสี, 2541) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปฏิรูปหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (เอกรินทร์ สีมหาภาค, 2545)

สภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเนื้อหาสาระของหลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความแตกต่างของท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นรูปแบบการสอนที่ครูเป็นศูนย์กลางยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสภาพแวดล้อมในชุมชน และสังคม จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ให้กรมวิชาการ ติดตามผลและวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีข้อจำกัดอยู่หลายประการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาแต่ละท้องถิ่น
2. การจัดหลักสูตร และการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้ง มีความคิดสร้างสรรค์
3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร และการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ

จากพื้นฐานปัญหาและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปหลักสูตรดังกล่าว และประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นตาม มาตรา 27, 28 โดยแบ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้น และได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 โดยมีหลักการสำคัญคือ ให้เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น ทั้งในเรื่องเนื้อหาสาระรายวิชา เวลา และการจัดการเรียนรู้ สามารถที่จะนำไปใช้ในการจัดการ เรียนรู้ได้อย่างครอบคลุม และปรับให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นได้ ซึ่งการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละสถานศึกษานั้น ทางกรมวิชาการได้กำหนด หลักสูตรแกนกลาง ขึ้นเพื่อให้แต่ละสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการเทียบเคียง ตรวจสอบ หรือปรับใช้ โดยเทียบ เป็นร้อยละ 70 และให้สถานศึกษากำหนดรายละเอียด สาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และท้องถิ่น ประมาณร้อยละ 30 โครงสร้างของหลักสูตรแกนกลาง กำหนดไว้เป็น 4 ช่วง ได้แก่ ช่วงชั้นที่ 1 คือ ป.1- ป.3 ช่วงชั้นที่ 2 คือ ป.4-ป.6 ช่วงชั้นที่ 3 คือ ม.1- ม.3 และช่วงชั้นที่ 4 คือ ม.4- ม.6 โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ ภาษาต่างประเทศ (กรมวิชาการ, 2545) และในปีการศึกษา 2546 สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องใช้ หลักสูตรสถานศึกษาที่มีการจัดทำขึ้นมาเพื่อ ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดย หลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำขึ้นมานั้น ต้องเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพ ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชนสังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มากำหนดเป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง (กรมวิชาการ, 2545) และนำมาใช้ในโรงเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 4 และ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมา พบว่าในการพัฒนา หลักสูตรยังมีปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติหลายด้านที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรยังไม่บรรลุ ตามจุดมุ่งหมาย ของแต่ละสถานศึกษาโดยสามารถแยกเป็นปัญหาในแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้ คือ ด้านผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตร (แรมสมร อยู่สถาพร, 2536; วิชัย ดิษฐระ, 2535; และ พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร, 2541) ด้านครู พบว่าขาด แคลนบุคลากรและครูในการพัฒนาหลักสูตร (ประเสริฐ จำขึ้นวงศ์, 2534) ครูขาดทักษะความรู้ และ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากขาดการอบรมในเรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (รุ่งฟ้า หิรัญวงศ์, 2535 และ วิไลวรรณ เหมือนชาติ, 2538) และครูมีภาระงานสอนมาก (สมพิศ

วงษ์แหยม, 2534 และ เสาวนีย์ เชาวโรจน์, 2544) นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านความพร้อมของสถานศึกษา ทั้งในเรื่องของงบประมาณ (มณฑิชา ชนะสิทธิ์, 2539; จินตนา สุขสมแดน, 2541; รุ่งฟ้า หิรัญวงศ์, 2535 และ พรสมบัติ คำตรง, 2541) และด้านสื่อ อุปกรณ์ และ อาคารสถานที่ (สุมาลิน วงศ์มณี, 2541) ในด้านการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาน้อย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

ในทางปฏิบัติแล้ว การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายร่วมกัน วิชัย วงศ์ใหญ่ (2545) ได้กล่าวว่าการประกอบสำคัญที่เป็นพื้นฐานของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรที่สำคัญมีสองส่วน คือ บุคลากรหลักที่เกี่ยวข้องและการประเมินผล โดยบุคลากรหลักที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและองค์กรชุมชน โดยในประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น กล่าวได้ว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อโรงเรียนมาก ดังนั้นภารกิจของโรงเรียน คือ การให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ในการพัฒนาหลักสูตรไม่สามารถที่จะทำสำเร็จด้วยคนเพียงคนเดียวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ดังนั้น ผู้ดูแลหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป (Turner, 2001) ด้วยเหตุนี้ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการบริหาร ในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกายอมรับว่า การศึกษาเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น เมื่อประชาชนต้องเสียภาษีการศึกษาให้ท้องถิ่นประชาชนจึงต้องเข้ามาเป็นกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายควบคุม ติดตาม และประเมินผล การจัดการศึกษาท้องถิ่น ผลของการมีส่วนร่วมทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจโรงเรียน มีความเชื่อถือและศรัทธาในโรงเรียน (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2545)

จากแนวคิดทฤษฎีและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมา เป็นการศึกษาในลักษณะที่มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละบริบทแต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าในการพัฒนาหลักสูตรมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องหลายด้าน และพบว่าการพัฒนาหลักสูตรของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในหลายจังหวัด ยังมีระดับการปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับน้อยถึงระดับปานกลาง (เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ, 2540 และ สุภาพร บุญโต, 2546) ซึ่งทำให้การพัฒนาหลักสูตร ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจต้องการศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยเป็นการมุ่งศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผลของการศึกษาคาดว่าจะทำให้ได้สารสนเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร อันเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในภูมิภาคนี้ และนำไปปรับใช้กับโรงเรียนในภูมิภาคอื่น ๆ ได้อีกด้วย

คำถามวิจัย

1. ระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับใด
2. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือน่าจะเป็นอย่างไร
4. โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต่างสังกัดเดิม มีความแปรเปลี่ยนในรูปแบบโมเดลหรือไม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต่างสังกัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ตัวแปรที่ใช้วิจัย
 - 1.1 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในด้าน 4 ด้านดังต่อไปนี้
 1. ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 2. ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร
 3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
 4. ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.2 ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น ปัจจัย 2 ด้านดังนี้

1. ปัจจัยภายใน ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัว ได้แก่ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร นโยบายการบริหาร และ งบประมาณ

2. ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัว ได้แก่ ความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น

2. ประชากร ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

3. การศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความสำเร็จในขั้นกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตรตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. **ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง การปฏิบัติในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้บรรลุตามเป้าหมายใน 4 ด้าน โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

1.2 ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร หมายถึง การมีเนื้อหาในเอกสารหลักสูตรที่ครบถ้วน กล่าวถึงสาระของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างเนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรอย่างชัดเจน และมีการเผยแพร่เอกสารอย่างทั่วถึง

1.3 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง มีการวางแผนการบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ และการส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร

1.4 ด้านการนิเทศ ติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตร หมายถึง มีการวางแผนประชุมแนวทางและการจัดการในการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

2. **ปัจจัยภายใน** หมายถึง ตัวแปรที่อยู่ในระบบโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร นโยบายการบริหาร และ งบประมาณ โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

2.1 ความพร้อมด้านบุคลากร หมายถึง การจัดเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรในด้านความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร การจัดสรรจำนวนบุคลากรที่เหมาะสม และการแบ่งภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ หมายถึง การวางแผนการจัดเตรียมอาคารสถานที่ จำนวนสื่อ และอุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.3 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้บริหาร ในการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรในด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร การสนับสนุนด้านอำนวยความสะดวกในการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร และการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.4 นโยบายการบริหาร หมายถึง การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบและเข้าใจนโยบายของโรงเรียนและถือเป็นแนวปฏิบัติ

2.5 งบประมาณ หมายถึง การจัดสรรและดำเนินการใช้เงินงบประมาณและนอกงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3. ปัจจัยภายนอก หมายถึง ตัวแปรที่อยู่ภายนอกระบบโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ปกครอง การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น โดยวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

3.1 ความร่วมมือจากชุมชน หมายถึง การเข้าร่วมประชุม เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรจากบุคลากรในชุมชน การสนับสนุนด้านวิทยากรในท้องถิ่น และทุนทรัพย์ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการพัฒนาหลักสูตร

3.2 ความร่วมมือจากผู้ปกครอง หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเข้าร่วมประชุม เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุนช่วยเหลือในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และทุนทรัพย์เพื่อการพัฒนาหลักสูตร

3.3 การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น หมายถึง การช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชน ในเรื่องของงบประมาณ สื่ออุปกรณ์ และการจัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

4. โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง โรงเรียนในสังกัดเดิมของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการศึกษาเอกชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและปรับปรุงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. เป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งเขตพื้นที่การศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษา



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอเป็น 6 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ความหมายของหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา ตอนที่ 2 แนวทางและกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตร ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตอนที่ 6 โมเดลลิสรูปแบบและการวิเคราะห์กลุ่มพหุ

ตอนที่ 1 ความหมายของหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถจำแนกจุดเน้นที่แตกต่างกันตามกลุ่มแนวคิดดังนี้

แนวคิดที่หนึ่ง หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่ใช้สอนในโรงเรียนผู้ให้ความหมายในแนวคิดนี้ได้แก่ กู๊ด (Good, 1973) โดยกล่าวว่า หลักสูตรเป็นกลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบหรือลำดับวิชาที่นักเรียนต้องเรียนจนจบการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor และ Alexander, 1974) ที่กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาหรือสาขาวิชาที่เปิดสอนหรือหลักสูตรเฉพาะสาขาที่กำหนดขึ้นหรือกลุ่มวิชาที่กำหนดไว้บังคับ หรือเสนอแนะให้บุคคลเรียน นอกจากนี้ สิริพร บุญญานันต์ (2530) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนดของรายวิชาที่นักเรียนจะต้องเรียนหรือหมายถึงเนื้อหาวิชาที่จะสอนรวมทั้งจุดมุ่งหมายและคำอธิบายรายวิชา

แนวคิดที่สอง หลักสูตร คือ ประสบการณ์ในการเรียนทั้งหมดที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียน แนวคิดดังกล่าวนี้ นิยามโดย ราแกนและเชฟเพิร์ด (Regan และ Shepherd, 1977) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกชนิดของเด็กที่โรงเรียนต้องมีส่วนรับผิดชอบ โดยความหมายในที่นี้ รวมไปถึงรายวิชาที่เปิดสอน เอกสารที่ระบุรายละเอียดของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นตัวกลางสำหรับถ่ายทอดหลักสูตรและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธนา สมแสน (2535) ที่ได้กล่าวว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับการวางแผน โดยการจัดขึ้นเป็นลักษณะของวิชาที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยมีสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ ในทำนองเดียวกับที่

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2537) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

แนวคิดที่สาม หลักสูตร คือ สื่อการเรียนการสอน หรือ วิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทาง ผู้ให้ความหมายในแนวนี้คือ Taba (1962, อ้างถึงใน มาเจอ โก้สุโข, 2537) ที่ได้เสนอว่า หลักสูตร คือ เครื่องมือหรือวิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิก ซึ่งจะสร้างผลผลิตที่ดีให้แก่สังคม สอดคล้องกับ Krug (อ้างถึงใน สัจด์ อุทรานันท์, 2532) ที่กล่าวว่า หลักสูตรประกอบด้วยสื่อกลางของการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ผลผลิตทางการเรียนที่พึงปรารถนา สำหรับสื่อกลางนั้นรวมถึงการเรียนในห้องเรียน โครงการแนะแนว การบริหารสุขภาพ การอยู่ค่ายพักแรม การศึกษาในห้องสมุด และกิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra curriculum) หรือ การเรียนนอกห้องเรียน (Extra-class)

แนวคิดที่สี่ หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ผู้ที่มีความคิดในแนวนี้คือ Beaucham (1981) ที่กล่าวว่า หลักสูตรนอกจากจะหมายถึงเอกสารหลักสูตรแล้วยังหมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ครู นักเรียน เนื้อหาสาระ ยุทธวิธีการสอน การกำหนดเป้าหมาย การประเมินผล ซึ่งหมายถึงสิ่งแวดล้อมนั่นเอง นอกจากนี้ สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ได้อธิบายเพิ่มเติม คำว่า “ปฏิสัมพันธ์” ให้เข้าใจความหมายยิ่งขึ้นว่าปฏิสัมพันธ์หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และเนื้อหาสาระ ไม่ใช่เกิดขึ้นทีละขั้นตอน คือ มีการกระทำ (action) เกิดขึ้นก่อน แล้วจึงมีการตอบสนอง (reaction) กลับคืนมา

แนวคิดที่ห้า หลักสูตร คือ โครงการ แผน แนวทาง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อความเหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล ผู้ที่ให้ความหมายในแนวนี้ได้แก่ ทรัมป์ และมิลเลอร์ (Trump และ Miller, อ้างถึงใน ยุทธนา สมแสน, 2535) ซึ่ง กิตติมา ปรีดีดิถก (2532) กล่าวว่า หลักสูตร คือ โครงการศึกษาของผู้สอนโดยกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาความรู้ และ ประสบการณ์ที่จะจัดให้กับผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน และ การประเมินผล สอดคล้องกับ ช่าง บัวศรี (2532) ที่ได้กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำเพื่อแสดงถึงจุดหมายการจัด เนื้อหาสาระ กิจกรรม และประมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด นอกจากนี้ แรมสมร อยู่สถาพร (2534) ได้แสดงทัศนะว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโดยมุ่งสร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ คุณธรรม และ จริยธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม และให้มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตามสภาพของสังคมในขณะนั้น ๆ

จากความหมายของหลักสูตรของนักการศึกษาข้างต้น เห็นว่า หลักสูตร เป็นโครงการ หรือข้อกำหนด หรือ แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อนำไปสู่การจัดมวลงประสบการณ์การเรียนรู้ให้เกิดแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษา

ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

Yerkes (1994) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่จัดในโรงเรียน หรืออาจจัดเป็นหลักสูตรเฉพาะก็ได้

Stark และ Lattuca (1997, อ้างถึงใน เสาวภาคย์ แผลมเพชร, 2545) ให้ความหมายว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนพันธกิจ วัตถุประสงค์ของโรงเรียน ความรู้ที่นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด โดยให้นักเรียนได้เลือกเรียนและได้ฝึกจากชุดวิชาเฉพาะในหลักสูตร ซึ่งเนื้อหาสาระอาจมีรูปแบบหรือ ไม่มีรูปแบบก็ได้

Turner (2001) กล่าวว่า หลักสูตรระดับโรงเรียน คือ หลักสูตรที่จัดขึ้นตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของแต่ละโรงเรียนมุ่งหวัง โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมพัฒนาหลักสูตร

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่า หลักสูตรสถานศึกษา คือ มวลงประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ หรือ หลักสูตรสถานศึกษา คือ แผนหรือแนวทางข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของแต่ละบุคคล

เอกรินทร์ สีมหาภาค (2545) ให้ความหมายว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนการหรือแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งที่มีข้อกำหนดของการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินงาน การประกันคุณภาพในสถานศึกษา (มาตรา 47,48) เพื่อรองรับการประเมินภายนอก

กรมวิชาการ (2545) ให้ความหมายว่า หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลงประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา โดยให้มีความสอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่ใกล้ตัวผู้เรียนและมีความยืดหยุ่นสามารถที่จะปรับเนื้อหาให้ตอบสนองกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้

ตอนที่ 2 แนวทางและกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่มีความเฉพาะในส่วนของเนื้อหาที่เป็นลักษณะของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการและแนวทางในการจัดทำจะมีลักษณะแตกต่างกันไป ดังที่ได้มีผู้เสนอแนะแนวทางไว้ดังต่อไปนี้

Mccutchen และ Zechiel (1942, อ้างถึงใน Tanner และ Tanner, 1980) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียนว่า ควรจะประกอบไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

1. กำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งหวัง
2. เลือกวิธีการที่เป็นไปได้และวางแผนการดำเนินการ
3. จัดการดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้
4. ประเมินผลหลักสูตร

Martin และคณะ (1986) ได้เสนอแนะแนวทางและกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของครูไว้ทั้งหมด 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. จัดประชุมระหว่างคณะกรรมการครูในโรงเรียน เพื่อกำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งหวังในหลักสูตร
2. คณะกรรมการร่วมพิจารณาปรับปรุงและแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน จากนั้นคณะกรรมการกลุ่มย่อยรับนโยบายนำไปแบ่งหน้าที่และส่วนที่ต้องรับผิดชอบในการจัดทำ
3. กรรมการกลุ่มย่อยให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการประเมินผล ต่อจากนั้นคณะกรรมการทั้งหมดร่วมประชุมเพื่อสรุปผลในการจัดทำ
4. สมาชิกในกลุ่มบรรยายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของครูที่จะมาทำหน้าที่เป็นครูนำร่องในการแนะแนวในเรื่องของการทดลองใช้หลักสูตร
5. คณะกรรมการครู กลุ่มใหม่ เสนอแนวทางในการประเมินผลครูนำร่อง
6. คณะกรรมการกลุ่มที่ 2 บันทึกผลการทดสอบครูนำร่อง
7. เสนอผลที่ได้แก่ผู้บริหารและคณะกรรมการ โรงเรียน
8. ครูนำร่องที่ได้ผ่านการทดสอบแล้ว นำความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไปเผยแพร่ให้ครูทั่วไปได้รับทราบถึงขั้นตอนและวิธีการ ด้วยความสมัครใจ
9. คณะกรรมการกลุ่มที่สาม นำเสนอผลงานและตรวจสอบผลของครูนำร่องอีกครั้งหนึ่ง
10. กลุ่มผู้บริหารระดับสูง จัดอบรมแนะแนวความรู้แก่ครูนำร่องเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติงานเผยแพร่หลักสูตร และทำเพื่อให้ครูนำร่องได้เป็นตัวกระตุ้นครูทั่ว ๆ ไปให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สุมาลิน วงศ์มณี และ คณะ (2540) เสนอขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียนว่ามีขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพความต้องการของชุมชนและโรงเรียน และครูดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตร
2. กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร 5 ลักษณะ คือ การปรับกิจกรรม การปรับเนื้อหา การปรับปรุงสื่อ การทำสื่อใหม่ และการเพิ่มเติมรายวิชา
3. กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้
4. การจัดทำแผนการสอน

กรมวิชาการ (2545) ได้ให้แนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาว่า มีข้อควรคำนึง 2 ประการ คือ

1. หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องเชื่อมโยงกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นกรอบสำคัญของการจัดการศึกษา สำหรับสถานศึกษาทั่วประเทศ ส่วนสำคัญที่ต้องยึด คือ มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นซึ่งมาตรฐานดังกล่าวเป็นคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียนทั้งประเทศ หลังจากที่ยอบการศึกษาแต่ละช่วงชั้น หรือ จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งจะเป็นส่วนที่เพิ่มเติมจากข้อ 1 หลักสูตรจะต้องตอบสนองต่อความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างของแต่ละบุคคลเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาถึงขีดสูงสุด

สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรของตนเองได้อย่างอิสระโดยยึดนโยบายกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักวิชาการในการจัดการศึกษามีความถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น และมีความเป็นไปได้

กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้แต่ละสถานศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรได้ตามเป้าหมายทางกรมวิชาการ(2545) ได้ให้แนวทางเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์

- เป็นเจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์ เป็นการคิดไปข้างหน้า มีเอกลักษณ์

-สามารถสร้างศรัทธา และจุดประกายความคิดในสภาพการพัฒนาสูงสุด

ภารกิจ

-แสดงวิธีดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติต่อไป

เป้าหมาย

-กำหนดเป็นความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนดและสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชนในการกำหนด เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้นสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ดังกล่าวให้แก่ผู้เรียน เพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวินิจัยเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อควรมีการประสานสัมพันธ์กับผู้เรียนผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปีหรือรายภาค

2. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย

- สาระการเรียนรู้ / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ครบ 8 กลุ่มสาระ รายปีหรือ รายภาค ทั้งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและเพิ่มเติมตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น
- มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน
- เวลาแต่ละกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปีหรือรายภาค

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร

3.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี / รายภาค ที่ ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือรายภาค

3.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ในข้อ 1) และให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

3.3 กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ดังนี้

- ช่วงชั้น ป.1-3 ป.4-6 และ ม.1-3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปีและกำหนดจำนวนคาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นสาระการเรียนรู้

- ช่วงชั้น ม.4-6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสม สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

3.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด ตามข้อ 1), 2) และ 3) มาเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ ซึ่งสามารถเขียนคำอธิบายรายวิชาได้หลายรูปแบบ

4. การออกแบบการเรียนรู้

4.1 การจัดการเรียนการสอน

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ / วิธีการ ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบ บูรณาการ แนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น มีดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนการสอนต้องสนองต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ ทั้งนี้ ในแต่ละคาบเวลาเรียนนั้น ไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระ ในลักษณะ บูรณาการที่มีภาษาไทย และคณิตศาสตร์เป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสนุกสนาน ได้ปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ 1 แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงาน แล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีหลักการทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อน อาจคัดแยกเฉพาะ และควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการมากขึ้น เพื่อมุ่งให้ผู้เรียน

เกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้เริ่มเน้นเข้าสู่เฉพาะทางมากขึ้น มุ่งเน้น ความสามารถ ความคิดระดับสูง ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน ทั้งในด้านอาชีพการศึกษา เฉพาะทาง ตลอดจนการศึกษาต่อ

สำหรับการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้ยึดหยุ่นวิธีการจัดการเรียนรู้ได้ตาม ความเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการของท้องถิ่น

4.2 สื่อการเรียนรู้

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อ ธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหา ความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา โดยในการจัดทำสื่อ นั้น ควรจัดทำ จากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น และจัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น

4.3 การวัดและประเมินผล

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัด และประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกันสถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินผล ทั้ง ในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ ตลอดจนการประเมิน ภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและ นอกสถานศึกษา

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้าง สัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด

ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝัง
 ความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง

6. การกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดและประเมินผลและ

เอกสาร หลักฐานการศึกษา

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถ
 จบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่า จบการศึกษาภาคบังคับ และ จบชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือว่า จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เรียนผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้น ตามเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1,2 และ3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (จบการศึกษาภาคบังคับ)

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้
 ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา
 กำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา
 กำหนด

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

(จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่
 สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา
 กำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา
 กำหนด

เอกสารหลักฐานการศึกษา

สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการ
 ดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนตามที่เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของ
 ผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพ

ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงพัฒนาการด้านต่าง ๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

7. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน

ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการส่งเสริม สนับสนุนต่าง ๆ ที่จะเอื้อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพในเรื่องต่อไปนี้

1. การพัฒนากระบวนการแนะแนว สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบแนะแนวที่มุ่งการพัฒนาคนให้มีความรู้ อย่างลึกซึ้งซึ่งประเมินการจัดการที่มีคุณภาพ โดยกำหนดพันธกิจระหว่างบ้าน ชุมชน และสถานศึกษาที่เน้นความร่วมมือกันระหว่างบ้าน ในฐานะแหล่งเรียนรู้แรกของผู้เรียน ชุมชนจะเป็นเครือข่ายที่สำคัญของการแนะแนว ช่วยป้องกัน แก้ไข ปัญหาของสังคม สร้างเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้วยข้อมูลสารสนเทศ และพัฒนาเครือข่ายแนะแนวให้เข้มแข็ง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด ทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านบริหารทั่วไป

2. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และห้องสมุด สถานศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีแหล่งการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้าเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และความชำนาญ โดยเฉพาะห้องสมุดนั้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นแหล่งที่รวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรง ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นห้องสมุดที่มีความหรูหราหรือใหญ่โต อาจเป็นเพียงมุมหนังสือ เพื่อการศึกษาค้นคว้าก็ใช้ได้ นอกจากนี้ ต้องสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ

3. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาหรือ พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ เน้นการวิจัยทั้งในห้องเรียน และการวิจัยในภาพรวมของสถานศึกษา

4. เครือข่ายวิชาการ สถานศึกษาต้องพัฒนา และส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ทางวิชาการ จากครูในสถานศึกษาเดียวกัน และในสถานศึกษาอื่น ๆ ตลอดจนชมรมวิชาการต่าง ๆ ในรูปของเครือข่าย เชื่อมโยงกันทั้งจากบุคคลต่าง ๆ และจากสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีความรู้ และแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

8. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

จากกระบวนการดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจะมีรายละเอียดที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษา ทุกด้าน ในขั้นนี้ จึงเป็นการวิเคราะห์และเรียบเรียง เพื่อให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์ ในการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา ควรคำนึงว่าสิ่งที่ปรากฏ ในหลักสูตรเป็นสิ่งที่

สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ ตั้งแต่ต้น คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ จนกระทั่งการนำหลักสูตรสู่ห้องเรียน คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการบริหารจัดการหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จใช้ศักยภาพทั้งของสถานศึกษาและชุมชนเต็มที่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง ประการสำคัญ หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสามารถบอกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและบุคคลในชุมชนทราบอย่างชัดเจนว่า จะจัดการศึกษาอย่างไรในสถานศึกษานั้น เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาอาจมีหลายเล่ม ซึ่งในเล่มแรกควรเป็นเล่มที่กำหนดภาพรวม และมีเล่มอื่น ๆ อีกตามความเหมาะสมซึ่งอาจแยกเล่มตามกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือหน่วยการเรียนรู้

เมื่อสถานศึกษาจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาตามหัวข้อดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถานศึกษาจะต้องตรวจสอบแต่ละหัวข้อ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 รวมทั้ง สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท/สภาพของสถานศึกษา จากนั้นนำร่างหลักสูตรดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ความเห็นชอบ

สรุปได้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวทางของกรมวิชาการ มีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 2) การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดทำสาระของหลักสูตร 4) การออกแบบการเรียนรู้ 5) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6) การกำหนดรูปแบบวิธีการหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล 7) การพัฒนาระบบส่งเสริมและสนับสนุน และ 8) การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

นอกจากกรมวิชาการ จะได้เสนอแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่สถานศึกษาแล้ว ยังได้เสนอแนะ ตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาไว้อีกด้วย ซึ่งได้กำหนดขึ้นมา เพื่อสร้างความเข้าใจในการกำหนดภารกิจของการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และเพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของกรมวิชาการ มีดังนี้

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร

1.1.1 มีข้อมูลที่แสดงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 มีเอกสารและหลักฐานเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.3 บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีคณะทำงานที่รับผิดชอบการศึกษาเอกสารหลักสูตร

1.2.1 มีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาความรู้ เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา

1.2.2 มีบัญชีรายชื่อ สถานศึกษาและแหล่งการเรียนรู้

1.3 คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3.1 จัดตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการฯ ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

1.3.2 คณะกรรมการและอนุกรรมการเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา

1.4 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

1.4.1 มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนชุมชนและข้อมูลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

1.4.2 มีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.5.1 มีการนำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ชุมชน มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.5.2 มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา

1.6 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ และขอความร่วมมือ

1.6.1 มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ความเคลื่อนไหวของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนทราบ

1.6.2 บุคลากรทุกฝ่ายอาสาที่จะช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภารกิจที่ 2 จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 มีกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.3 มีวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายการจัดการศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

2.4 มีโครงสร้างหลักสูตร

2.5 มีคำอธิบายรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งพื้นฐานและเพิ่มเติม

2.6 มีหน่วยการเรียนรู้

2.7 มีแผนจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ภารกิจที่ 3 กำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

3.1 การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.1.1 มีเอกสาร / หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.1.2 มีการจัดทำสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระ / รายวิชา และกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน

3.1.3 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือ ปฏิบัติ คิด และสรุปเป็นความรู้และแนวคิดด้วยตนเอง

3.1.4 มีการสอนซ่อมเสริม และส่งเสริมผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพที่ปรากฏ เป็นหลักฐาน และตรวจสอบได้

3.1.5 มีระบบการประเมินผลตามสภาพจริง

3.1.6 ปฏิบัติตามระเบียบการเทียบโอนผลการเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

3.2 การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.2.1 มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2.2 มีกิจกรรมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถทำหน้าที่แนะแนวให้กับผู้เรียน

3.2.3 มีแผนงาน / โครงการ / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและสนองจุดเน้นของสถานศึกษา

3.3 การส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.3.1 มีการจัดระดม ทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

3.3.2 มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา

3.3.3 มีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเพียงพอตามความเหมาะสมของสถานศึกษา และชุมชน

- 3.3.4 มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 3.3.5 มีการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน
- 3.3.6 มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ภารกิจที่ 4 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

- 4.1 มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ
 - 4.1.1 ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
 - 4.1.2 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

(School-Based Management = SBM)

- 4.2 จัดให้มีการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยองค์กรภายนอก
- 4.3 สถานศึกษามีการรายงาน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อชุมชนเป็นประจำ (ปี/ภาค)

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

- 5.1 มีคณะกรรมการนิเทศภายในของสถานศึกษา
- 5.2 มีแผนงาน / โครงการนิเทศ ติดตาม กำกับ ในสถานศึกษา
- 5.3 มีเอกสารหลักฐาน การดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรที่เป็นปัจจุบัน
- 5.4 มีรายงานการนิเทศ ปรากฏเป็นหลักฐาน
- 5.5 มีระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผล

ภารกิจที่ 6 สรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

- 6.1 มีการรายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และชุมชนเป็นประจำ
- 6.2 มีการประเมิน ผลการใช้หลักสูตร

ภารกิจที่ 7 ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และหลักสูตรสถานศึกษา

- 7.1 นำข้อมูล และปัญหาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 7.2 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายรวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาในปีต่อไป

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรและความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรนั้น ถือได้ว่าเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้และเป็นการวางแผนการประเมินผลให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ว่าได้บรรลุตามความมุ่งหมาย และจุดประสงค์จริงหรือไม่เพื่อผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะได้รับทราบ และคิดอ่านแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้หลายท่าน ดังนี้

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor และ Alexander, 1974) ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรใหม่ขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย ความหมายของคำว่า การพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ว่า มีความหมายเด่นชัด อยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หมายถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และลักษณะที่สอง หมายถึง เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

เสริมศรี ไชยสร (2526) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้าง การเปลี่ยนแปลง หรือ ปรับปรุงแผนประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหลาย รวมกระบวนการทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนพัฒนา การศึกษาวิเคราะห์สภาพต่าง ๆ ก่อนพัฒนาแล้วนำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรและการสอน การพิจารณาประเมินผลของหลักสูตร ทั้งในระหว่างที่มีการใช้หลักสูตร และหลังจากการใช้หลักสูตรแล้ว การพัฒนาหลักสูตรนั้นจะทำในระดับใดระดับหนึ่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งที่เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรก็ได้

สวัสดิ์ จงกล (2529, อ้างถึงใน สิริชัย อนันตผล) ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการนำข้อกำหนดของหลักสูตรไปทำรายละเอียดในด้านเอกสารและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในระดับต่าง ๆ และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษาในสถานศึกษาดำเนินการ ได้แก่ การจัดทำรายละเอียดเป็นคู่มือหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู กำหนดการสอน ฯลฯ ให้เป็นเอกสารประกอบหลักสูตร

บุญมี เณรชอด (2531) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงโครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดี

ขึ้น ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคม และเพื่อบรรลุความมุ่งหมายที่วางไว้ และนอกจากนี้ ยุทธนา ฮมแสน (2535) ได้เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้าง การเปลี่ยนแปลง หรือ การปรับปรุงแผนประสพการณ์การเรียนรู้ทั้งหลายในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนั้นมีสิ่งผลักดันที่สำคัญ คือ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง

จากความหมายการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาที่ผ่านมา สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว หรือ การสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมา โดยอาจไม่มีโครงสร้างของหลักสูตรเดิมอยู่ก็ได้ โดยมีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น และให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญต้งที่นักการศึกษาทั้งไทย และต่างประเทศเสนอไว้ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler, 1950) ได้ตั้งคำถามสำหรับนักพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ข้อ คือ 1) มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องจัดให้เด็ก 2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่สามารถทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย 3) จะจัดประสบการณ์เหล่านี้ อย่างไรจึงจะประสบผลสำเร็จ และ 4) จะสามารถตัดสินใจได้อย่างไรว่า จุดมุ่งหมายเหล่านั้นเป็นไปตามที่กำหนดซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ได้รับความนิยมน้อยแพร่หลายในวงการศึกษ และการพัฒนา หลักสูตร รวมทั้งมีอิทธิพลต่อแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรในระยะเวลาดต่อมา ทาบา (Taba, 1962 อ้างถึงใน มาเจอ โกสุโข, 2537) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. สำรวจให้ทราบความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย
2. ตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามที่สังคมต้องการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ ที่ต้องนำมาสอน เพื่อให้มีความรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม โดยพยายามคัดเลือกให้เรียนเฉพาะที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ดังกล่าวในขั้นที่ 2
4. จัดระเบียบ จัดลำดับ แก่ใจเนื้อหาวิชาความรู้ ที่คัดเลือกมาได้ในขั้นที่ 3 เพื่อพิจารณาการจัดลำดับเนื้อหาความยากง่ายของสาระในแต่ละวิชา ว่าอะไรควรเรียนก่อนหรือหลัง
5. คัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะสร้างเนื้อหาให้สมบูรณ์ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับจุดหมายที่ตั้งไว้
6. จัดระเบียบ จัดลำดับ แก่ใจปรับปรุงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะนำมาเสริมเนื้อหาวิชาความรู้ โดยพิจารณาว่าประสบการณ์ควรจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ก่อนหรือหลัง

7. กำหนดว่ามีเนื้อหาวิชา หรือ ประสบการณ์อะไรบ้างที่จะต้องประเมินผลว่าได้มีการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด นอกจากนี้ต้องกำหนดว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร มีอะไรที่จะนำมาช่วยในการประเมินบ้าง

8. ตรวจสอบความคงที่และความเหมาะสมในแต่ละชั้น เพื่อหาเนื้อหาที่จัดขึ้นสอดคล้องกับจุดหมายหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความสอดคล้องของเนื้อหาหรือไม่ มีความเหมาะสมเพียงใด ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายหรือไม่

นอกจากนี้ Arwinda (1977) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ไว้ว่าประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ 1) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการอย่างชัดเจน 2) กำหนดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) ประเมินผลการเรียนรู้ และ 4) นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง ซึ่ง Turner (2001) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรไว้ในลักษณะเดียวกันว่าประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะสภาพของท้องถิ่น 2) กำหนดเป้าหมาย และ ผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งหวัง 3) ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 4) ศึกษาและวิเคราะห์ผู้เรียน 5) เรียบเรียงเป็นเนื้อหาสาระ และ 6) เรียบเรียงเป็นหลักสูตร

นอกจากดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว นักการศึกษาไทย ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในทำนองเดียวกันดังนี้

ธีรภร บัวศรี (2531) ได้จัดลำดับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่าประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ 4) การกำหนดมาตรการวัด และประเมินผล 5) การนำหลักสูตรไปใช้ 6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร และ 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

นอกจากนี้ สัจจ อูทรานันท์ (2532) ยังได้กล่าวถึงขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. คัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. กำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
5. นำหลักสูตรไปใช้
6. ประเมินผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

และ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงศ์ (2539) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ว่าประกอบด้วย 1) การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น 4) การกำหนดเนื้อหา 5) การกำหนดกิจกรรม 6) การกำหนดเวลาเรียน 7) การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล 8) การจัดทำเอกสารหลักสูตร 9) การตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตร 10) การนำหลักสูตรไปใช้ 11) การประเมินผลการใช้หลักสูตร และ 12) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- 3) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 4) การจัดทำเนื้อหาสาระ
- 5) การกำหนดเกณฑ์การวัด
- 6) การนำไปใช้
- 7) การประเมินผล
- 8) การปรับปรุง และ
- 9) การประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ชุมชนทราบ

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร

ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมมือในการพัฒนา เพื่อให้หลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรนั้น นักพัฒนาหลักสูตรได้ให้ทัศนะไว้ดังต่อไปนี้

David Pratt (อ้างถึงใน สมพิศ วงศ์แหยม, 2534) กล่าวถึงคณะพัฒนาหลักสูตรว่า ควรประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญ 6 ด้าน คือ

1. ผู้ชำนาญทางด้านเนื้อหาวิชา
2. ผู้ชำนาญในด้านวิชาชีพครู
3. ผู้ชำนาญในด้านพัฒนาหลักสูตร
4. ผู้ชำนาญในด้านการวัดผล
5. ผู้ชำนาญในด้านการจัดองค์การ
6. ผู้ชำนาญทางด้านการศึกษา

Turner (2001) ได้กล่าวว่าในการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกัน โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ในการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวคิดของ Turner ประกอบด้วย ผู้ควบคุมดูแลหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชา ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ ประชาชนทั่วไป

ในทัศนะของ สงัด อุทรานันท์ (อ้างถึงใน สมพิศ วงศ์แหยม, 2534) มีความเห็นว่า อาจจะแบ่งผู้ที่มีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 4 กลุ่ม ใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มของคณะพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชาครู นักพัฒนาหลักสูตร และ นักวัดผลการศึกษา
2. กลุ่มของผู้ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของสังคม ได้แก่ ผู้เขียนหนังสือ บุคคลที่ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ผู้แทนราษฎร ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง นักเรียน

4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียน และ
นักแนะแนวการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรมีบุคคลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. กลุ่มพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
2. กลุ่มผู้สนับสนุนหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร และหน่วยงานต้นสังกัด
3. กลุ่มผู้นำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ครูผู้สอน
4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมท้องถิ่น ได้แก่ ผู้บริหาร

ครู และ ประชาชน

5. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ ครู นักเรียนและ ผู้ปกครอง

บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor และ Alexander, 1974) ได้กล่าวถึงบทบาทในแต่ละ
ลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. บทบาทของผู้เรียน ผู้เรียนจะมีส่วนในการที่จะให้ข้อมูล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่
ตนเองต้องการเรียนรู้ และยังเป็นผู้ที่ให้ผลข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับหลักสูตรว่า ได้ทำให้เกิด
ผลสัมฤทธิ์แก่ตัวผู้เรียนอย่างไรบ้าง

2. บทบาทของครู ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ครูมีบทบาทที่สำคัญดังนี้คือ ครูเป็นผู้ร่วม
กำหนดและวางแผนขั้นตอนกระบวนการในการพัฒนาทั้งในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และ
คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ถือได้ว่าครูเป็นบุคคลสำคัญใน
การนำหลักสูตรไปใช้ว่าจะมีวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดแก่
ผู้เรียน

3. บทบาทของชุมชน ชุมชนจะมีบทบาทมากในเรื่องของการให้ความสนับสนุนในด้าน
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ รวมไปถึง
การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

4. บทบาทของผู้บริหาร ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำในเรื่องพัฒนาหลักสูตร
โดยจะเป็นคนกระตุ่นในบุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนา
หลักสูตรทั้งยังเป็น ผู้ร่วมวางแผนและกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

ซึ่ง สจ๊วต อุทรานันท์ (2528) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา ในลักษณะเดียวกันไว้ดังนี้

1. บทบาทของคณะพัฒนาหลักสูตร คณะพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญใน
ด้านเนื้อหาวิชา ครู หรือผู้สอน นักวัดผล และนักพัฒนาหลักสูตรจะมีบทบาทเป็นผู้พิจารณาเสนอแนะ
การตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร กล่าวคือ เป็นผู้ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะ
เกี่ยวกับ โครงสร้างและเนื้อหาสาระ ของวิชา ที่จะนำมาบรรจุไว้ในหลักสูตร ส่วนครูหรือผู้สอน จะ

เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของ ผู้เรียน นักวัดผลเสนอแนะแนวทางในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์ ของหลักสูตร และนักพัฒนาหลักสูตรก็จะเป็นผู้ที่ให้แนวทางในการดำเนินงาน และ ประสานงานให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปตามหลักการสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

2. บทบาทของผู้สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร กลุ่มสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ มีบทบาทที่สำคัญคือ ทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในด้านสถานที่ การเงิน ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น และประสานงานให้การ พัฒนาหลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมาย

3. บทบาทของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ผู้ที่ให้ข้อมูล เกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการในสังคม ได้แก่ ประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งบุคคลในกลุ่มนี้ ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับ สภาพและปัญหา รวมไปถึงความต้องการ ของสังคม แก่คณะพัฒนาหลักสูตรได้

4. บทบาทของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน กลุ่มนี้ได้แก่ นักเรียน เยาวชน หรือผู้ใหญ่ที่มีความประสงค์จะศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรนั้น ๆ และ นักแนะแนวการศึกษา ซึ่งกลุ่ม นี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน แสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วม ในการใช้หลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2545) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญที่เป็นพื้นฐานของความสำเร็จในการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาที่สำคัญ มี 2 ส่วน คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องและการประเมินผล โดยได้กล่าวถึง บทบาทของบุคลากรหลักที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

1. ผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตรพื้นฐานที่กำหนดโดยสถานศึกษานั้น มีจุดเน้นที่การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยการลงมือกระทำ ด้วยความเข้าใจ ซึ่งจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนเกิดความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ด้วย ตนเอง

การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติ นอกเหนือจากเรียนรู้ทักษะ และความรู้ต่าง ๆ แล้ว ยังจะก่อให้เกิดค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ขึ้นพร้อมกับขณะที่ทำกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นจึงเป็นการลดจุดอ่อนในการวัดประเมินผลเกี่ยวกับค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมที่เกิดขึ้นในตัว ผู้เรียน เพราะเดิมอาจวัดความดีโดยไม่ได้กระทำ เพราะวัดจากแบบทดสอบ แต่ในกระบวนการเรียนรู้ แบบใหม่ คุณธรรม จริยธรรมจะถูกวัดในกระบวนการที่เป็นสภาพจริงทั้งจากการประเมิน ตนเอง เพื่อนประเมิน และจากการสังเกตและการประเมินจากผู้สอน และผู้ปกครอง

2. ผู้สอน บทบาทหน้าที่ของผู้สอนในกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษานั้น มีความสำคัญมาก หากใช้การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายชวนหาความรู้ความเข้าใจในสาระต่าง ๆ ตามใจตนเอง โดยที่ผู้สอนไม่ต้องมีบทบาทใด ๆ กระบวนการเรียนรู้แนวใหม่นี้ ผู้สอนจะต้องพัฒนา

ตนเองจนเกิดความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างดี ผู้สอนจะต้องสร้างความเข้าใจด้วยตนเองก่อน แล้วค่อยนำไปใช้กับผู้เรียน ผู้สอนจะต้องเข้าใจวิธีคิด วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เปี่ยมด้วยความเมตตา พร้อมจะช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน ในการนี้ ผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจ ทดลอง ค้นคว้า เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง สร้างวัฒนธรรมใฝ่เรียนรู้และการใช้ชีวิตในทุก ๆ ด้านตลอดจนช่วยสร้างความมั่นใจ และภูมิใจเกี่ยวกับตนเองจากสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนแต่ละคน

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การสร้างแผนการสอนจากคำอธิบายรายวิชาที่คณะครูทั้งในโรงเรียน ได้ร่วมกันเขียนหลักสูตรขึ้นมา จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในบรรยากาศที่สอดคล้องกับสถานศึกษา สภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น โดยมีระบบคุณค่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นกลไกของกระบวนการเรียนรู้ ทำให้การออกแบบกิจกรรมของหลักสูตรและการสอนของแต่ละสถานศึกษา มีความงดงาม มีเสน่ห์เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละแห่ง มีความหลากหลาย โดยมีมาตรฐานหลักสูตรสถานศึกษาเป็นตัวกำหนด

3. ผู้บริหาร ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างสูง ผู้บริหารที่ดีจะต้องให้ความสนใจเรื่องการพัฒนาคุณภาพวิชาการของสถานศึกษา พึงระลึกว่าสิ่งที่ต้องทำเป็นอันดับแรก คือการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ ที่แท้จริง โดยการส่งเสริมสนับสนุนผู้สอนให้เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนเป็นอันดับแรก แล้วค่อยนำไปใช้กับผู้เรียน

ผู้บริหารจะต้องบริหารหลักสูตรสถานศึกษาด้วยวิธีการคุณภาพ ประกอบกับการให้ความรัก ความเมตตา สนับสนุนให้กำลังใจ ช่วยเหลือให้ผู้สอนสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ บทบาทหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้บริหาร คือ การประสานงานกับชุมชนเพื่อใช้ทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องตระหนักว่า การเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายตามสภาพจริง การเรียนรู้จึงจะเหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและสอดคล้องกับสภาพของชีวิต

4. ผู้ปกครอง การเรียนรู้ในมิติใหม่ของหลักสูตรสถานศึกษาผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทที่จะสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ภายในครอบครัว โดยแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้สิ่งใหม่เป็นเรื่องท้าทาย มีความหลากหลาย ไม่ใช่จำกัดเฉพาะการท่องตำราหรือศึกษาวิชาในหนังสือแต่อย่างใด นอกจากนี้ ผู้ปกครองพึงตระหนักว่า การเรียนรู้มิใช่หน้าที่ของโรงเรียนและครู โดยลำพัง แต่การเรียนรู้นั้น เป็นบทบาทและหน้าที่ของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองซึ่งมีโอกาสอยู่กับใกล้ชิดเด็ก ใช้ชีวิตร่วมกับเด็ก ๆ ในกิจกรรมที่หลากหลายและในประการสำคัญเป็นการเรียนรู้ในวิถีชีวิต

จริง เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ การสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครอง การพูดคุยสนทนากันของสมาชิกในครอบครัว การทำงานร่วมกัน เป็นต้น

5. องค์กรชุมชน บทบาทขององค์กรชุมชนในหลักสูตรสถานศึกษา นอกเหนือจากเรื่องที่ทำร่วมกันดีและมีความคาดหวัง คือ การให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร อาคารสถานที่แล้ว องค์กรชุมชนยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำเสนอภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้เข้าไปอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้ องค์กรชุมชนยังอาจมีสินค้าหรือบริการประเภทต่าง ๆ ของชุมชนที่จะเป็นแหล่งเพื่อการเรียนรู้ หรือ อาจส่งเสริมให้เด็ก ๆ หรือคนในชุมชนเกิด การรวมกลุ่มกันเรียนรู้ และทำกิจกรรม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสนใจและสถานการณ์ที่มีความเป็นไปได้ของแต่ละพื้นที่

กรมวิชาการ(2545) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ จัดให้มีแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษาพร้อมทั้งจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้รับความรู้ จัดให้มีการนิเทศภายใน เพื่อกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ รวมไปถึงจัดให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อการปรับปรุงสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

2. ครูผู้สอน บทบาทและหน้าที่ของครูตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ วางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระ และมีส่วนร่วมทำกิจกรรม มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้มีการประสานกันระหว่างสถานศึกษา บ้านและชุมชน เพื่อการพัฒนาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. ผู้เรียน บทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน คือ มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกับครูและผู้ปกครอง วางแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง มีการประเมินและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

4. ผู้ปกครอง บทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครอง คือ ร่วมกำหนดการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกับครูและผู้เรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตร และกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาหรือ ธรรมนูญสถานศึกษา ส่งเสริมกิจกรรมของสถานศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น ร่วมมือกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ประสานงานป้องกันและแก้ไข

ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีส่วนร่วมในการประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนและในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5. ประชาชน บทบาทและหน้าที่ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ มีส่วนร่วมกำหนดสาระของหลักสูตร และแผนพัฒนาการศึกษา หรือ ธรรมนูญของสถานศึกษา รวมไปถึงมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและร่วมประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง

6. ชุมชน บทบาทและหน้าที่ของชุมชนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาหรือธรรมนูญของสถานศึกษา ร่วมในการกำหนดสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมและชุมชน นอกจากนี้ ชุมชนต้องเป็นศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จากสถานการณ์จริงสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและ ประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

7. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารการศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีบทบาท ดังนี้ กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สนับสนุน ส่งเสริมให้การบริหารด้านวิชาการของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ในการพัฒนาหลักสูตร นั้น มีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายกลุ่ม ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งแต่ละบุคคลก็มีหน้าที่ ในการให้ความร่วมมือที่ต่างกัน แต่เมื่อนำมาประสานงานและร่วมมือกันแล้วจะสามารถทำให้ดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตร บรรลุตามเป้าหมายและความต้องการของแต่ละสถานศึกษา

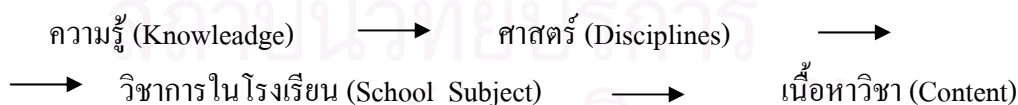
แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมายังไม่มีการกล่าวถึงความสำเร็จของการพัฒนาหลักสูตรโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของกรมวิชาการ (2545) ในเรื่อง แนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และแนวคิดของนักการศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรมากำหนดเป็นแนวคิดของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) ได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายสูงสุดของการศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะทำให้คนมีความสุข และมีค่านิยมที่ถูกต้อง การที่จะทำให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายได้นั้น จะต้องนำศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ศาสตร์นั้นจะประกอบด้วยเนื้อหา (Content) กับความรู้ (Knowledge) ความหมายของศาสตร์ จึงหมายถึง กลุ่มของความรู้ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ พร้อมทั้งจะนำไปถ่ายทอดได้ รวมถึงวิธีการที่จะรู้ และวิธีการแสวงหาความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ ดังนั้น การสอนหรือวิธีการที่จะให้ความรู้เพื่อบรรลุจุดหมายนี้จะมีทั้งการให้เนื้อหา และการให้วิธีการหาความรู้หรือการแสวงหาความรู้ การเลือกเนื้อหาและวิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ ในศาสตร์นั้นจึงเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงว่า เนื้อหาที่สมควรจะนำมาบรรจุในหลักสูตร และจะมีวิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างไร ซึ่งเนื้อหาสาระนี้มีได้หมายถึงเนื้อหาสาระหรือความรู้เท่านั้น ยังรวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ศาสตร์ (Disciplines) นั้นหมายถึง ความรู้ทางด้านใดด้านหนึ่งที่ได้จัดไว้ อย่างมีระบบระเบียบ พร้อมทั้งจะนำไปถ่ายทอดได้ ทั้งนี้รวมทั้งวิธีการหาความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ ด้วย ซึ่งสร้างเป็นรูปแบบได้ คือ



เกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาของ Hilda Taba (1962) มีดังนี้ (1) ความเชื่อถือได้และความสำคัญ (2) สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม (3) มีความสมดุลทั้งในความกว้างและความลึกของเนื้อหาวิชา (4) สนองความต้องการของความมุ่งหมายได้หลาย ๆ ข้อ (5) สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน (6) สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

เกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาของ Herbert Spencer (อ้างถึงใน สุมิตร คุณานุกร) มีดังนี้ (1) กิจกรรมและความรู้ที่ช่วยในการบำรุงรักษาตนเอง (2) กิจกรรมและความรู้ในการเลี้ยงดูและอบรม

บุตรหลาน (3) กิจกรรมและความรู้ที่ช่วยสามารถดำรงสังคมไว้ได้อย่างปกติสุข (4) กิจกรรมและความรู้ที่ช่วยให้ชีวิตมีสุนทรียภาพ

การเลือกเนื้อหาวิชาและประสบการณ์นี้จะต้องนำมาจากข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร และต้องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้นการเลือกสรรเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ จึงเป็นข้อที่ยุ้งยากและสลับซับซ้อนมากกว่า เนื้อหาวิชาควรมีประโยชน์ต่อผู้เรียน มีประโยชน์ต่อสังคม ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในชีวิต มีค่านิยมที่ถูกต้อง สามารถนำความรู้ไปช่วยเหลือสังคมได้ดีขึ้น การเรียน การสอน และการจัดกิจกรรมประสบการณ์ นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เนื้อหาและประสบการณ์ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นอย่างดีแล้ว ประสบผลสำเร็จและมีคุณค่าสูง ให้ถึงระดับความคิดรวบยอด และการคิดอย่างมีระบบ หรือการสามารถนำความรู้ไปใช้ได้

กรมวิชาการ(2545) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไว้ว่าต้องมีการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งพื้นฐานและเพิ่มเติม มีหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน โดยในเนื้อหาสาระคำอธิบายรายวิชาต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

ซึ่ง Lo Yiu Chun (1999) ได้กล่าวถึงการจัดทำเนื้อหาสำหรับใช้ในการเรียนการสอนของนักเรียนในฮ่องกงว่าเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องเหมาะสมตามสภาพและลักษณะของโรงเรียน

นอกจากนี้ Brady (1987) ได้กล่าวว่า สิ่งสำคัญในการจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรของโรงเรียน คือ เนื้อหาสาระต้องมีความเหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและสภาพของสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนตั้งอยู่

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า ในการจัดทำสาระของหลักสูตรนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง คือบริบทของที่ตั้งในแต่ละสถานศึกษา เพื่อหลักสูตรที่พัฒนามานั้นจะได้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมของแต่ละโรงเรียนอย่างแท้จริง

2. ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงเอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งในเอกสารนั้นจะต้องประกอบไปด้วยรายละเอียดของจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน รายละเอียดของเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอน ซึ่งเอกสารที่เขียนนี้ อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. เอกสารหลักสูตร เป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรง คือจะกล่าวถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ

2. เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ตัวอย่างของเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรหรือคู่มือหลักสูตร แผนการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ คู่มือประเมินผลการเรียน

ในทำนองเดียวกันกับที่ กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวถึงเรื่องเอกสารหลักสูตรของสถานศึกษา ไว้ว่า เอกสารหลักสูตรสถานศึกษานั้น สามารถมีได้หลายเล่ม ขึ้นอยู่กับว่า แต่ละสถานศึกษาจะกำหนดอย่างไร โดยที่ให้เกิดความเหมาะสม แต่ทั้งนี้เอกสารหลักสูตรควรประกอบไปด้วย ส่วนสำคัญดังต่อไปนี้ คือ ต้องมีการกล่าวถึง วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล บริหารจัดการหลักสูตร และอื่น ๆ ตามที่แต่ละสถานศึกษาเห็นสมควรให้มี

โดยที่ Turner (2001) ได้กล่าวว่า หลังจากที่ได้มีการจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระเรียบร้อยแล้ว ต้องมีการจัดทำเอกสารรูปเล่มของแต่ละเนื้อหาวิชาไว้อย่างชัดเจน และมีการเผยแพร่ให้ทุกฝ่ายได้รับทราบร่วมกันว่า ในเอกสารหลักสูตรได้กล่าวถึงโครงสร้างของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไว้อย่างไร

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ชัดว่าต้องมีการจัดทำเอกสารหลักสูตรของแต่ละเนื้อหาสาระวิชาไว้อย่างชัดเจน เพื่อไว้เป็นเอกสารสำหรับตัวครูผู้สอนที่จะใช้ศึกษาค้นคว้า และสำหรับเผยแพร่ต่อชุมชนด้วย

3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรนั้นเปรียบเหมือนทฤษฎี การนำหลักสูตรไปใช้เปรียบเสมือนภาคปฏิบัติ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติจะต้องควบคู่และสอดคล้องกัน การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเกี่ยวข้องกับครูใหญ่ซึ่งเป็นผู้บริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน และครูผู้สอน ซึ่งถือว่าการสอนเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า หลักสูตรจะประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน จะต้องศึกษาเข้าใจและมีความชำนาญในการใช้หลักสูตร (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527) ซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

Arvida Chandra (1977) ได้กล่าวว่า “การนำหลักสูตรไปใช้ คือ การทดลองใช้เนื้อหาวิชาวิธีการสอน เทคนิคต่าง ๆ ในการประเมินผล เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน

Beauchamp (1975) การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติด้วยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้นี้ วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2545) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนในการนำหลักสูตร ไปใช้ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะถ้าไม่มีการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรนั้น ๆ ก็ไม่มีความหมาย

โดยที่ สุมิตร คุณานุกร (2534) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่าประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประการ ที่สำคัญดังนี้ คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และการสอน ซึ่งทั้ง 3 ประการที่กล่าวมานี้ ล้วนมีความสัมพันธ์กันในการที่จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการได้

ธำรง บัวศรี(2531) กล่าวไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร โดยที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ว่าต้องมีการดำเนินการใน 4 เรื่อง ดังนี้ คือ 1) การวางแผนนำหลักสูตรใหม่เข้าแทนที่หลักสูตรเดิม 2) การเตรียมการก่อนนำหลักสูตรไปใช้ 3) การตรวจสอบความพร้อม และ 4) การบริหารการใช้หลักสูตร โดยในส่วนของรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนนี้ ขอเสนอ ดังนี้

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2545) ได้กล่าวว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ผู้บริหารโรงเรียน ควรจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดังนี้คือ 1) การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ 2) การจัดเตรียมการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ 3) การจัดครูเข้าสอน 4) การจัดตารางสอน 5) การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 6) การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร 7) การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร และ สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่ามีงานหลัก อยู่ 3 งาน คือ 1) งานบริหารและบริการหลักสูตร ประกอบไปด้วย งานเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน 2) งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ประกอบไปด้วย การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และ 3) งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ประกอบไปด้วย การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้นั้น เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ทั้ง การเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าสอน การจัดส่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นงานที่ผู้บริหารและครูผู้สอน รวมถึงบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ต้องร่วมกันลงมือปฏิบัติ จึงจะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

4. ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

กรมวิชาการ (2545) ได้กำหนดแนวทางสำหรับใช้ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผล หลักสูตร ดังนี้ ให้ใช้ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการดำเนินการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเป้าหมายในการนิเทศ นอกจากนี้ต้องเป็นการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และนิเทศเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาในภารกิจต่าง ๆ

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผลให้ผู้บริหารวินิจฉัยและสั่งการ สำหรับการประเมินผลทางการศึกษา ส่วนหนึ่งที่จะประเมินผลได้ที่หลักสูตร การจัดทำหลักสูตร ต่าง ๆ ว่า ผู้นำจัดทำหลักสูตรได้จะต้องคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานมาจากแหล่งใด แล้วนำมา กำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย มีการเลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย นั้น

Stufflebeam (อ้างถึงใน ทิศนา แจมณี, 2520) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตร คือ กระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือก ที่ดีกว่าของเดิม

การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการศึกษา ส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนและการวัดผลสัมพันธกันหรือไม่ ซึ่งกระบวนการในการประเมินผล หลักสูตร (1) ในการประเมินผลหลักสูตรจะต้องมีการกำหนดลงไปว่า จะประเมินผลอะไร อย่าง เฉพาะเจาะจง (2) จะมีการกำหนดว่า ต้องการข้อมูลอะไร จะนำมาช่วยในการประเมินผล (3) จะมีการ รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในข้อ 2 (4) จะต้องมีการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานในการประเมิน (5) จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 4 (6) หลังจากการวิเคราะห์เสร็จ แล้ว จะมีการส่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้แก่ผู้ที่จะตัดสินใจหรือดำเนินการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้น

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงเรื่องการประเมินหลักสูตร ว่า ในการประเมินผล หลักสูตร ต้องมีการวางแผนว่าจะประเมินส่วนใดบ้าง เช่น ประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินการใช้ หลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งในการจะประเมินไม่ว่าด้านในก็ตาม ต้องมีการกำหนด เกณฑ์ในการที่จะใช้ในการประเมินผลในแต่ละด้านไว้อย่างชัดเจน และยังได้กล่าวถึง การประเมิน การใช้หลักสูตร ว่า เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทำอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรในการใช้หลักสูตร เพื่อจะได้ แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2545) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร ไว้ว่า การ ประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ

ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาาร่วมกัน และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาขึ้นนั้นว่า เป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรนั้น จะต้องมีการกำหนด แนวทางและวางแผนขั้นตอนในการที่จะนิเทศ ติดตามและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาแล้วนั้นมีประสิทธิภาพมากเพียงใด เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ ต้องการหรือไม่ เพื่อที่ว่าจะได้พัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตร

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดในด้านการพัฒนาหลักสูตรของกรม วิชาการ (2536) ที่คาดว่าจะสามารถนำมาใช้อธิบายความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้ ซึ่งได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการ ในเรื่องหลักสูตรของโรงเรียนประสบความสำเร็จมี 2 ด้าน คือ 1) ความพร้อมที่มีอยู่ภายในโรงเรียน เช่น บุคลากร การบริหาร วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือระหว่างบุคคลในโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือท้องถิ่น 2) ความพร้อมที่มีอยู่นอกโรงเรียน เช่น ความร่วมมือของชุมชนผู้ปกครอง หน่วยงาน เป็นปัจจัยหลัก โดยพิจารณาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอ รายละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยภายใน
2. ปัจจัยภายนอก

โดยในแต่ละปัจจัยประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายใน คือ ตัวแปรที่อยู่ในระบบโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาในโรงเรียน หมายถึง มีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาทั้งในด้านการปรับขยาย เพิ่มเติม การจัดทำรายวิชา การจัดทำสื่อเสริม และการกำหนด กิจกรรมเสริม ตัวแปรที่อยู่ในระบบโรงเรียนมีดังต่อไปนี้

1.1 ความพร้อมด้านบุคลากร

เฉลิมพล พินทอง (2542) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพการณ์ทางด้านกายภาพ และเจตคติของบุคคล หรือ องค์การอันเกิดจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ในการที่จะทำการใด ๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษา ต้องเตรียมความพร้อมพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านพัฒนาระบบงาน ด้านพัฒนาหลักสูตร การประกันคุณภาพ ด้านจิตวิทยา การพัฒนาการเรียนการสอน การจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีในโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งความรู้แก่ครูอาจารย์ ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน (สมชาย เทพแสง, 2543)

ในการเตรียมบุคลากรนั้นมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียน เพราะจะเป็นการทำให้บุคลากรมีความมั่นใจและสามารถลงมือปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งในการเตรียมบุคลากรสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมสัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องนโยบาย จุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างรูปแบบและข้อกำหนดต่าง ๆ ของหลักสูตร (เสาวภาคย์ แผลมเพชร, 2544)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าในการเตรียมบุคลากรมีความสำคัญและเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพราะบุคลากรเป็นผู้ที่ต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้วยตนเอง หากสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรด้วยการจัดบุคลากรเข้ารับการอบรมในเรื่องหลักสูตร และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานในเรื่องหลักสูตร จะทำให้บุคลากรสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ลุล่วงตามเป้าหมายที่แต่ละสถานศึกษาตั้งไว้ได้

1.2 ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่

วัสดุอุปกรณ์เป็นสิ่งสำคัญที่จะเอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) วัสดุอุปกรณ์ทั่วไป ได้แก่ อุปกรณ์ทั่วไป และอุปกรณ์ประเภทเครื่องใช้ และ 2) อุปกรณ์การสอน หมายถึง วัสดุ สิ่งของ สื่อเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดี วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ โรงเรียนในฐานะผู้นำการพัฒนาหลักสูตร จะต้องดำเนินการจัดซื้อ จัดหา ผลิตและซ่อมแซมบำรุงให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี และนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ (รสลิน เลปวิทย์, 2539) และ ในการใช้อาคารสถานที่ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น เป็นสิ่งสำคัญซึ่ง โรงเรียนจะต้องมีการบริหารอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม ทั้งด้านการจัด การใช้ การบำรุงรักษาและควบคุม และการประเมินผลอาคารสถานที่เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรนั้นพบว่า การใช้สื่อ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญซึ่งโรงเรียนจะต้องมีการบริหารจัดการในเรื่องของสื่ออุปกรณ์ อย่างเหมาะสม ทั้งด้านการจัด การใช้ การบำรุงรักษา และควบคุมเพื่อให้สื่อ อุปกรณ์ และ อาคารสถานที่ เอื้อต่อการปฏิบัติการพัฒนา ซึ่ง พันธ์ หันนาคินทร์ (2523) ได้กล่าวว่า การบริหารอาคารสถานที่ หมายถึง การ

รู้จักจัดหา รู้จักใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดี ซึ่งจะทำให้การใช้เกิดประโยชน์สูงสุด และ กรมวิชาการ (2535) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า การเตรียมอาคารสถานที่ให้พร้อม เป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียนที่จะจัดตามเป้าหมายและหลักการของหลักสูตร โดยจัดให้มีห้องสมุดมุมหนังสือ หรือ แหล่งวิชาการที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร พชนิ บูรพันธ์ (2538) ศึกษาพบว่า ปัญหาอีกด้านหนึ่งของการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นคืองบประมาณและอาคารสถานที่ที่ไม่เพียงพอ สอดคล้องกับ สุมาลิน วงศ์มณี (2541) ที่พบว่า สิ่งที่โรงเรียนต้องการมากที่สุดเกี่ยวกับหลักสูตร คือ เอกสารหลักสูตร คู่มือต่าง ๆ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ครูผู้สอนและอาคารสถานที่ นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2539) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่า โรงเรียนประถมศึกษามีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนน้อย เพราะขาดการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดเตรียมความพร้อมของสื่อ อุปกรณ์และอาคารสถานที่ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างมาก ซึ่งสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาจัดซื้ออุปกรณ์และเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน และต้องมีการติดตามดูแลซ่อมแซม บำรุงรักษา เพื่อให้วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้ได้

1.3 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและครูในโรงเรียนมากที่สุด โรงเรียนที่จะพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวได้สำเร็จ ต้องอาศัยผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก กล่าวคือต้องมี ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารหลักสูตรในระดับโรงเรียน มีความรู้ความสามารถในการให้ความรู้แก่ครูและให้ความร่วมมือวางแผนและจัดกิจกรรมร่วมกับครู (กรมวิชาการ, 2539)

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำทางวิชาการ ควรเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และจัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาตามความต้องการของครู จัดส่งครูเข้ารับการอบรมในเรื่องต่าง ๆ (แรมสมร อยู่สถาพร, 2536) และ พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร (2541) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การพัฒนาหลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับสูงสุดของกระทรวงศึกษาธิการจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารระดับโรงเรียน ต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร หากผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ในโรงเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร การจะให้คำแนะนำแก่ครูในการพัฒนาหลักสูตรก็จะทำได้น้อย อันอาจส่งผลให้ เกิดปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรได้ ดังนั้น ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหารเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา หากผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจจะสามารถทำให้การพัฒนาหลักสูตรลุล่วงตามเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการได้

1.4 นโยบายการบริหาร

นโยบายในการบริหาร ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ เพราะการกำหนดนโยบายเป็นการวางวิธีการ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นนโยบาย คือ แนวปฏิบัติซึ่งระบุคุณค่า หรือ ประโยชน์อันพึงได้รับจากการปฏิบัติ นโยบายการบริหารเป็นการกำหนดวิธี กระบวนการ การวางแผน และกำหนดโครงการให้สำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ จะเห็นได้ว่านโยบายเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารให้เห็นถึงวิถีทางและผลแห่งการดำเนินงาน นโยบายที่ดีย่อมทำให้การตัดสินใจถูกต้องและทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความแน่นอนและการประสานงานในการปฏิบัติ ลดเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจและเป็นการควบคุมพื้นฐานของการบริหารงาน (ฉวีวรรณ ศรีบุญรัตน์, 2536)

องค์ประกอบหรือที่มาในการพิจารณากำหนดนโยบายมีอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลและเอกสาร ผลประโยชน์ ผู้กำหนดนโยบาย ประเภทที่สองเป็นองค์ประกอบที่เป็นสภาพแวดล้อม ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ (กุลธร ธนาพงศธร, 2522) ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า นโยบายโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร เพราะนโยบายโรงเรียนในด้านนี้ จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ให้ไปสู่ความมุ่งหวัง หรือ จุดหมายที่สูงสุดที่โรงเรียนต้องการ ซึ่งนโยบายจะเป็นสิ่งที่ช่วยในสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ที่ชัดเจน ตลอดจนช่วยทุกคนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เยเซทเคิล (Yehezkel, 1963 อ้างถึงใน รสลิน เลปวิทย์, 2539) ที่ได้กล่าวว่า นโยบายเป็นการปฏิบัติที่ระบุวิธีการ (means) ระเบียบวิธี (method) และหลักการ (principle) ที่ได้เลือกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เป็นข้อความที่แสดงถึงจุดเน้นของโรงเรียน และมุ่งสนองต่อความต้องการของชุมชน 2) บุคคลหลายฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด 3) ทุกฝ่ายรับรู้เข้าใจและสามารถชี้แนะให้บุคลากรปฏิบัติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น นโยบายมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพราะเป็นแนวทางในการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการในการดำเนินงานในด้านพัฒนาหลักสูตร อันจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสร้างความเข้าใจให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้

1.5 งบประมาณ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ได้กล่าวว่า การเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานหลักสูตรนั้นเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ที่จะทำให้หลักสูตรประสบความสำเร็จหรือไม่ นอกจากนี้จะใช้ในด้านการจ้าง ค่าตอบแทน แล้วยังเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาวัสดุหลักสูตร คู่มือครู คู่มือนักเรียน เอกสารและอุปกรณ์การสอนซึ่งเป็นสิ่งที่สนับสนุนต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ รสลิน เลาวิทย์ (2539) ที่กล่าวว่า งบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพราะงบประมาณเป็นสิ่งที่ยืดหยุ่น แนวคิดในการบริหารงาน และการปฏิบัติงาน งบประมาณจึงมีความสัมพันธ์กับนโยบายของโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาที่พบบ่อย และทำให้การพัฒนาหลักสูตรไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ คือ ในเรื่องของงบประมาณ ดังที่ชนะชนิษฐ สุรมิตรไมตรี (2528) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ในด้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความพอเพียง ความร่วมมือของบุคลากร ความพอเพียงของวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ งบประมาณ และการประสานงาน ซึ่งสอดคล้องกับ มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539) ที่ศึกษาพบว่า ปัญหาในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร คือ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญและขาดแคลนงบประมาณ นอกจากนี้ จินตนา สุขสมแดน (2541) พบว่า ปัญหาที่ทำให้ศึกษานิเทศก์เข้ามาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเรื่องหลักสูตรแก่ครูในระดับน้อย เพราะ ขาดงบประมาณ รุ่งฟ้า หิรัญวงศ์ (2535) กล่าวว่า ปัญหาที่พบในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 คือ การขาดงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร และไม่มีงบประมาณในการอบรมสัมมนา ซึ่ง สอดคล้องกับ พรสมบัติ คำตรง (2541) ที่ศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการศึกษารูปแบบ เครือข่ายทางวิชาการเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น คือ บุคลากรขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ ขาดการประสานงาน ขาดการประชาสัมพันธ์และไม่มีแหล่งงบประมาณ เพียงพอสำหรับให้คณะกรรมการในการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้ สุมาลิน วงศ์มณี (2541) พบว่า สิ่งที่ต้องการมากเกี่ยวกับหลักสูตรคือ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ครูผู้สอน และ อาคารสถานที่ จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า งบประมาณมีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งในด้านการดำเนินงาน และการควบคุมการปฏิบัติ ดังนั้นผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรอย่างรอบคอบ เพื่อให้การพัฒนาเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรในชุมชนหรือในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย เนื่องจากในสภาพปัจจุบัน ต้องการเน้น

ให้หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา นั้น ได้สะท้อนถึงสภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ดังนั้นหากได้รับการสนับสนุนจากชุมชนที่อยู่ภายนอกโรงเรียนย่อมทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสะท้อนสภาพจริงของท้องถิ่นตามที่ต้องการได้ โดยตัวแปรภายนอกโรงเรียนมีดังนี้

2.1 ความร่วมมือจากชุมชน

ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของชุมชนนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะชาวบ้านในฐานะของการศึกษาจะรู้ว่าเขาและบุตรหลานต้องการอะไรจากระบบการศึกษา และอะไรในระบบที่เขาไม่ต้องการ (ประกอบ คูปรัตน์, 2528) นอกจากนี้การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน จะทำให้ ประชาชนเกิดความรู้สึกผูกพันต่อโรงเรียนเกิดความรู้สึกรักว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน ทำให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนทั้งในด้านวัตถุ แรงงาน และ เวลา ปัญหาความเข้าใจผิดระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะลดลงเพราะเหตุที่โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อโรงเรียนมาก ผลของการมีส่วนร่วมทำให้ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ มีความเชื่อถือ และศรัทธาในโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2537) นอกจากนี้ วิจิตรา ไสยะ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรท้องถิ่น ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แต่ผู้ปกครองยังไม่มีส่วนร่วม นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้นำในท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนน้อย เนื่องจากบางคนไม่มีเวลา และเวลาว่างไม่ตรงกับทางโรงเรียน (พจนา เทียนธาดา, 2543; มณฑิชา ชนะสิทธิ์, 2539)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ เพราะชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือในด้านทรัพยากร งบประมาณ หรือ วิทยากรในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่สะท้อนสภาพของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

2.2 ความร่วมมือจากผู้ปกครอง

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของชุมชน ถือกำเนิดจากชุมชน มีหน้าที่ตามความต้องการของสังคมในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วชุมชนคาดหวังที่จะให้โรงเรียน เป็นสถานที่อบรมและฝึกฝนลูกหลานให้เรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนคาดหวังที่จะให้บุตรหลานของเขามีความรู้ดี ฉะนั้นจึงถือว่า ผู้ปกครองนักเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา การที่ผู้ปกครองนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะทำให้ โรงเรียนได้ทราบทิศทางการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี (อุดม เหลืองสด, 2545) ซึ่งการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองมีผลต่อความสำเร็จด้านการเรียน และมีผลต่อการประสบความสำเร็จในชีวิตของนักเรียนด้วย (นภเนตร ธรรมบวร, 2541) และได้อ้างถึง Umansky (1983) ที่ว่าเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งเห็นความสำคัญของการศึกษา และมีการเตรียมเด็กสำหรับประสบการณ์ทางสังคม มีแนวโน้มที่จะ

ประสบความสำเร็จ มากกว่า เด็กที่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ไม่ให้ความสำคัญ อภิญา เวชชัย (2544) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการร่วมมือกับทางโรงเรียน เพื่อพัฒนาการศึกษาของลูกหลานหลายระดับ คือ การมีส่วนร่วมระดับปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในระดับนโยบาย และการมีส่วนร่วมในการพิทักษ์สิทธิ์ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการเข้าร่วมมามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนของผู้ปกครอง มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวนักเรียน และต่อโรงเรียน ดังนั้นผู้ปกครองจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพราะผู้ปกครองสามารถบอกได้ว่าตนเองต้องการอยากให้ลูกหลานเรียนรู้อะไร และเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสามารถพัฒนาได้ตรงตามความเหมาะสมของผู้เรียน สะท้อนสภาพท้องถิ่น และดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่ต้องการได้ และผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ หรือ งบประมาณ

2.3 การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น

ประเวศ วะสี (2544) ได้กล่าวว่า ในเรื่องของการจัดการศึกษาไม่ได้เป็นเรื่องของโรงเรียน และครูเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายในสังคม เช่น ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ สื่อ กองทัพ สถาบันศาสนา เป็นต้น ซึ่งที่กล่าวมานี้ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการศึกษา Unesco (1978, อ้างถึงใน วิวัฒน์ สัมฤทธิ์วิษณาลัย, 2540) ได้สรุปปัญหาการใช้หลักสูตรของประเทศในทวีปเอเชีย ซึ่งได้แก่ ประเทศอัฟกานิสถาน บังกลาเทศ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และศรีลังกา พบว่า ปัญหาในการใช้หลักสูตรเป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดการประสานงานที่ดี ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533) และพนอม แก้วกำเนิด (2533) ที่กล่าวว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคลากรในท้องถิ่น ทำให้การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เกิดสัมฤทธิ์ผล จากที่กล่าวมาข้างต้น ในรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เห็นว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก มีความสัมพันธ์กัน ทั้งในเรื่องของการดำเนินงาน การให้การสนับสนุน ส่งเสริมในด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน วัสดุ อุปกรณ์

จากการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปรที่สัมพันธ์กับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
ปัจจัยภายใน																		
1.ความพร้อมด้านบุคลากร			/	/														/
2.ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่		/	/	/			/					/	/					/
3.ความพร้อมด้านการบริหาร			/															
4.ความร่วมมือระหว่างบุคลากรในโรงเรียน			/															
5.ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร										/	/						/	
6.ความเป็นผู้นำทางวิชาการ																/		
7.นโยบายการบริหาร				/			/	/				/						
8.การตัดสินใจของบุคลากร		/																
9.เจตคติของบุคลากร		/																
10.บุคลากรมีความเหมาะสมและมีเวลาในการปฏิบัติงาน		/																
11.งบประมาณ	/			/		/					/		/	/				/
ปัจจัยภายนอก																		
1.ความร่วมมือจากชุมชน			/											/	/	/		
2.ความร่วมมือจากผู้ปกครอง														/		/		
4.การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น		/													/	/		
5.ความต้องการของชุมชน		/																
6.ความต้องการของผู้ปกครอง		/																

หมายเหตุ 1) ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2535) 2) นวิวรรณ ศรีชัยรัตน์ (2536) 3) กรมวิชาการ (2536) 4) เพ็ญจันทร์ ชนาวิภาส (2536) 5) พิบูลขวัญ ขวัญเมือง (2534) 6) รุ่งฟ้า หิรัญวงศ์ (2535) 7) วราภรณ์ บางเลี้ยง (2535) 8) ทศนีย์ บุญเต็ม (2539) 9) วารี สีบานเย็น (2539) 10) กรมวิชาการ (2539) 11) มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539) 12) รสลิน เลปวิทย์ (2539) 13) สุมาลิน วงศ์มณี (2540)

14) พรสมบัติ คำตรง (2541) 15) พยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2541) 16) โครงการวิจัยกรมวิชาการ (2543) 17) สุภาพร บุปโธ (2546)

จากตารางที่ 1 ทำให้ได้ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ตัวแปรความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร นโยบายการบริหาร และงบประมาณ และ ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ตัวแปรความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ปกครองและการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น

ตอนที่ 5 โมเดลลิสเรลและการวิเคราะห์กลุ่มพหุ

ในรายละเอียดของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยขอเสนอสาระพอเป็นสังเขป ดังนี้

โมเดลลิสเรล หมายถึง โมเดลแสดงความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรที่เป็นไปได้ทั้งตัวแปรสังเกตได้ (observed variable) และ ตัวแปรแฝง (latent variable) ซึ่งโมเดลลิสเรลนี้เป็นโมเดลการวิจัยที่มีประโยชน์มาก และใช้ได้กับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์เกือบทุกประเภท อันเนื่องมาจากปัญหาสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ

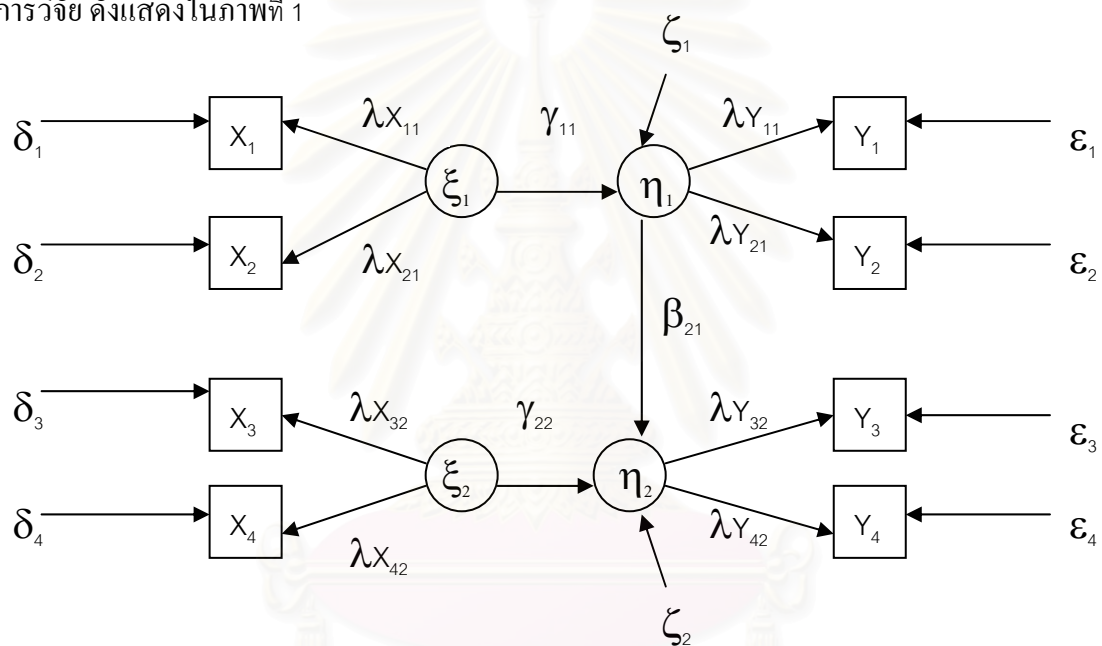
โมเดลลิสเรลเป็นผลของการสังเคราะห์วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 3 วิธี คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) การวิเคราะห์อิทธิพล (path analysis) และการประมาณค่าพารามิเตอร์ในกรณีวิเคราะห์การถดถอยการวิเคราะห์ลิสเรลจึงสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์อิทธิพลไปพร้อม ๆ กันได้ โดยมีหัวใจสำคัญของการวิเคราะห์อยู่ที่การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเมทริกซ์ ความแปรปรวนกับความแปรปรวนร่วม (variance-covariance matrix) ที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์กับเมทริกซ์ที่ได้จากการประมาณค่าตามโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัย เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่าง โมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พร้อมทั้งรายงานดัชนีความสอดคล้องด้วย ซึ่งโมเดลลิสเรลนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นที่ค่อนข้างยากจากข้อตกลงเบื้องต้น ของโมเดลเชิงสาเหตุแบบดั้งเดิม (classical casual model) กล่าวคือ การศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุแบบดั้งเดิมเป็นการศึกษาโมเดลที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด และไม่พิจารณาความคลาดเคลื่อนในการวัด เนื่องจากการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุแบบดั้งเดิมมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า ตัวแปรต้องไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นนี้ไม่ตรงกับสภาพจริง

โมเดลลิสเรล หรือ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเป็นหัวใจสำคัญของการวิเคราะห์อิทธิพล ซึ่งจะช่วยให้ นักวิจัย ตอบคำถามวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรในการวิจัยได้ การดำเนินการวิเคราะห์เริ่มต้นจากการสร้างโมเดลลิสเรลแสดงอิทธิพลจากพื้นฐานทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นโมเดลการวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่าง ๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

1. การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (Specification of the Model)
2. การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (Identification of the Model)
3. การประมาณค่าพารามิเตอร์ (Parameter Estimate from the Model)
4. การตรวจสอบความตรงของโมเดล (Validation of the Model)

1. การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (Specification of the Model)

โมเดลอิสระ ประกอบด้วยโมเดลที่สำคัญ 2 โมเดล คือ โมเดลการวัด (Measurement model) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation model) โมเดลการวัดเป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ ส่วนโมเดลสมการโครงสร้างเป็นโมเดลที่ระบุความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงด้วยกันภายในโมเดลการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1



แผนภาพที่ 1 โมเดลการวัด (Measurement model) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural model)

โมเดลในแผนภาพมีตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรภายนอก 2 ตัว และ ตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรภายใน 2 ตัว ตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัว แต่ละตัววัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร

เมื่อ	ξ	แทน เวกเตอร์ตัวแปรแฝงภายนอก
	η	แทน เวกเตอร์ตัวแปรแฝงภายใน
	X	แทน เวกเตอร์ตัวแปรภายนอกสังเกตได้
	Y	แทน เวกเตอร์ตัวแปรภายในสังเกตได้
	δ	แทน เวกเตอร์ความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปร X
	ϵ	แทน เวกเตอร์ความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปร Y
	ζ	แทน เวกเตอร์ความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปร η

ตัวแปรในสมการโครงสร้าง (structural equation model) มีความสัมพันธ์กันแสดงในรูปของสมการโครงสร้างดังนี้

$$\eta = \beta\eta + \tau\xi + \zeta$$

ในที่นี้

$$\eta = \begin{bmatrix} \eta_1 \\ \eta_2 \end{bmatrix}; \beta = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ \beta_{21} & 0 \end{bmatrix}; \tau = \begin{bmatrix} \gamma_{11} & 0 \\ 0 & \gamma_{22} \end{bmatrix}; \xi = \begin{bmatrix} \xi_1 \\ \xi_2 \end{bmatrix}; \zeta = \begin{bmatrix} \zeta_1 \\ \zeta_2 \end{bmatrix}$$

เขียนสมการในรูปเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} \eta_1 \\ \eta_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ \beta_{21} & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \eta_1 \\ \eta_2 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \gamma_{11} & 0 \\ 0 & \gamma_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \xi_1 \\ \xi_2 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \zeta_1 \\ \zeta_2 \end{bmatrix}$$

ตัวแปรในโมเดลการวัด (measurement model) มีความสัมพันธ์กันแสดงในรูปของสมการ ดังนี้

$$\begin{aligned} X &= \Delta X \xi + \delta & Y &= \Delta Y \eta + \varepsilon \\ X_1 &= \lambda_{X_{11}} \xi_1 + \delta_1 & Y_1 &= \lambda_{Y_{11}} \eta_1 + \varepsilon_1 \\ X_2 &= \lambda_{X_{21}} \xi_1 + \delta_2 & Y_2 &= \lambda_{Y_{21}} \eta_1 + \varepsilon_2 \\ X_3 &= \lambda_{X_{32}} \xi_2 + \delta_3 & Y_3 &= \lambda_{Y_{32}} \eta_2 + \varepsilon_3 \\ X_4 &= \lambda_{X_{42}} \xi_2 + \delta_4 & Y_4 &= \lambda_{Y_{42}} \eta_2 + \varepsilon_4 \end{aligned}$$

ในที่นี้

$$X = \begin{bmatrix} X_1 \\ X_2 \\ X_3 \\ X_4 \end{bmatrix}, \Delta X = \begin{bmatrix} \lambda_{X_{11}} & 0 & 0 \\ \lambda_{X_{21}} & 0 & 0 \\ 0 & \lambda_{X_{32}} & 0 \\ 0 & \lambda_{X_{42}} & 0 \end{bmatrix}, \xi = \begin{bmatrix} \xi_1 \\ \xi_2 \end{bmatrix}, \delta = \begin{bmatrix} \delta_1 \\ \delta_2 \\ \delta_3 \\ \delta_4 \end{bmatrix}$$

$$Y = \begin{bmatrix} Y_1 \\ Y_2 \\ Y_3 \\ Y_4 \end{bmatrix}, \Delta Y = \begin{bmatrix} \lambda_{Y_{11}} & 0 & 0 \\ \lambda_{Y_{21}} & 0 & 0 \\ 0 & \lambda_{Y_{32}} & 0 \\ 0 & \lambda_{Y_{42}} & 0 \end{bmatrix}, \eta = \begin{bmatrix} \eta_1 \\ \eta_2 \end{bmatrix}, \varepsilon = \begin{bmatrix} \varepsilon_1 \\ \varepsilon_2 \\ \varepsilon_3 \\ \varepsilon_4 \end{bmatrix}$$

เขียนสมการในรูปเมทริกซ์ ได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} \chi_{11} \\ \chi_{21} \\ \chi_{31} \\ \chi_{41} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \lambda & \chi_{11} & 0 \\ \lambda & \chi_{21} & 0 \\ 0 & & \lambda & \chi_{32} \\ 0 & & \pi & \chi_{42} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \zeta_1 \\ \zeta_2 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \delta_1 \\ \delta_2 \\ \delta_3 \\ \delta_4 \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} Y_1 \\ Y_2 \\ Y_3 \\ Y_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \lambda & Y_{11} & 0 \\ \lambda & Y_{21} & 0 \\ 0 & & \lambda & Y_{32} \\ 0 & & \lambda & Y_{42} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \eta_1 \\ \eta_2 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \varepsilon_1 \\ \varepsilon_2 \\ \varepsilon_3 \\ \varepsilon_4 \end{bmatrix}$$

งานสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรล คือ การกำหนดค่าเมทริกซ์ทั้ง 8 เมทริกซ์ให้สอดคล้องกับโมเดลการวิจัย เพื่อจะได้เขียนคำสั่งให้โปรแกรม ประมาณค่าพารามิเตอร์ ตามลักษณะของพารามิเตอร์ในโมเดลลิสเรล ซึ่ง Joreskog และ Sorbom (1989, อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) กำหนดให้ค่าเมทริกซ์ทำได้ 3 แบบ คือ

ก. พารามิเตอร์กำหนด (fixed parameters) เมื่อ โมเดลการวิจัยไม่มีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปร พารามิเตอร์ขนาดอิทธิพลตัวนั้น จะเป็นพารามิเตอร์กำหนด ใช้สัญลักษณ์ “0”

ข. พารามิเตอร์บังคับ (constrained parameters) เมื่อ โมเดลการวิจัยมีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปร และพารามิเตอร์ขนาดอิทธิพลตัวนั้นเป็นค่าคงที่ที่ต้องการประมาณ แต่นักวิจัยมีเงื่อนไขที่ต้องกำหนดให้ พารามิเตอร์บางตัวมีค่าเฉพาะคงที่ เช่น มีค่าเท่ากับหนึ่ง หรือมีค่าอื่น ๆ กรณีเช่นนี้จะกำหนดค่าสมาชิกในเมทริกซ์ที่แทนค่าพารามิเตอร์นั้น เป็นพารามิเตอร์บังคับ

ค. พารามิเตอร์อิสระ (free parameter) เป็นพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าและไม่ได้บังคับให้มีค่าอย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้สัญลักษณ์ “*”

2. การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (Identification of the Model)

การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดลมีความสำคัญ และมีนักสถิติศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้กันมาก ผลการค้นพบสรุปได้ว่า มีเงื่อนไขที่ทำให้ระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวพอดีที่ต้องพิจารณาอยู่ 3 ประเภท (Ballen, 1989 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) คือ เงื่อนไขจำเป็น (nessary condition) เงื่อนไขพอเพียง (sufficient condition) และเงื่อนไขจำเป็นและพอเพียง (nessary and sufficient condition) ดังรายละเอียดดังนี้

1. เงื่อนไขจำเป็น (nessary condition) ของการระบุได้พอดี โมเดลจะต้องมีลักษณะ คือ จำนวนพารามิเตอร์ ที่ไม่ทราบค่าต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่างเงื่อนไขนี้เรียกว่ากฎที่ (t-rule)

2. เงื่อนไขพอเพียง (sufficient condition) ของการระบุได้พอดี สำหรับการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดลมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของในแต่ละโมเดล โดยมีกฎทั่วไป ดังนี้

2.1 กฎความสัมพันธ์ทางเดียว (recursive rule) สำหรับ โมเดลอิสระที่ไม่มี ความคลาดเคลื่อนในการวัด กล่าวคือ เมทริกซ์ BE ต้องเป็นเมทริกซ์ได้แนวทแยง และเมทริกซ์ PS ต้องเป็นเมทริกซ์แนวทแยง

2.2 กฎสามตัวบ่งชี้ (three-indicator rule) สำหรับ โมเดลการวิเคราะห์ยืนยัน องค์ประกอบ กล่าวคือ สมาชิกในเมทริกซ์ LX จะต้องไม่เท่ากับศูนย์ อย่างน้อยหนึ่งตัวในแต่ละแถวในแต่ละองค์ประกอบต้องมีตัวบ่งชี้หรือตัวแปรสังเกตได้อย่างน้อย 3 ตัว และเมทริกซ์ TD ต้องเป็นเมทริกซ์แนวทแยง

2.3 กฎสองขั้นตอน (two-step rule) สำหรับ โมเดลที่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด กล่าวคือ ขั้นตอนแรกปรับโมเดลให้เป็นโมเดลการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบ โดยการรวมตัวแปร ภายในและภายนอก ให้เป็นชุดเดียวกันเสมือนเป็นตัวแปรภายนอกอย่างเดียว เช่นใน โมเดลการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบ จากนั้นจึงตรวจสอบโดยใช้ กฎ 2.2 หากพบว่า โมเดลระบุได้พอดีให้ ตรวจสอบขั้นตอนที่ 2 ต่อไป ในขั้นตอนที่ 2 ให้ปรับเป็นโมเดลอิสระที่ไม่มี ความคลาดเคลื่อนในการวัด โดยเอาเฉพาะตัวแปรภายในมารวมเป็นชุดเดียวกัน เสมือนเป็นตัวแปรสังเกตได้ เช่น ใน โมเดลที่ไม่มี ความคลาดเคลื่อนในการวัดแล้วตรวจสอบโดยใช้ กฎ 2.1

3. เงื่อนไขจำเป็นพอเพียง (necessary and sufficient condition) เป็นเงื่อนไขที่มี ประสิทธิภาพสูงสุด หากเปรียบเทียบกับเงื่อนไขทั้งหมด โดยกล่าวว่าโมเดลระบุได้พอดีก็ต่อเมื่อ สามารถแสดงได้โดยการแก้สมการโครงสร้างว่าค่าพารามิเตอร์แต่ละค่าได้จากแก้สมการที่เกี่ยวข้องกับ ความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมของประชากร

3. การประมาณค่าพารามิเตอร์ (Parameter Estimation from the Model)

จุดมุ่งหมายของการประมาณค่าพารามิเตอร์ คือ การหาค่าพารามิเตอร์ที่จะทำให้เมทริกซ์ S และ Sigma มีค่าใกล้เคียงกันมากที่สุด ซึ่งในที่นี้ S แทนเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม ที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่างและ Sigma แทนเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม ที่สร้างขึ้นจากพารามิเตอร์ที่ประมาณค่าได้จากโมเดลที่เป็นสมมติฐาน ถ้าหาก เมทริกซ์ทั้งสองมีค่าใกล้เคียงกันแสดงว่าโมเดลที่เป็นสมมติฐาน มีความกลมกลืนกันกับโมเดลที่เป็น ข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ในแต่ละวิธีให้ผลการประมาณค่าที่มีคุณสมบัติของ ค่าประมาณแตกต่างกันไป ซึ่งในที่นี้จะเสนอวิธีประมาณค่าที่ใช้ฟังก์ชันความกลมกลืน 5 แบบ ดังนี้

1. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดไม่ถ่วงน้ำหนัก (unweighted least square = ULS) เมื่อดูฟังก์ชันความกลมกลืนใช้วิธี ULS จะเห็นว่ามีความคล้ายคลึงกับวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (ordinary least squares = OLS) การประมาณค่าพารามิเตอร์ใช้เงื่อนไขให้ผลรวมกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าน้อยที่สุด โดยที่ค่าความคลาดเคลื่อนคือ ผลต่างระหว่างความแปรปรวนที่คำนวณได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์กับค่าความแปรปรวนที่พยากรณ์จากค่าประมาณของพารามิเตอร์

2. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (generalized least square = GLS) ในกรณีที่ข้อมูลมีความแปรปรวนของตัวแปรตามไม่เท่ากันทุกค่าของตัวแปรต้น (heteroscedasticity) หรือมีความสัมพันธ์กันระหว่างความคลาดเคลื่อน (autocorrelation) จะต้องใช้วิธีการประมาณค่าแบบ GLS ซึ่งเป็นการถ่วงน้ำหนักค่าสังเกตเพื่อปรับแก้ความแปรปรวนที่ไม่เท่ากัน ค่าประมาณพารามิเตอร์ที่ได้จากการถ่วงน้ำหนักค่าสังเกตเพื่อปรับแก้ความแปรปรวนที่ไม่เท่ากัน ค่าประมาณพารามิเตอร์ที่ได้จากวิธี GLS จะมีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระจากมาตรวัดหรือไม่มีหน่วย แต่ถ้าตัวแปรสังเกตได้สังเกต มีลักษณะการแจกแจงที่สูงหรือเตี้ยกว่าโค้งปกติ ค่าประมาณของพารามิเตอร์จะไม่ถูกต้อง เพราะข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นที่ว่าด้วยการแจกแจงแบบปกติพหุนาม

3. วิธีโลกลีสูงสุด (Maximum likelihood = ML) เป็นวิธีที่ใช้ประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลลิสมัลที่แพร่หลายมากที่สุด ค่าที่ได้จะมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับวิธี GLS คือ มีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพ และเป็นอิสระจากมาตรวัด การแจกแจงสุ่มของค่าประมาณพารามิเตอร์ที่ได้จากวิธี ML เป็นแบบปกติ และความแปรปรวนของค่าประมาณขึ้นอยู่กับขนาดของพารามิเตอร์

4. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (generally weighted least square = WLS) นับเป็นวิธีประมาณค่าที่ครอบคลุมวิธีที่กล่าวมาทั้งหมด ลักษณะการประมาณค่าจะไม่ใช้เมทริกซ์เต็มรูป แต่จะใช้เฉพาะสมาชิกในแนวทแยงและใต้แนวทแยง โดยถ่วงน้ำหนักด้วยอินเวอร์สของเมทริกซ์ w ข้อเสียคือ ถ้าหากเมทริกซ์ w มีตัวแปรสังเกตได้มากเกินไป ก็จะทำให้คอมพิวเตอร์ใช้เวลาในการคำนวณมากขึ้น และวิธีนี้ไม่เหมาะกับเมทริกซ์ที่มีการตัดข้อมูลสูญหาย (missing) แบบตัดเฉพาะคู่ที่ขาด (pairwise) ส่วนคุณสมบัติของพารามิเตอร์เหมือนกับวิธี ML

5. วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักแนวทแยง (diagonally weight least square = DWLS) การประมาณค่าพารามิเตอร์วิธีนี้พัฒนามาจากวิธี WLS โดยพยายามลดเวลาคอมพิวเตอร์ในการคำนวณ คือ แทนที่จะคำนวณจากทุกสมาชิกในเมทริกซ์ ก็คำนวณเฉพาะสมาชิกในแนวทแยงของเมทริกซ์ ผลที่ได้ทำให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ไม่มีประสิทธิภาพแต่จะมีประโยชน์เพราะค่าประมาณที่ได้จะอยู่ระหว่างค่าที่ได้จากวิธี ULS และ WLS

4. การตรวจสอบความตรงของโมเดล (Model Validation)

ขั้นตอนนี้เป็นตรวจสอบความตรงของโมเดลลิสมัลที่เป็นสมมติฐานการวิจัย หรือการประเมินผลความถูกต้องของโมเดล หรือการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับ

โมเดล ซึ่งเสนอ 5 วิธี (Joreskog และ Sorbom, 1989; Long, 1983; Ballen, 1989, อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ดังนี้ คือ

1. ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมลิสเรลจะให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติ และสหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณ ถ้าค่าประมาณที่ได้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดใหญ่ และโมเดลวิจัยอาจจะยังไม่ดีพอ ถ้าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณมีค่าสูงมากเป็นสัญญาณแสดงว่า โมเดลการวิจัยใกล้จะไม่เป็นบวกแน่นอน และเป็นโมเดลที่ไม่ดีพอ

2. สหสัมพันธ์พหุคูณ และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ สำหรับตัวแปรสังเกตได้แยกทีละตัว และรวมทุกตัว รวมทั้งสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการ โครงสร้างด้วย ค่าสถิติเหล่านี้ควรมีค่าสูงสุดไม่เกินหนึ่งและค่าที่สูงแสดงว่า โมเดลมีความตรง

3. ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน เป็นค่าสถิติที่จะตรวจสอบความตรง ในภาพรวมทั้งหมดของโมเดล และยังสามารถเปรียบเทียบระหว่างโมเดลว่าโมเดลใด จะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มากกว่ากัน ค่าสถิติในกลุ่มนี้มี 4 ประเภท (Joreskog และ Sorbom, 1989, อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้แก่

ค่าสถิติไค-สแควร์ เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็น 0 โดยคำนวณจากผลคูณขององศาอิสระกับค่าของฟังก์ชันความกลมกลืน ถ้าค่าไค-สแควร์มีค่าต่ำมากยิ่งขึ้นใกล้ 0 มาก แสดงว่าโมเดลลิสเรลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ดัชนี GFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 และเป็นค่าที่ไม่ขึ้นกับขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ลักษณะการแจกแจงขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดัชนี GFI ที่เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เมื่อนำค่า GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ค่าดัชนี AGFI นี้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับดัชนี GFI

3.4 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ย (RMR) ดัชนี RMR เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดล 2 โมเดล เฉพาะกรณี ที่เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน ค่าของดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ 0 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. การวิเคราะห์เศษเหลือหรือ ความคลาดเคลื่อน การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ควรพิจารณาถึงค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานด้วย ถ้าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานไม่ควรเกิน 2.00 ถ้ายังมีค่าเกิน 2.00 ต้องปรับโมเดล

5. ดัชนีตัดแปร โมเดล เป็นค่าสถิติเฉพาะของพารามิเตอร์แต่ละตัว มีค่าเท่ากับไค-สแควร์ ที่จะลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระ หรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น มีประโยชน์ในการตัดสินใจที่จะปรับโมเดลให้ดีขึ้น

การวิเคราะห์กลุ่มพหุ

การวิเคราะห์โมเดลอิสระสำหรับกรณีที่มีกลุ่มประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มนั้น มีชื่อเรียกเฉพาะว่า การวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างพหุ หรือ การวิเคราะห์กลุ่มพหุ (multiple sample or multi group analysis) Joreskog และ Sorbom (1989, อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้พัฒนาโปรแกรมอิสระให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูล ที่ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มพร้อมกันได้ โดยที่กลุ่มตัวอย่างหรือประชากรกลุ่มนั้นอาจจะเป็นกลุ่มที่เกิดจากการแบ่งกลุ่มตามตัวแปรจัดประเภท เช่น ตัวแปรเพศ เชื้อชาติ ระดับการศึกษา ช่วงอายุหรืออาจเป็นกลุ่มประชากรมาจากประเทศหรือพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมต่างกัน หรืออาจเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กล่าวได้ว่า การวิเคราะห์กลุ่มพหุใช้ได้กับการวิจัยที่มีการแบ่งกลุ่มทุกประเภท โดยมีเงื่อนไขในการแบ่งกลุ่มว่า หน่วยตัวอย่างทุกหน่วยต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว โดยไม่เป็นสมาชิกร่วมกันในสองกลุ่ม (mutually exclusive)

จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการวิเคราะห์กลุ่มพหุ คือ การตรวจสอบว่าโมเดลอิสระซึ่งเป็นกรอบแนวคิด (conceptual framework) ที่นักวิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีนั้น สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของแต่ละกลุ่มหรือไม่อย่างไร ถ้ามีความสอดคล้องกันนักวิจัยจะสามารถนำโมเดลอิสระที่ตรวจสอบแล้วมาใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และนำข้อค้นพบไปใช้ได้ต่อไป (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

การวิเคราะห์กลุ่มพหุมีสาระที่สำคัญ แยกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. หลักการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

Ballen (1989, อ้างถึงในนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ให้หลักการในการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลไว้ว่า การวิเคราะห์ประกอบด้วย การทดสอบรูปแบบโมเดล (model form) และ การทดสอบค่าพารามิเตอร์ (Parameter) ว่ามีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประชากรหรือไม่

การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล หมายถึง การทดสอบว่าโมเดลอิสระตามทฤษฎีที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์กับกลุ่มของประชากรแต่ละกลุ่มนั้น ประกอบด้วยจำนวนตัวแปรในโมเดล รูปแบบลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นแบบเดียวกันหมดทุกกลุ่ม เมทริกซ์พารามิเตอร์ทั้ง 8 เมทริกซ์ ในการวิเคราะห์โมเดลอิสระ มีขนาดของเมทริกซ์เท่ากัน มีรูปแบบเมทริกซ์ (matrix form) และสถานะเมทริกซ์ (matrix mode) เป็นแบบเดียวกันทุกกลุ่ม

การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ในโมเดล เป็นการทดสอบที่ต้องทำหลังจากที่ได้ทดสอบพบแล้วว่า รูปแบบโมเดลไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประชากร ถ้ายังพิสูจน์ไม่ได้ว่า รูปแบบโมเดลไม่แปรเปลี่ยน ก็ไม่ควรทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ในโมเดล หมายถึง การทดสอบต่อจากการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล คือ จากที่ทราบว่ามีพารามิเตอร์ทั้ง 8 เมทริกซ์ มีรูปแบบเมทริกซ์และสถานะเมทริกซ์ เป็นแบบเดียวกันสำหรับทุกกลุ่มประชากรแล้ว ขั้นตอนนี้เป็น การทดสอบว่า ค่าพารามิเตอร์ในแต่ละเมทริกซ์ เป็นแบบเดียวกันสำหรับทุกกลุ่มประชากร แล้วขั้นตอนนี้เป็น การทดสอบว่า ค่าพารามิเตอร์ในแต่ละเมทริกซ์มีค่าเท่ากันทุกกลุ่มประชากร โดยหลักการทดสอบจะทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดน้อยที่สุด (least restriction) ไปจนถึงการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดมากที่สุด (most restriction)

ในที่นี้ขอเสนอขั้นตอนการวิเคราะห์โมเดลกลุ่มพหุ ดังนี้

Joreskog และ Sorbani (1989, อ้างถึงในนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้เสนอขั้นตอนสำหรับการวิเคราะห์โมเดลกลุ่มพหุโดยใช้ลิสเรล แยกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์กลุ่มพหุไม่มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ ขั้นตอนการวิเคราะห์กลุ่มพหุที่มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ และขั้นตอนการวิเคราะห์สรุป

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์กลุ่มพหุไม่มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ใน โมเดลลิสเรลแต่ละกลุ่มแยกกัน และเพื่อทดสอบว่าโมเดลลิสเรลสำหรับกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มนั้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผลการวิเคราะห์จะรายงานค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (goodness of fit indicates) ของการทดสอบทุกกลุ่มประชากรเป็นภาพรวม ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนรวม (overall goodness of fit) จะได้จากดัชนีวัดระดับความกลมกลืนจากกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มรวมกัน ถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน ตอนนี้ได้ค่าไค-สแควร์รวมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าโมเดลแต่ละกลุ่มประชากรสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกกลุ่ม ถ้าได้ค่า ไค-สแควร์รวมมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าโมเดลของประชากรอย่างน้อยหนึ่งกลุ่มไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในกรณีที่ผลการวิเคราะห์ได้ผลว่า โมเดลไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องมีการปรับ โมเดลแล้ววิเคราะห์ใหม่ เพื่อให้ได้โมเดลปรับแก้ที่มีลักษณะ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว จึงจะดำเนินการวิเคราะห์ ขั้นตอนที่สองต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์กลุ่มพหุมีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่ม การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ต้องทำการวิเคราะห์หลายครั้งตาม

จำนวนสมมติฐานที่ต้องการตรวจสอบเพื่อจะตีความหมายว่าโมเดลอิสระมีความไม่แปรเปลี่ยน
อย่างไรระหว่างกลุ่มประชากรในการทดสอบแต่ละครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์สรุป

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ค่าความหาผลต่างของดัชนีวัดระดับความ
กลมกลืนที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานในขั้นตอนที่ 2 ระหว่างคู่ที่มีเงื่อนไขบังคับน้อยกว่ากับมีเงื่อนไข
บังคับมากจากผลต่างของดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ได้นำมาตีความหมายสรุปผลการวิเคราะห์
เกี่ยวกับโมเดลกลุ่มพหุทั้งหมด ในการวิเคราะห์สรุปนี้ ถ้าจุดมุ่งหมายของการวิจัยมุ่งตอบปัญหาว่ามี
ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มประชากรหรือไม่ อย่างไร การตีความหมายจะเน้นที่
ลักษณะผลการทดสอบสมมติฐานว่าโมเดลที่ไม่แปรเปลี่ยนมีลักษณะอย่างไร พารามิเตอร์ใดที่
แปรเปลี่ยน และพารามิเตอร์ใดไม่แปรเปลี่ยนมีลักษณะอย่างไร พารามิเตอร์ใดที่แปรเปลี่ยนและ
พารามิเตอร์ใดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประชากร แต่ถ้าจุดมุ่งหมายของการวิจัยมุ่งตอบปัญหา
เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ หรือสนใจตอบปัญหาเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรปรับจะต้องตีความหมายเพิ่ม
จากการวิเคราะห์ ความไม่แปรเปลี่ยนให้สามารถตอบคำถามวิจัยได้

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาเรียม นิลพันธ์ (2534) ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยทางด้านหลักสูตร พบว่า 1) งานวิจัย
ทางด้าน การนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า เป็นการศึกษาสภาพการใช้หลักสูตร ความคิดเห็นของผู้ที่
เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้สนับสนุน การใช้หลักสูตรอื่น ๆ เช่น ศึกษา
นิเทศ ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานส่วนกลาง ศึกษาสภาพการณ์ บริบทต่าง ๆ ในการนำหลักสูตร
ไปใช้ พบว่า การนำหลักสูตรไปใช้จะบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ ปัจจัย
ด้านการบริหาร ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารเกี่ยวกับหลักสูตร การนิเทศติดตามผล การให้
ขวัญกำลังใจ ประสิทธิภาพการบริหาร แบบการบริหาร ปัจจัยด้านผู้สอน ได้แก่ คุณวุฒิ ประสิทธิภาพ
การอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร ประสิทธิภาพการสอน เจตคติของผู้สอนที่มีต่อหลักสูตร จำนวนชั่วโมง
สอน ภาระหน้าที่ของผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ เจตคติของ
ผู้เรียน พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน จำนวนผู้เรียนต่อห้องและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่
บรรยากาศในโรงเรียน บรรยากาศในห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ใน
ห้องเรียน งบประมาณ สถานที่

สมพิศ วงษ์แหยม (2534) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง สภาพและปัญหาของการใช้ทรัพยากร
ท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ
ที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนางานวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าครูวิชาการ โรงเรียน เครื่องมือ

วิจัยได้แก่ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจ รายการ และแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน มีการดำเนินงานดังนี้ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา การจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน หรือ กิจกรรมเสริม นั้น เป็นลักษณะการพัฒนาหลักสูตรที่ดำเนินการมากที่สุด ทรัพยากรท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่เป็นทรัพยากรบุคคล และ นำมาใช้ในกลุ่มวิชาการงาน และพื้นฐานอาชีพ ปัญหาการนำทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่เป็นปัญหาในด้านทรัพยากรบุคคล และปัญหาที่พบ คือ บุคคลที่เป็นทรัพยากรไม่มีเวลาว่างพอ ปัญหาในการนิเทศ ของศึกษานิเทศก์ พบว่า ศึกษานิเทศก์มีภารกิจอื่นที่ต้องปฏิบัติ จึงไม่สามารถนิเทศได้ตามกำหนด และปัญหาในด้านการประเมินผลการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร ปัญหาคือ เรื่องการสร้างเครื่องมือ

ศิริชัย อนันตผล (2534) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ศึกษานิเทศก์ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน ผู้บริหารโรงเรียน หรือ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนมัธยมศึกษาตอนปลาย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสำรวจรายการ (Check list) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการศึกษาหลักสูตรแม่บท มีการแนะนำจากศึกษานิเทศก์และสนับสนุนจากโรงเรียนให้ ครูได้ศึกษาหลักสูตรแม่บท โดยศึกษาจากตัวเอกสารหลักสูตร 2) ด้านการศึกษาสำรวจรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอของท้องถิ่น มีการเสนอแนะและสนับสนุนให้สำรวจ สภาพ ปัญหา ความต้องการของ ท้องถิ่น โดยวิธีศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ 3) ด้านการวิเคราะห์ข้อสนเทศทางการศึกษา และ จัดทำข้อเสนอแนะในการทำหลักสูตร มีการเสนอแนะและสนับสนุนให้ดำเนินการช่วยครูมีส่วนร่วม ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถ ความสนใจและความถนัดของนักเรียน 4) ด้านการพิจารณา หลักสูตรและรายวิชาตามลักษณะ ต่าง ๆ มีการเสนอแนะและสนับสนุนให้ปรับกิจกรรมการเรียน การสอนหรือกิจกรรมเสริม ปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา เลือกใช้ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อที่มีอยู่ แล้ว จัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่ ทุกลักษณะมีการดำเนินการ ยกเว้นการจัดทำเนื้อหาหรือรายวิชา ใหม่ 5) ด้านการเสนอขออนุมัติ หลักสูตรพบการเสนอแนะและดำเนินการ โดยผ่านการพิจารณาจาก คณะกรรมการวิชาการโรงเรียน และคณะกรรมการภายในกลุ่มหรือหมวดวิชา ปัญหาในด้านต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่ขาดเอกสาร ที่เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

รุ่งฟ้า หิรัญวงศ์ (2535) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ สังกัด สปช ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ เครื่องมือ ได้แก่

แบบทดสอบความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และแบบสอบถาม ความคิดเห็นของผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูผู้สอนกลุ่มนี้ ร้อยละ 52.8 มีความรู้ ในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพหมวดงานเลือกให้เหมาะสมกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับที่ยังต้องปรับปรุง โดยเฉพาะด้านการศึกษาหลักสูตร กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ การปรับรายละเอียดของเนื้อหาและการจัดทำรายวิชาใหม่ ส่วนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนมีความรู้ระดับปานกลาง 2) ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ครูศึกษาหาความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร จากหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุงและนำไปใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน และกำหนดให้มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ปัญหาพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรและครูศึกษาเอกสารหลักสูตรแล้วแต่ยังขาดความมั่นใจ 3) ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน และกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด ครูผู้สอนได้เริ่ม เก็บข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเป็นบางส่วน แต่ยังไม่ได้จัดเก็บเป็นระบบ 4) ด้านปัญหา พบว่าสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ไม่มีงบประมาณในการอบรมสัมมนา และครูยังไม่มีความเข้าใจในวิธีการเตรียมข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

วารสาร บงเลียง (2535) ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้ให้ข้อมูลศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบทุกกลุ่มประสบการณ์ ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์อำเภอ และกิ่งอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม มี 2 ลักษณะคือ แบบ Checklist และแบบ Open-end วิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์หลักสูตร 2) การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ศึกษามา 2.1) การจัดระบบข้อมูลพื้นฐาน 2.2) การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น 2.3) การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์การเรียน 2.4) การจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือเนื้อหา หรือกิจกรรมของกลุ่มมือ 3) การบริหารการใช้หลักสูตร ตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัด สปช ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร พบว่าทุกหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรในเนื้อหาที่ตรงกัน และมีการดำเนินการเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อที่จะนำไปสู่การนำหลักสูตรไปใช้มากกว่าจะเป็นการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อที่จะปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 2) การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง พบว่ามีการดำเนินงานในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้จากสำนักงาน สปช ลงไปตามลำดับจนถึงโรงเรียนกลุ่มประสบการณ์ที่ปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ส่วนใหญ่ได้แก่ กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งเป็นการปรับ

กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมสอนเสริมหลักสูตร 3) การบริหารการใช้หลักสูตร พบว่า มีการปฏิบัติงานที่รองรับกันมาเป็นลำดับในเรื่องของการจัดอบรมและการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร 4) ปัญหาที่พบทักษะในการพัฒนาหลักสูตรของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและแหล่งความรู้

ฉวีวรรณ ศรีชัยรัตน์ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร ระดับท้องถิ่น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงค่าความถี่ และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่บ่งชี้ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ในโรงเรียน คือ 1) สถานที่ และวัสดุ อุปกรณ์ 2) เจตคติ 3) บุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีเวลาปฏิบัติงาน

ปราณี เปี่ยมกล้า (2537) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่ม สปข ระดับ ป.1- ป.2 ใช้สูตรของยามานะ ความคลาดเคลื่อนที่ .05 ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมครูประถมมีบทบาทในด้านการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการและเป็นผู้ดำเนินการ มีปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรทุกด้าน สาเหตุเกิดจากขาดความรู้ความเข้าใจและขาดงบประมาณ และบทบาทของครูประถม มี 5 ด้าน 1) มีความรู้เรื่องความหมายและความสำคัญของการพัฒนามาก แต่ความรู้เรื่องลักษณะและขั้นตอนการพัฒนาน้อย 2) มีการเก็บข้อมูลพื้นฐานมาก ทั้งในด้านสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน แต่ด้านวิทยากรน้อย 3) ใช้วิธีการปรับการเรียนการสอนในการพัฒนามากที่สุด แต่จัดทำเนื้อหาใหม่น้อย 4) ส่วนใหญ่ใช้กิจกรรมการสอนแบบบรรยายและอภิปรายมาก เอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อมาก แต่เอาวิทยากรท้องถิ่นมาน้อย 5) ใช้วิธีการประเมินผลในรูปแบบความสอดคล้องและความถี่สัมพันธ์ของสแตค มีการปรับแผนการสอนมาก แต่ปรับคู่มือครูน้อย

พัชนี นूरพันธ์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 พบว่า 1) โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริม ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ครูศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สนับสนุนด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ เอกสารและวัสดุหลักสูตร หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ บุคลากรมีภารกิจการสอนมาก งบประมาณและสถานที่ไม่เพียงพอ ไม่มีข้อมูลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศติดตามผล 2) การดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่มีการปรับ

รายละเอียดของเนื้อหา และไม่ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน ปัญหาที่พบคือ เอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นไม่เพียงพอครูไม่มีความรู้และขาดทักษะในการดำเนินการ

วิไลวรรณ เหมือนชาติ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า 1) การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ดำเนินการปรับในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ปัญหาที่พบ คือ ขาดผู้แนะแนวทาง และที่ไม่ได้ปฏิบัติเพราะไม่มีผู้เสนอแนะแนวทาง 2) ด้านการปรับ/เพิ่ม/ลด รายละเอียดจากหัวข้อที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชา ส่วนใหญ่เป็นการปรับรายละเอียดทุกกลุ่มประสบการณ์ ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจ ที่ไม่ได้ปฏิบัติ เพราะไม่มีผู้เสนอแนะแนวทาง 3) ด้านการปรับสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นการปรับในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ปัญหาที่พบคือ ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับคำแนะนำ ขาดการส่งเสริม ที่ไม่ได้ปฏิบัติเพราะไม่มีเอกสารและแหล่งความรู้ 4) ด้านการจัดเนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ ส่วนใหญ่ดำเนินการในกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ปัญหาที่พบคือขาดความรู้ความเข้าใจ 5)การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ที่จัดทำส่วนใหญ่เป็นคู่มือครู คู่มือการสอน ปัญหาที่พบ คือ ขาดเอกสารสำหรับค้นคว้า

มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ประชากร คือ โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานการประถมศึกษา จ.สงขลา ปี 2537 จำนวน 18 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนในกลุ่มประสบการณ์ ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 55 คน เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตแบบศึกษาเอกสารวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ วิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ผลการวิจัย 1) สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มี 4 ด้าน 1.1) การสร้างหลักสูตร แนวคิดคือ การศึกษาเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน วัตถุประสงค์เรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพ ครูที่ใช้หลักสูตรท้องถิ่นเป็นครู กพอ. ปราชญ์ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา 1.2) การนำหลักสูตรไปใช้ส่วนใหญ่เชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านเกษตรกรรมใช้วิธีสอนแบบสาธิต สื่อการเรียนการสอนเป็นของจริงวัดผลด้วยการสังเกตและประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ผู้บริหารนิเทศให้คำปรึกษาและสังเกตการสอน 1.3) การประเมินผลหลักสูตร พิจารณาผลจากการปฏิบัติผลงานของผู้เรียน 1.4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของโครงการและขาดแคลนงบประมาณ 2) ปัญหา คือ ขาดแคลนงบประมาณ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของโครงการปราชญ์ชาวบ้านไม่มีเวลา กิจกรรมการเรียนการสอนใช้เวลามากกว่าที่กำหนดและครูผู้สอนไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน

รสนิน เลปวิทย์ (2539) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 9 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครูวิชาการ โรงเรียน จำนวน 392 คน เก็บเครื่องมือโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น โดยภาพรวมในแต่ละด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น และการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น คือ ปัจจัยด้านการประเมินผล ทรัพยากรมนุษย์ นโยบายโรงเรียน อาคารสถานที่ การประสานงาน และบุคลากร

เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540) ได้ศึกษา เรื่องการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินผลหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (two way anova) ผลการวิจัย พบว่า ระดับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอน มีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินผลหลักสูตร และเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

กนกวรรณ รุกขชาติ (2541) ศึกษาเรื่อง แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกับการศึกษานอกโรงเรียนสาขาอาชีพจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ในศตวรรษที่ 21 ในด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหาและประสบการณ์ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลตามความเห็นและแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ ปรชาญชาวบ้าน และนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน และพัฒนาหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ฐานนิยม ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการจัดการต่อชีวิตและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทย เป็นหลักสูตรที่ให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เนื้อหามีการเชื่อมโยงสอดคล้องกับชุมชน เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ผู้สอนเป็นผู้นำด้านวิธีคิด วิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้สื่อการเรียนที่เป็นจริง มีการวัดและประเมินผลได้จริง

จินตนา สุขสมแดน (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประชากรในการวิจัย คือ ศึกษานิเทศก์สังกัด สปจ. จังหวัดที่รับผิดชอบงานหลักสูตรท้องถิ่น ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่รับผิดชอบงานหลักสูตรท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพและปัญหา แบบศึกษาเอกสารใช้วิธีวิเคราะห์ เนื้อหา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ศึกษานิเทศก์ไม่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรเพราะขาดความรู้ความเข้าใจ 2) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ศึกษานิเทศก์สนับสนุนโดยให้คำปรึกษาเรื่อง การจัดทำหลักสูตรและการดำเนินการพัฒนา ปัญหาของศึกษานิเทศก์คือ มีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการส่งเสริมสนับสนุน 3) ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ศึกษานิเทศก์ให้คำแนะนำแก่ครู 4) ด้านการนิเทศการใช้หลักสูตร ศึกษานิเทศก์ไม่จัดประชุมสัมมนา เพราะงบประมาณไม่พอจึงให้คำแนะนำแทน 5) ด้านการติดตามและประเมินผล ไม่มีการติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน 6) ด้านการสรุปรายงานผล และเผยแพร่ โดยใช้วิธีการนำผลงานเข้าร่วมแสดงในงานนิทรรศการ ไม่ได้สรุปการรายงานเพราะได้ทำการติดตามและประเมินผล

พรสมบัติ คำตรงและคณะ (2541) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาในรูปแบบเครือข่ายทางวิชาการเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ บุคลากรขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร ประชาชนเข้าร่วมงานพัฒนาหลักสูตรทางราชการน้อย มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานน้อย ขาดระบบข้อมูลสารสนเทศและงานวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์งานพัฒนาหลักสูตรค่อนข้างน้อย และไม่มีแหล่ง งบประมาณเพียงพอสำหรับให้คณะกรรมการในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สุมาลิน วงศ์ฉิมและคณะ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 7 พบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอน โดยการปรับกิจกรรม การเรียนการสอนในหมวดวิชาสังคมศึกษาและกลุ่มวิชาการงานอาชีพ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุด แต่ครูผู้สอนส่วนมากไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น มีครูจำนวนน้อยที่เคยจัดทำคู่มือ ตำรา เอกสารประกอบการสอน 2) ปัญหาส่วนใหญ่ พบว่า เอกสารหลักสูตร และคู่มือต่าง ๆ ไม่ทันสมัย ข้อมูลท้องถิ่นไม่เพียงพอ อาคาร สถานที่ สื่อวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณไม่เพียงพอ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของท้องถิ่น 3) สิ่งที่ต้องการมากเกี่ยวกับหลักสูตร คือ เอกสารหลักสูตร คู่มือต่าง ๆ ข้อมูลเนื้อหา การเข้าร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ครูผู้สอน และอาคารสถานที่ เหมาะสมกับการเรียนการสอน

นิตยา บุตรศรี (2542) ศึกษาเรื่อง การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสังกัดสพ.อุบลราชธานี จำนวน 10 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาสรุปในภาพรวมโดยการแจกแจงความถี่ และหาร้อยละ ผลการวิจัย 1) พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและด้านการประกอบอาชีพมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการบรรยายละเอียดเนื้อหาวิชานั้น ครูผู้สอนนำความรู้จากประสบการณ์เดิมของตน ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ในท้องถิ่น เชิญผู้รู้ในท้องถิ่นมาถ่ายทอดให้นักเรียนไปเข้าร่วมกิจกรรม 3) ผู้บริหารได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการบริหารและบริการหลักสูตรในด้านการประกอบอาชีพ 4) ครูผู้สอนได้นำเนื้อหาที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาถ่ายทอด โดยเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ครูไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีในท้องถิ่น ครูผู้สอนมีภาระงานมาก วิทยากรที่ถ่ายทอด ไม่มีทักษะ ในด้านวิธีการสอน

นางยุวดี กังสาด (2542) ศึกษาเรื่อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดใหญ่ อ. บางแพ จ. ราชบุรี ประชากร บุคคลในโรงเรียน บุคคลในชุมชน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์แบบอุปนัย การแจกแจงความถี่ และหาร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า 1) พบว่าบุคคลในโรงเรียนและชุมชนส่วนใหญ่ ต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเครื่องจักรสานของชุมชน เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และเพื่อช่วยในการประกอบอาชีพของนักเรียน 2) แนวทางการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ โรงเรียนต้องมีบทบาทสำคัญในการนำชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ให้เกียรติและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้จัดทำ ร่วมทำ และร่วมวางแผนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผู้นำชุมชนควรแนะนำให้คนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจและ เห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และจัดการเรียนการสอน

โครงการวิจัย กลุ่มวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษา กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา(ตามแนว พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542) กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ครู อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง โรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และใช้ค่าเฉลี่ยผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการศึกษาต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบ และวิธีการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความ ต้องการของชุมชนโดยรัฐต้องลดบทบาท การควบคุมมาเป็นการส่งเสริมสนับสนุน กระจายอำนาจ

การจัดการศึกษาไปให้ประชาชนโดยตรงในทุก ๆ ด้าน 2) ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแบบ School Board และมีส่วนร่วมในด้านวิชาการ โดยเป็นวิทยากรท้องถิ่นตามหลักสูตรท้องถิ่นด้านอื่น ๆ ไม่มีส่วนร่วม 3) ชุมชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ ปริมาณสูง และ 4) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในภาพรวมต่ำ

พจนา เทียนธาดา (2543) ได้ศึกษาในเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มี 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการโรงเรียนของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ปี 2543 จำนวน 8 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามลักษณะแบบเลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม คือเป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ แต่ในด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากนโยบายโรงเรียนไม่เอื้อ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และชุมชนเห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ส่วนปัญหาที่พบคือ ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากมีภารกิจมากและโรงเรียนกับชุมชนมีเวลาว่างไม่ตรงกัน

วิจิตรา ไสยะ สาขาประถมศึกษา (2543) ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ 102 คน / ผู้บริหารโรงเรียน 204 คน / ครูผู้รับผิดชอบในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 204 คน / ผู้ปกครองโรงเรียน 30 คน รวม 6,120 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการ แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ศึกษานิเทศก์ / ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย อดต. และผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบาย ผู้ปกครองนักเรียนยังไม่มีส่วนร่วม ด้านการปรับหลักสูตรแม่บทให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนครู ครูเป็นผู้ปรับหลักสูตร ผู้ปกครอง และผู้นำท้องถิ่นให้ด้านทุนทรัพย์และอดต. ให้งบประมาณ ด้านการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเสริมหลักสูตรแม่บท ส่วนใหญ่ศึกษานิเทศก์ให้การสนับสนุนในการสร้างส่วนกลุ่มอื่น ๆ ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในด้านการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเสริมหลักสูตรแม่บท

เสาวนีย์ เขียวโรจน์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าหมวดสังคมศึกษา และครูผู้สอนสังคม สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2544 ที่ดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบสำรวจ เก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจก

แรงความถี่ และ และหาค่าร้อยละ วิเคราะห์เนื้อหา รวบรวมสรุป ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มวิชาสังคมศึกษา 5 ลักษณะ พบว่า ส่วนใหญ่ครูมีการดำเนินงานที่เหมือนกัน โดยมีการนำทรัพยากรครุมาาร่วมและได้ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ด้านที่พัฒนามากที่สุด คือ ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านที่พัฒนาน้อยที่สุด คือ จัดทำคำอธิบาย ส่วนปัญหาที่พบคือ ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ครูสังคมส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ขาดงบประมาณ ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และครูไม่มีเวลาเพราะภาระงานสอนมาก

สุภาพร บุพโต (2546) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 161 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนเครือข่ายมีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และในด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ยกเว้น ด้านการออกแบบการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

จากงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นยังมีปัญหาในหลายด้าน เช่น ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรประกอบทั้งมีภาระงานสอนมาก ขาดงบประมาณ ผู้บริหารไม่สนับสนุน ประชาชนในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะด้านเท่านั้น เช่น การให้ข้อมูลพื้นฐาน แต่ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลหลักสูตร ขาดการติดตามและประเมินผล ขาดระบบข้อมูลสารสนเทศ ขาดเอกสาร ขาดการประสานงาน ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตร และขาดหลักฐานในการที่จะประเมินผลของหลักสูตร ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ยังไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่และยังไม่บรรลุผลตาม เป้าหมายที่ต้องการ

งานวิจัยต่างประเทศ

Atjonen (1994) ได้ศึกษาเรื่อง หลักสูตรท้องถิ่นเครื่องมือการบริหารและพัฒนาครูในระบบโรงเรียน: ประสบการณ์และความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีการศึกษาบทบาทของหลักสูตรท้องถิ่นใน โรงเรียนที่กำลังพัฒนาโดยออกแบบพัฒนาและสนับสนุนหลักสูตรท้องถิ่น การประเมินผลจากผู้บริหาร พบว่า โรงเรียนรับภาระเรื่องหลักสูตรมากเกินไป โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรช้า ผลกระทบที่สำคัญ คือ ครูผู้เชี่ยวชาญการสอนไม่สามารถวางแผนรูปแบบของหลักสูตรได้ ผู้ที่จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมีหลักการสอน สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ ผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนรูปแบบของหลักสูตร ใช้แรงงุงใจในการสนับสนุนและกำหนดงาน ปัญหาที่พบ คือ การขาดแหล่งที่จะใช้วางแผนรูปแบบของหลักสูตร

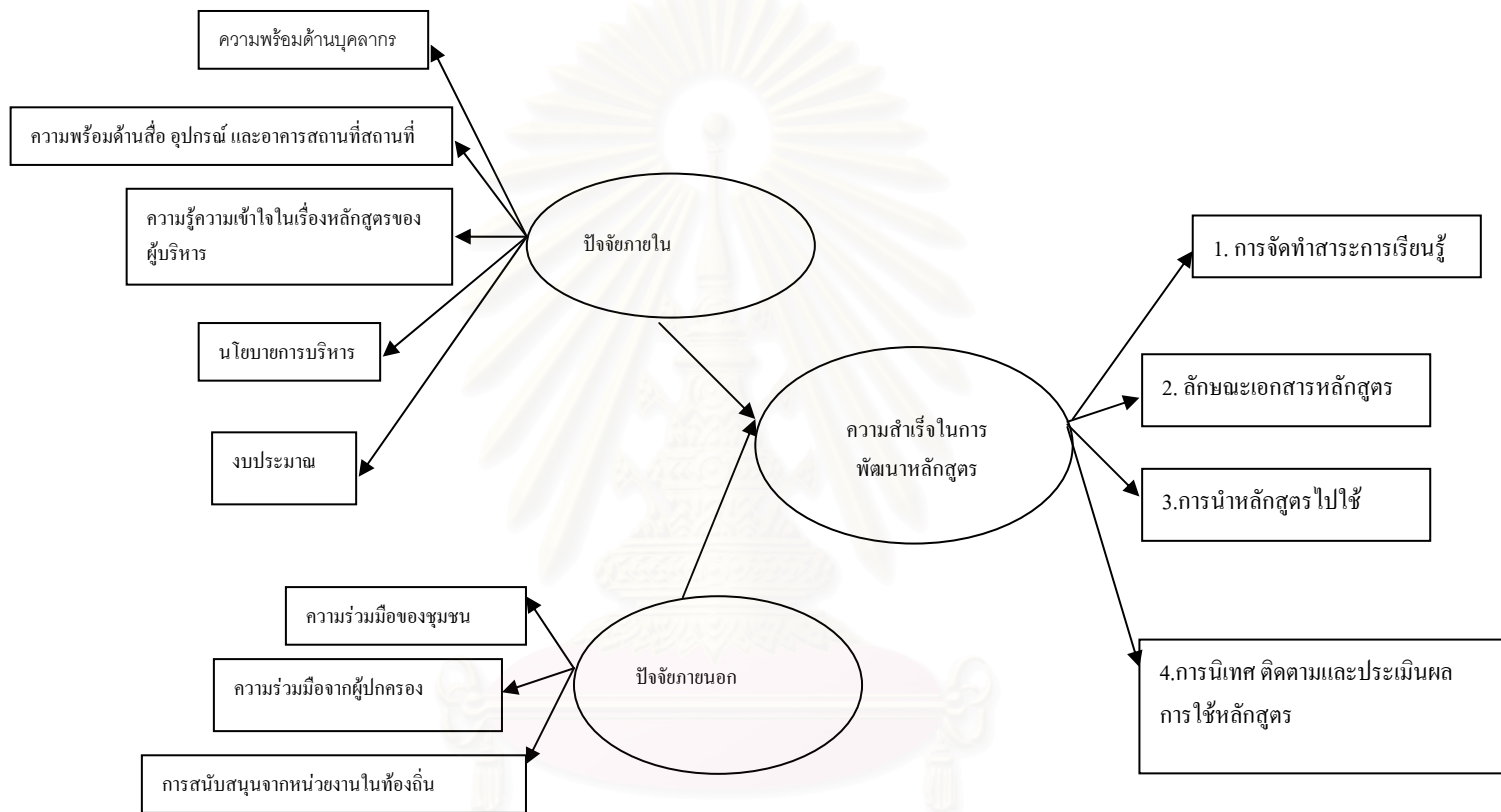
Lee (1995) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดรวบยอดใหม่ของหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า หลักสูตรแห่งชาติของเกาหลียังไม่เป็นหลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยมุ่งวิเคราะห์ปัญหาการศึกษาของเกาหลีและหลักสูตรแห่งชาติของเกาหลีใหม่ ให้ผู้มีส่วนร่วมในท้องถิ่นเป็นผู้ตรวจสอบแลให้ครูมีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

Thomson (1987 อ้างถึงใน สุภาพร บุพโต, 2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องวิธีการอบรมครูในการนำหลักสูตรหรือ โปรแกรมต่าง ๆ ไปใช้ในโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า การให้ผู้บริหารหรือครูใหญ่เป็นผู้ให้การอบรม เป็นวิธีการอบรมที่ได้ผลดีมาก และวิธีการอบรมที่ดีที่สุด คือ วิธีการอบรมแบบสาธิต การฝึกปฏิบัติและการสังเกตการสอนด้วย

Butler (1996) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบกราฟฟิคที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการรวบรวม แนวคิดและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกราฟฟิคที่จำเป็นทางการศึกษาให้ได้มากที่สุดก่อนดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบกราฟฟิค และนักการศึกษา เมื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยนำมาประมวลไว้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของกรมวิชาการ (2545) เป็นแนวคิดหลักในการวัดความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และเนื่องจากว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งของการบริหารหลักสูตร ซึ่งการบริหารหลักสูตรเป็นขั้นตอนหลักของการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร โดยที่การบริหารหลักสูตรจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารหลักสูตรเป็นหลัก(มาเรียม นิลพันธ์, 2543) ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรในทัศนะของผู้บริหาร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้ ตัวแปรความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วัดได้จาก ตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้และด้านการนิเทศ ติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตร และ ตัวแปรต้น ประกอบด้วยตัวแปรปัจจัยหลัก 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วยตัวแปรความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร นโยบายการบริหาร งบประมาณ และ ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยตัวแปรความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และ การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น



สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐาน

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากกรอบแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยขอตั้งสมมติฐานดังนี้

1. จากการศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ของพิชัย ธีรานนท์(2546) พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการจัดเตรียมความพร้อมในด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอตั้งสมมติฐานของระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ดังนี้ ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนทั้ง สามสังกัดน่าจะแตกต่างกัน โดยโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาน่าจะมีระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสูงที่สุด

2. ตัวแปรความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร นโยบายการบริหาร งบประมาณ ความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ปกครอง การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. โมเดลของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ที่สร้างจากสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. โมเดลของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ไม่แปรเปลี่ยนในรูปแบบโมเดล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประการที่สอง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประการที่สาม เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประการสุดท้าย เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็น ผู้บริหารใน โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 14,092 คน จาก (ที่มา : www.moe.go.th/mainz/data/New-zone.xls)

ตารางที่ 2 จำนวนโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สังกัดเดิม	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา	สำนักงานกรมสามัญ ศึกษา	สำนักงาน การศึกษาเอกชน	รวม
จังหวัด				
1.กาฬสินธุ์	562	68	29	659
2.ขอนแก่น	1,072	104	93	1,269
3.ชัยภูมิ	761	64	20	845
4.นครพนม	452	50	11	513
5.นครราชสีมา	1,353	109	90	1,552
6.บุรีรัมย์	843	68	16	927
7.มหาสารคาม	592	55	16	663
8.มุกดาหาร	241	31	4	276
9.ยโสธร	238	29	7	274

สังกัดเดิม จังหวัด	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา	สำนักงานกรมสามัญ ศึกษา	สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาเอกชน	รวม
10.ร้อยเอ็ด	578	65	17	660
11.เลย	454	34	8	496
12.ศรีสะเกษ	883	92	19	994
13.สกลนคร	622	52	31	705
14.สุรินทร์	757	86	6	849
15.หนองคาย	493	57	27	577
16.หนองบัวลำภู	321	21	8	350
17.อำนาจเจริญ	236	23	9	268
18.อุดรธานี	819	72	40	931
19.อุบลราชธานี	1,152	74	58	1,284
รวม	12,429	1,154	509	14,092

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรคำนวณของ Yamane (1967)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง ขนาดของประชากร

e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 388 คนสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรล ซึ่งจำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ และเพื่อเป็นการชดเชยการสูญหายของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์เนื่องจากว่า ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มักจะส่งแบบสอบถามกลับคืนมาในอัตราที่ค่อนข้างต่ำร้อยละ 40-60 ในกลุ่มที่ไม่สนใจ หรือไม่เกินร้อยละ 80 ในกลุ่มที่สนใจ (เชิงชาย เหมพัฒน์, 2534 อ้างถึงใน วิภา บำเรอจิตร, 2542) ผู้วิจัยจึงได้ปรับกลุ่มตัวอย่างเป็น 600 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลตอบกลับไม่ต่ำกว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้ คือ 388 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน ประกอบการแบ่งชั้น โดยวิธีการดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กลุ่มตัวอย่างมาทั้งหมด 5 จังหวัด

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนในแต่ละสังกัด โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสัดส่วนที่ไม่เท่ากันแต่มีจำนวนโรงเรียนเท่ากัน ทั้งนี้เพื่อให้ความแปรปรวนในแต่ละกลุ่มเท่ากัน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างเป็น โรงเรียนสังกัด สปช 200 คน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญ 200 คน และโรงเรียนสังกัด สช 200 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรของแต่ละสังกัดโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

ประชากรและจำนวนตัวอย่างในแต่ละจังหวัดมีดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด

สังกัดเดิม จังหวัด	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา		สำนักงานกรมสามัญ ศึกษา		สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน		รวม	
	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
1.ชัยภูมิ	761	34	64	35	20	18	845	87
2.นครราชสีมา	1,353	61	109	60	90	79	1,552	200
3.อุบลราชธานี	1,152	52	74	40	58	51	1,284	143
4.สกลนคร	622	28	52	28	31	27	705	83
5.กาฬสินธุ์	562	25	68	37	29	25	659	87
รวม	4,450	200	367	200	228	200	5,045	600

ผู้วิจัยพบว่าจำนวนโรงเรียนสังกัด สช ที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนไม่เพียงพอ จึงได้เก็บข้อมูลจากโรงเรียนสังกัด สช ที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มเติม ซึ่งโรงเรียน สช ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งหมด 509 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 150 โรงเรียน รายละเอียดของจำนวนโรงเรียนในแต่ละจังหวัดมีดังนี้

จังหวัด	สังกัด สำนักงาน การศึกษาเอกชน	โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน
1.กาฬสินธุ์	29	7
2.ขอนแก่น	93	20
3.ชัยภูมิ	20	5
4.นครพนม	11	2
5.นครราชสีมา	90	34
6.บุรีรัมย์	16	4
7.มหาสารคาม	16	4
8.มุกดาหาร	4	3
9.ยโสธร	7	4
10.ร้อยเอ็ด	17	5
11.เลย	8	2
12.ศรีสะเกษ	19	7
13.สกลนคร	31	7
14.สุรินทร์	6	3
15.หนองคาย	27	4
16.หนองบัวลำภู	8	1
17.อำนาจเจริญ	9	3
18.อุดรธานี	40	17
19.อุบลราชธานี	58	18
รวม	509	150

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ผู้วิจัยได้แนวคำถามจากแบบสอบถามของ รสลิน เลปวิทย์ (2539) ซึ่งศึกษาในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบ สภาพทั่วไปของโรงเรียน ประกอบด้วย อายุ เพศ วุฒิการศึกษา จำนวนบุคลากรและ ขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามในเรื่อง ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์ และอาคารสถานที่ นโยบายการบริหาร งบประมาณ ความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง และ การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำแนกตามด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร
3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
4. ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 4 แบบวัดความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามในเรื่อง

1. เนื้อหาและกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 10 ข้อ
2. การบริหารจัดการหลักสูตรในเรื่องจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ
3. การวัดและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด และโครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัด
2. สร้างตารางโครงสร้างตัวแปรที่ต้องการวัด และเขียนข้อคำถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาในเรื่องความครอบคลุมโครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (item objective congruence; IOC) และการใช้ภาษา

ผลการพิจารณาพบว่า แบบสอบถามมีความครอบคลุมโครงสร้างของเนื้อหา ภาษาที่ใช้มีความชัดเจน ส่วนผลการตรวจสอบค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ต้องมากกว่า .50 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2541) จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด ซึ่งผลการตรวจสอบรายละเอียดแสดงในภาคผนวก ข.

4. ปรับปรุงภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับ ผู้บริหารจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องภาษาและทำการปรับปรุง
6. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือซึ่งวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค(Cronbach's alpha coefficient) โดยมีผลแยกเป็นรายด้านตามปัจจัยที่ศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามแยกตามรายปัจจัย

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย	สัมประสิทธิ์ความเที่ยง
ปัจจัยภายใน	1. ความพร้อมด้านของบุคลากร	.9267
	2. ความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และอาคาร สถานที่	.8883
	3. นโยบายการบริหาร	.8975
	4. งบประมาณ	.8856
ปัจจัยภายนอก	1. ความร่วมมือจากชุมชน	.8305
	2. ความร่วมมือจากผู้ปกครอง	.9032
	3. การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น	.9007
ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1. ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้	.9239
	2. ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร	.9152
	3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	.9232
	4. ด้านการนิเทศและติดตาม ประเมินผลหลักสูตร	.9204

7. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างแบบวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและรูปแบบคำถามที่เหมาะสมในการสร้างข้อคำถามของแบบวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา
2. สร้างตารางโครงสร้างของข้อคำถาม แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสม (รายละเอียดโครงสร้างแสดงในภาคผนวก ก)
3. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา เพื่อให้

ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง และความเข้าใจในเรื่องของข้อคำถาม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบวัดไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คนแล้วนำมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบ โดยการวิเคราะห์ค่าความยากและอำนาจจำแนก ของแบบสอบ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร

	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)		ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
ข้อที่ 1	0.40	0.20	ข้อที่ 19	0.80	0.20
ข้อที่ 2	0.50	0.40	ข้อที่ 20	0.55	0.30
ข้อที่ 3	0.50	0.20	ข้อที่ 21	0.45	0.20
ข้อที่ 4	0.25	0.44	ข้อที่ 22	0.25	0.44
ข้อที่ 5	0.25	0.44	ข้อที่ 23	0.50	0.20
ข้อที่ 6	0.35	0.48	ข้อที่ 24	0.60	0.20
ข้อที่ 7	0.40	0.20	ข้อที่ 25	0.40	0.30
ข้อที่ 8	0.45	0.20	ข้อที่ 26	0.80	0.20
ข้อที่ 9	0.30	0.47	ข้อที่ 27	0.20	0.40
ข้อที่ 10	0.25	0.44	ข้อที่ 28	0.40	0.20
ข้อที่ 11	0.40	0.20	ข้อที่ 29	0.30	0.40
ข้อที่ 12	0.60	0.20	ข้อที่ 30	0.80	0.20
ข้อที่ 13	0.45	0.30	ข้อที่ 31	0.30	0.47
ข้อที่ 14	0.35	0.48	ข้อที่ 32	0.40	0.20
ข้อที่ 15	0.40	0.20	ข้อที่ 33	0.40	0.40
ข้อที่ 16	0.60	0.20	ข้อที่ 34	0.40	0.20
ข้อที่ 17	0.80	0.20	ข้อที่ 35	0.60	0.20
ข้อที่ 18	0.20	0.40			

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าความยากของแบบวัดมีค่าระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง .20-.47 ซึ่งจากการไปทดลองใช้ ได้คำแนะนำจากผู้ทดลองใช้ว่า จำนวนข้อคำถามซึ่งมีจำนวน 35 ข้อ นั้นมากเกินไป จะทำให้ผู้ตอบเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ต้องการทำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคัดเลือกแบบสอบที่มีคุณภาพ โดยพิจารณาจากข้อสอบที่มีค่าความยากตั้งแต่ .2-.8 และมีค่าอำนาจ

จำแนกมากกว่า .2 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2541) และพิจารณาจากโครงสร้างของข้อคำถามที่ต้องการวัดประกอบการคัดเลือกข้อสอบ โดยที่ค่าน้ำหนักของโครงสร้างของข้อคำถามยังคงเดิม ในกรณีที่ข้อสอบที่ใช้วัดประเด็นเดียวกันมีค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมเกินจำนวนข้อที่ต้องการ ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณาในการคัดเลือกข้อสอบด้วย ซึ่งจากการคัดเลือกได้ข้อสอบมาทั้งหมด 20 ข้อ จากนั้นจึงนำแบบวัดไปใช้เก็บจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 สังกัดโรงเรียน
3. หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยติดตามข้อมูล ของทั้ง 3 สังกัดโรงเรียน ซึ่งสรุปได้ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด

สังกัด โรงเรียน	แบบสอบถาม		
	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวนตอบ กลับ	ร้อยละ
สปช	200	173	86.50
กรมสามัญ	200	141	70.50
สช	150	84	56.00
รวม	550	398	72.36

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้มาจากโรงเรียนสังกัด สปช มากที่สุด ร้อยละ 86.50 รองลงมาได้แก่โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ร้อยละ 70.50 และโรงเรียนสังกัด สช น้อยที่สุด ร้อยละ 56.00 สรุปจำนวนแบบสอบถามที่เก็บได้และนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 398 ชุด เท่ากับ 72.36 ของแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ กำหนดให้ระดับนัยสำคัญ มีค่าเท่ากับ .01 ทุกสมมติฐานที่ทำการทดสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้ค่าสถิติต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation) ความเบ้ (skewness) ความโด่ง (kurtosis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product –moment correlation coefficient) โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาว่า ตัวแปร 2 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และมีความสัมพันธ์กันในระดับใด พิจารณาได้จาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งมีเกณฑ์กว้าง ๆ ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

ตารางที่ 7 เกณฑ์ในการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
$r \geq .8$	สูง
$.6 \leq r < .8$	ค่อนข้างสูง
$.4 \leq r < .6$	ปานกลาง
$.2 \leq r < .4$	ค่อนข้างต่ำ
$r < .2$	ต่ำ

3. เปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนต่างกลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way MANOVA)

4. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล และทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบ โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมลิสเรล LISREL for Windows version 8.71

เกณฑ์การแปลผล

ในการแปลความหมายของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลสำหรับตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรที่ชื่อความเป็นแบบมาตรฐานค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ ตัวแปรความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร นโยบายการบริหาร งบประมาณ ความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น ความสำเร็จในด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร

คะแนนระดับ	1.00-1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด
คะแนนระดับ	1.50-2.49	หมายถึง	น้อย
คะแนนระดับ	2.50-3.49	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนระดับ	3.50-4.49	หมายถึง	มาก
คะแนนระดับ	4.50-5.00	หมายถึง	มากที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ดังนี้ *ประการแรก* เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ *ประการที่สอง* เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ *ประการที่สาม* เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ *ประการที่สี่* เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างสังกัดโรงเรียน ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ *ตอนที่หนึ่ง* เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ *ตอนที่สอง* เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างโรงเรียนแยกตามสังกัดเดิม *ตอนที่สาม* เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลและทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความสะดวกและมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์มากขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรต่าง ๆ ในการนำเสนอ ดังนี้

\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (mean)
SD	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
MIN	หมายถึง	คะแนนต่ำสุด (Minimum)
MAX	หมายถึง	คะแนนสูงสุด (Maximum)
SK	หมายถึง	ค่าความเบ้ (Skewness)
KU	หมายถึง	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
χ^2	หมายถึง	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภท ค่าสถิติไค-สแควร์
Λ_x	หมายถึง	เมตริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้ บนตัวแปรภายนอกแฝง

Λ_y	หมายถึง	เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง
Γ	หมายถึง	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไปตัวแปรภายในแฝง
β	หมายถึง	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายในแฝง
Φ	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรภายนอกแฝง
Ψ	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนของตัวแปรภายในแฝง
Θ_δ	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรภายนอกสังเกตได้
Θ_ε	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรภายในสังเกตได้
R	หมายถึง	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การทำนาย
df	หมายถึง	ค่าองศาอิสระ
p	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
NFI	หมายถึง	ดัชนีวัดความเป็นปกติ
RFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความเป็นสัมพัทธ์
RMR	หมายถึง	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

CONT_SUCC	หมายถึง	ความสำเร็จในด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
DOCU_SUCC	หมายถึง	ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร
IMPL_SUCC	หมายถึง	ความสำเร็จในด้านการนำหลักสูตรไปใช้
EVOL_SUCC	หมายถึง	ความสำเร็จในด้านการนิเทศและติดตามประเมินผลหลักสูตร
PERSONEL	หมายถึง	ความพร้อมด้านบุคลากร
EQUI_BD	หมายถึง	ความพร้อมด้านอาคารสถานที่

EXEC_UN	หมายถึง	ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร
POLICY	หมายถึง	นโยบายการบริหาร
BUDGET	หมายถึง	งบประมาณ
COMMUNI	หมายถึง	ความร่วมมือจากชุมชน
PARENTS	หมายถึง	ความร่วมมือจากผู้ปกครอง
LOC_SUP	หมายถึง	การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ แบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ เพื่อศึกษาลักษณะการแจกแจง การกระจาย ลักษณะความเบ้ และความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ ค่าสถิติที่นำเสนอ คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความเบ้ (SK) ความโด่ง (KU) และส่วนสุดท้ายเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ และพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่จะนำไปใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมาณค่าต่าง ๆ ของโมเดลความสำเร็จ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาค่าสถิติที่นำเสนอคือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 8 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 75.9) และเพศหญิง (ร้อยละ 24.1) อายุของผู้บริหารส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 46-50 ปี (ร้อยละ 30.4) รองลงมาได้แก่ ช่วง 51-55 ปี (ร้อยละ 23.6) และ 41-45 ปี (ร้อยละ 17.6) และมีวุฒิการศึกษา ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 57) และระดับปริญญาโท (ร้อยละ 41.2) เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สปช (ร้อยละ 43.5) รองลงมา คือผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ และผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สช (ร้อยละ 35.4 และ 21.1 ตามลำดับ)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	302	75.9
	หญิง	96	24.1
	รวม	398	100
อายุ	25-30 ปี	9	2.3
	31-35 ปี	10	2.5
	36-40 ปี	36	9.0
	41-45 ปี	70	17.6
	46-50 ปี	121	30.4
	51-55 ปี	94	23.6
	56-60 ปี	58	14.6
รวม	398	100	
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	5	1.3
	ปริญญาตรี	227	57
	ปริญญาโท	164	41.2
	สูงกว่าปริญญาโท	2	0.5
	รวม	398	100
สังกัดโรงเรียน	สพช	173	43.5
	กรมสามัญ	141	35.4
	สช	84	21.1
	รวม	398	100

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำเสนอค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ 12 ตัวแปร เป็นตัวแปรภายในสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความสำเร็จในด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ความสำเร็จในด้านการนำหลักสูตรไปใช้และความสำเร็จในด้านการนิเทศและติดตามประเมินผลหลักสูตร ตัวแปรภายนอกสังเกตได้ 8 ตัวแปร ได้แก่ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของ

ผู้บริหาร นโยบายการบริหาร งบประมาณ ความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น

จากตารางที่ 9 เมื่อแยกพิจารณาตามกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โรงเรียนสังกัด สปช โรงเรียนสังกัดกรมสามัญ และโรงเรียนสังกัด สช มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ในการนำเสนอค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ เป็นการนำเสนอตามตัวแปรแฝง ดังนี้ (1) ตัวแปรแฝงความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวแปรวัดจากแบบสอบถามมาตรฐานค่า (rating scale) 5 ระดับ คะแนนมีตั้งแต่ 1 ถึง 5 พบว่า ตัวแปรความสำเร็จในการจัดทำสาระการเรียนรู้ ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (2) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร วัดจากแบบสอบถามมาตรฐานค่า (rating scale) 5 ระดับ คะแนนมีตั้งแต่ 1 ถึง 5 พบว่า ตัวแปรความพร้อมบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ นโยบายการบริหารและงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ส่วนตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร คือ ตัวแปรความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร วัดจากแบบวัดความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน พบว่ามีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 10.87 คะแนน และ (3) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร วัดจากแบบสอบถามมาตรฐานค่า (rating scale) 5 ระดับ คะแนนมีตั้งแต่ 1 ถึง 5 พบว่าตัวแปรความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความเบ้หรือขนาดความไม่สมมาตรของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีลักษณะการแจกแจงเบ้ซ้ายแสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้ส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ยและเมื่อพิจารณาความโด่งหรือขนาดความสูงของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรทั้งหมด มีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเตี้ยแสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้มีการกระจายมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของแต่ละสังกัดและโดยรวม

กลุ่มโรงเรียน ตัวแปรสังเกตได้	รวมทุกสังกัด						สพช					
	\bar{X}	SD	MIN	MAX	SK	KU	\bar{X}	SD	MIN	MAX	SK	KU
ด้านสาระการเรียนรู้	3.923	0.588	1.560	5.000	-0.426	0.269	3.901	0.640	1.560	5.000	-0.608	0.492
ด้านลักษณะเอกสาร หลักสูตร	4.048	0.585	2.250	5.000	-0.370	-0.345	4.009	0.584	2.250	5.000	-0.445	-0.177
ด้านการนำไปใช้	3.982	0.581	1.750	5.000	-0.456	0.298	3.924	0.619	1.750	5.000	-0.736	0.610
ด้านกรณีเทศ	3.671	0.724	1.000	5.000	-0.448	0.169	3.604	0.759	1.000	5.000	-0.455	0.055
ความพร้อมด้านบุคลากร	4.035	0.608	1.750	5.000	-0.613	0.374	3.913	0.646	1.750	5.000	-0.713	0.644
ความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์และอาคาร สถานที่	3.833	0.643	1.250	5.000	-0.522	0.344	3.838	0.633	1.750	5.000	-0.378	-0.225
ความเข้าใจในเรื่อง หลักสูตร	10.879	3.163	0.000	18.00	-0.939	1.830	10.312	3.322	0.000	18.00	-1.148	2.024
นโยบายการบริหาร	4.071	0.584	2.130	5.000	-0.457	-0.197	4.052	0.636	2.130	5.000	-0.411	-0.464
งบประมาณ	3.798	0.697	1.500	5.000	-0.586	0.297	3.77	0.753	1.500	5.000	-0.672	0.187
ความร่วมมือจากชุมชน	3.258	0.835	0.000	5.000	-0.452	0.443	3.374	0.903	0.000	5.000	-0.725	0.889
ความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง	3.265	0.827	1.000	5.000	-0.346	0.216	3.338	0.895	1.000	5.000	-0.464	0.101
การสนับสนุนจาก หน่วยงานในท้องถิ่น	2.885	0.919	1.000	5.000	-0.136	-0.332	2.933	1.014	1.000	5.000	-0.212	-0.510

กลุ่มโรงเรียน ตัวแปรสังเกตได้	กรมสามัญ						สช					
	\bar{X}	SD	MIN	MAX	SK	KU	\bar{X}	SD	MIN	MAX	SK	KU
ด้านสาระการเรียนรู้	3.973	0.531	2.560	5.000	-0.136	-0.183	3.885	0.565	2.440	5.000	-0.164	-0.517
ด้านลักษณะเอกสาร หลักสูตร	4.117	0.593	2.250	5.000	-0.433	-0.296	4.010	0.569	2.880	5.000	-0.147	-0.680
ด้านการนำไปใช้	4.072	0.522	2.630	5.000	-0.107	-0.275	3.949	0.583	2.750	5.000	0.008	-0.688
ด้านกรณีเทศ	3.739	0.699	1.630	5.000	-0.480	0.336	3.696	0.691	1.880	5.000	-0.293	0.149
ความพร้อมด้านบุคลากร	4.227	0.543	2.880	5.000	-0.473	-0.458	3.964	0.554	2.630	5.000	-0.296	-0.566
ความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์และอาคาร สถานที่	3.924	0.553	2.500	5.000	-0.021	-0.450	3.668	0.768	1.250	5.000	-0.721	0.233
ความเข้าใจในเรื่อง หลักสูตร	11.851	2.79	0.000	17.00	-0.651	1.253	10.416	3.058	0.000	17.00	-0.686	0.520
นโยบายการบริหาร	4.133	0.537	2.630	5.000	-0.488	0.079	4.010	0.543	2.630	4.880	-0.482	0.005
งบประมาณ	3.885	0.624	2.000	5.000	-0.300	-0.026	3.708	0.685	1.750	5.000	-0.590	0.384
ความร่วมมือจากชุมชน	3.216	0.783	1.000	5.000	-0.217	0.035	3.089	0.745	1.000	4.750	-0.406	0.207
ความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง	3.257	0.785	1.000	5.000	-0.170	-0.047	3.128	0.734	1.000	5.000	-0.590	1.246
การสนับสนุนจาก หน่วยงานในท้องถิ่น	2.913	0.903	1.000	5.000	-0.102	-0.382	2.74	0.713	1.000	4.250	-0.342	-0.117

2.2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ในการนำเสนอค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ เป็นการนำเสนอตามตัวแปรแฝง ดังนี้ (1) ตัวแปรแฝงความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรความสำเร็จในการจัดทำสารการเรียนรู้ ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (2) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน พบว่า ตัวแปรความพร้อมบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์ และอาคารสถานที่ นโยบายการบริหาร และงบประมาณมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ส่วนตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร คือ ตัวแปรความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร วัดจากแบบวัดความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร พบว่ามีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 10.31 คะแนน และ (3) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก พบว่า ตัวแปรความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความเบ้ หรือขนาดความไม่สมมาตรของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีลักษณะการแจกแจงเบ้ซ้ายแสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้ส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ย และเมื่อพิจารณาความโด่งหรือขนาดความสูงของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรทั้งหมด มีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเตี้ยแบน แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้มีการกระจายมาก

2.3 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

ในการนำเสนอค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ เป็นการนำเสนอตามตัวแปรแฝง ดังนี้ (1) ตัวแปรแฝงความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรความสำเร็จในการจัดทำสารการเรียนรู้ ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (2) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน พบว่า ตัวแปรความพร้อมบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ นโยบายการบริหารและงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ส่วนตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร คือ ตัวแปรความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร วัดจากแบบวัดความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน พบว่ามีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 11.85 คะแนน และ (3) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก พบว่า ตัวแปรความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความเบ้ หรือขนาดความไม่สมมาตรของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีลักษณะการแจกแจงเบ้ซ้ายแสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้ส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ยและเมื่อพิจารณาความโด่งหรือขนาดความสูงของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรทั้งหมด มีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเตี้ยแบน แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้มีการกระจายมาก

2.4 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ในการนำเสนอค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ เป็นการนำเสนอตามตัวแปรแฝง ดังนี้ (1) ตัวแปรแฝง ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรความสำเร็จในด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (2) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน พบว่า ตัวแปรความพร้อมบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ นโยบายการบริหารและงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ส่วนตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร คือ ตัวแปรความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร พบว่ามีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 10.41 คะแนน และ (3) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก พบว่า ตัวแปรความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความเบ้ หรือขนาดความไม่สมมาตรของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีลักษณะการแจกแจงเบ้ซ้ายแสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้ส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ยและเมื่อพิจารณาความโด่งหรือขนาดความสูงของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่ มีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเตี้ยแบนแสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้มีการกระจายมาก ยกเว้นตัวแปรความสำเร็จในด้านการนำหลักสูตรไปใช้

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์ในตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวว่ามีความสัมพันธ์หรือไม่ มีทิศทางและขนาดของความสัมพันธ์อย่างไรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) ซึ่งแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และจำแนกตามสังกัดโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีรายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ด้านสาระการเรียนรู้												
ด้านลักษณะเอกสาร												
หลักสูตร	0.633**											
ด้านการนำไปใช้	0.630**	0.670**										
ด้านการนิเทศ	0.558**	0.562**	0.619**									
ความพร้อมด้าน												
บุคลากร	0.557**	0.579**	0.599**	0.556**								
ความพร้อมด้านสื่อ												
อุปกรณ์และอาคาร												
สถานที่	0.546**	0.494**	0.594**	0.490**	0.536**							
ความเข้าใจในเรื่อง												
หลักสูตร	0.123*	0.155**	0.13**	0.034	0.133**	0.018						
นโยบายการบริหาร	0.632**	0.566**	0.601**	0.578**	0.630**	0.581**	0.058					
งบประมาณ	0.558**	0.501**	0.567**	0.561**	0.526**	0.616**	0.076	0.603**				
ความร่วมมือจากชุมชน	0.447**	0.396**	0.478**	0.469**	0.402**	0.489**	0.016	0.539**	0.536**			
ความร่วมมือจาก												
ผู้ปกครอง	0.394**	0.369**	0.438**	0.430**	0.366**	0.413**	-0.047	0.463**	0.473**	0.688**		
การสนับสนุนจาก												
หน่วยงานในท้องถิ่น	0.310**	0.261**	0.345**	0.364**	0.317**	0.391**	-0.062	0.304**	0.392**	0.548**	0.644**	

** $p < .01$

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 12 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด 66 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 58 คู่ และมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 8 คู่ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกจำนวน 64 คู่ ความสัมพันธ์ทางลบจำนวน 2 คู่ มีขนาดของความสัมพันธ์ ตั้งแต่ .016-.688

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่อยู่ในตัวแปรแฝงเดียวกัน พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยแยกพิจารณา 3 กลุ่มตามตัวแปรแฝง คือ (1) **ตัวแปรแฝงความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 คู่ และค่อนข้างสูง จำนวน 4 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความสำเร็จในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และ ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร มีค่า $r = .670$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ความสำเร็จในด้านการนิเทศ และ ความสำเร็จด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ มีค่า $r = .558$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีทิศทางเดียวกัน (2) **ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน** ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จำนวน 4 คู่ ปานกลางจำนวน 3 คู่ และค่อนข้างสูงจำนวน 2 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความพร้อมด้านบุคลากร และ นโยบายการบริหาร มีค่า $r = .630$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ และ ความรู้ความเข้าใจใน

เรื่องหลักสูตรของผู้บริหารมีค่า $r = .018$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีทิศทางเดียวกัน (3) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 1 คู่ และค่อนข้างสูงจำนวน 2 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และ ความร่วมมือจากชุมชน มีค่า $r = .688$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น และ ความร่วมมือจากชุมชนมีค่า $r = .548$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีทิศทางเดียวกัน

3.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้มีรายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ด้านสาระการเรียนรู้												
ด้านลักษณะเอกสาร												
หลักสูตร	0.573**											
ด้านการนำไปใช้	0.558**	0.672**										
ด้านการนิเทศ	0.550**	0.605**	0.645**									
ความพร้อมด้าน												
บุคลากร	0.545**	0.605**	0.614**	0.600**								
ความพร้อมด้านสื่อ												
อุปกรณ์และอาคาร												
สถานที่	0.504**	0.511**	0.581**	0.554**	0.545**							
ความเข้าใจในเรื่อง												
หลักสูตร	0.176	0.084	0.099	0.022	0.049	0.01						
นโยบายการบริหาร	0.598**	0.520**	0.541**	0.595**	0.611**	0.535**	0.046					
งบประมาณ	0.527**	0.511**	0.565**	0.572**	0.565**	0.660**	0.074	0.577**				
ความร่วมมือจาก												
ชุมชน	0.488**	0.472**	0.537**	0.553**	0.492**	0.501**	0.015	0.580**	0.535**			
ความร่วมมือจาก												
ผู้ปกครอง	0.389**	0.411**	0.433**	0.459**	0.423**	0.391**	-0.074	0.484**	0.461**	0.658**		
การสนับสนุนจาก												
หน่วยงานในท้องถิ่น	0.324**	0.298**	0.313**	0.335**	0.359**	0.411**	-0.11	0.291**	0.333**	0.514**	0.592**	

** $p < .01$

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 12 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด 66 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 55 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ และมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 10 คู่ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัว

แปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกจำนวน 64 คู่ความสัมพันธ์ทางลบจำนวน 2 คู่มีขนาดของความสัมพันธ์ ตั้งแต่ .010-.660

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่อยู่ในตัวแปรแฝงเดียวกัน พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยแยกพิจารณา 3 กลุ่มตามตัวแปรแฝง คือ (1) **ตัวแปรแฝงความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 คู่และค่อนข้างสูงจำนวน 3 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความสำเร็จในการนำหลักสูตรไปใช้และ ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตรมีค่า $r = .672$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ความสำเร็จในการนิเทศ และ ความสำเร็จในการจัดทำสาระการเรียนรู้ มีค่า $r = .550$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มิติทิศทางเดียวกัน (2) **ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน** ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำจำนวน 4 คู่ ปานกลางจำนวน 4 คู่ และค่อนข้างสูงจำนวน 2 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ งบประมาณ (BUDGET) และ ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ มีค่า $r = .660$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร และ ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ มีค่า $r = .010$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มิติทิศทางเดียวกัน (3) **ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก** ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 2 คู่และค่อนข้างสูงจำนวน 1 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และ ความร่วมมือจากชุมชน มีค่า $r = .658$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น และ ความร่วมมือจากชุมชน มีค่า $r = .514$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มิติทิศทางเดียวกัน

3.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้มีรายละเอียดดังตารางที่ 12

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ด้านสาระการเรียนรู้												
ด้านลักษณะเอกสาร												
หลักสูตร	0.647**											
ด้านการนำไปใช้	0.723**	0.653**										
ด้านการนิเทศ	0.593**	0.573**	0.620**									
ความพร้อมด้าน												
บุคลากร	0.637**	0.558**	0.651**	0.517**								
ความพร้อมด้านสื่อ												
อุปกรณ์และอาคาร												
สถานที่	0.623**	0.497**	0.686**	0.497**	0.580**							
ความเข้าใจในเรื่อง												
หลักสูตร	-0.063	0.095	-0.038	-0.086	0.051	-0.048						
นโยบายการบริหาร	0.675**	0.575**	0.669**	0.581**	0.722**	0.629**	0.012					
งบประมาณ	0.617**	0.495**	0.603**	0.579**	0.524**	0.567**	-0.051	0.675**				
ความร่วมมือจาก												
ชุมชน	0.469**	0.353**	0.524**	0.369**	0.399**	0.473**	0.03	0.539**	0.556**			
ความร่วมมือจาก												
ผู้ปกครอง	0.502**	0.365**	0.519**	0.427**	0.333**	0.401**	-0.105	0.482**	0.529**	0.709**		
การสนับสนุนจาก												
หน่วยงานใน												
ท้องถิ่น	0.397**	0.314**	0.464**	0.432**	0.348**	0.408**	-0.036	0.406**	0.496**	0.616**	0.731**	

** $p < .01$

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 12 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด 66 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 55 คู่ และมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 11 คู่ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกจำนวน 59 คู่ ความสัมพันธ์ทางลบจำนวน 7 คู่ มีขนาดของความสัมพันธ์ ตั้งแต่ .012-.731

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่อยู่ในตัวแปรแฝงเดียวกัน พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยแยกพิจารณา 3 กลุ่มตามตัวแปรแฝง คือ (1) ตัวแปรแฝงความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 2 คู่ และค่อนข้างสูงจำนวน 4 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความสำเร็จในการนำหลักสูตรไปใช้ และ ความสำเร็จด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ มีค่า $r = .723$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ความสำเร็จในการนำหลักสูตรไปใช้ และ ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตรมีค่า $r = .573$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีทิศทางเดียวกัน (2) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำจำนวน 4 คู่ ปานกลางจำนวน 3 คู่ และค่อนข้างสูงจำนวน 3 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ นโยบายการ

บริหาร และ ความพร้อมด้านบุคลากร มีค่า $r = .722$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ นโยบายการบริหารและ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร มีค่า $r = .012$ โดยเป็นตัวแปรที่มีทิศทางเดียวกัน (3) ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูงทั้ง 3 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น และความร่วมมือจากผู้ปกครอง มีค่า $r = .731$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น และความร่วมมือจากชุมชนมีค่า $r = .616$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีทิศทางเดียวกัน

3.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่ม โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้มีรายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่ม โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ด้านสาระการเรียนรู้												
ด้านลักษณะเอกสาร												
หลักสูตร	0.758**											
ด้านการนำไปใช้	0.670**	0.688**										
ด้านการประเมินผล	0.522**	0.434**	0.549**									
ความพร้อมด้าน												
บุคลากร	0.480**	0.548**	0.452**	0.504**								
ความพร้อมด้านสื่อ												
อุปกรณ์และอาคาร												
สถานที่	0.554**	0.471**	0.530**	0.397**	0.484**							
ความเข้าใจในเรื่อง												
หลักสูตร	0.202	0.338**	0.325**	0.174	0.224*	0.013						
นโยบายการบริหาร	0.650**	0.661**	0.643**	0.528**	0.546**	0.631**	0.075					
งบประมาณ	0.538**	0.474**	0.506**	0.508**	0.406**	0.589**	0.165	0.544**				
ความร่วมมือจากชุมชน	0.334**	0.331**	0.324**	0.498**	0.306**	0.513**	0.054	0.457**	0.545**			
ความร่วมมือจาก												
ผู้ปกครอง	0.238*	0.292**	0.365**	0.404**	0.356**	0.485**	0.127	0.377**	0.427**	0.722**		
การสนับสนุนจาก												
หน่วยงานในท้องถิ่น	0.094	0.041	0.246*	0.352**	0.169	0.341**	0.003	0.126	0.385**	0.508**	0.622**	

** $p < .01$

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 12 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด 66 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 51 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ และมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 12 คู่ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้ง 66 คู่ และมีขนาดของความสัมพันธ์ ตั้งแต่ .013-.758

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่อยู่ในตัวแปรแฝงเดียวกัน พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยแยกพิจารณา 3 กลุ่มตามตัวแปรแฝง คือ (1) **ตัวแปรแฝงความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 คู่ และค่อนข้างสูงจำนวน 3 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร และความสำเร็จด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ มีค่า $r = .758$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ความสำเร็จในการนำหลักสูตรไปใช้และ ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร มีค่า $r = .434$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีทิศทางเดียวกัน (2) **ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน** ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำจำนวน 4 คู่ ปานกลางจำนวน 5 คู่ และค่อนข้างสูงจำนวน 1 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ นโยบายการบริหาร และ ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ มีค่า $r = .631$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ นโยบายการบริหาร และ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร มีค่า $r = .013$ และ ความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีทิศทางเดียวกัน (3) **ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก** ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มนี้มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 1 คู่ ค่อนข้างสูงทั้ง 2 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือความร่วมมือจากผู้ปกครอง และ ความร่วมมือจากชุมชน มีค่า $r = .722$ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่นและ ความร่วมมือจากชุมชนมีค่า $r = .508$ และความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีทิศทางเดียวกัน

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด สรุปได้ว่า ตัวแปรทั้ง 12 ตัวแปรของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันมากและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์ในตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างโรงเรียนต่างสังกัด โดยใช้หลักการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way MANOVA) มีรายละเอียด ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างโรงเรียนสังกัด สปช โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัด สช โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละสังกัดโรงเรียน มีรายละเอียดดังตารางที่ 14

จากตารางที่ 14 พบว่า ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกตามเป็นรายด้านในด้านการจัดทำสาระหลักสูตรทั้ง 3 สังกัดโรงเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยความสำเร็จใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับสูงโดยที่โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาสูงที่สุด รองลงมาโรงเรียนสังกัด สปช และโรงเรียนสังกัด สช ในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตรพบว่า โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีค่าเฉลี่ยความสำเร็จสูงที่สุด รองลงมาได้แก่โรงเรียนสังกัด สช และโรงเรียนสังกัด สปช ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้พบว่า โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีค่าเฉลี่ยความสำเร็จสูงที่สุด รองลงมาได้แก่โรงเรียนสังกัด สช และโรงเรียนสังกัด สปช และในด้านนิเทศติดตามและประเมินผล พบว่า โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีค่าเฉลี่ยความสำเร็จสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ โรงเรียนสังกัด สช และโรงเรียนสังกัด สปช เมื่อจำแนกตามสังกัดโรงเรียนพบว่า ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดรองลงมาได้แก่โรงเรียนสังกัด สช และโรงเรียนสังกัด สปช

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
แต่ละสังกัดโรงเรียน

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร	โรงเรียน	\bar{x}	SD	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้	สปช	3.901	0.640	1.560	5.000
	กรมสามัญศึกษา	3.973	0.531	2.560	5.000
	สช	3.885	0.565	2.440	5.000
	รวม	3.923	0.588	1.560	5.000
ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร	สปช	4.009	0.584	2.250	5.000
	กรมสามัญศึกษา	4.123	0.593	2.250	5.000
	สช	4.010	0.569	2.880	5.000
	รวม	4.048	0.585	2.250	5.000
ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	สปช	3.924	0.618	1.750	5.000
	กรมสามัญศึกษา	4.076	0.522	2.630	5.000
	สช	3.949	0.583	2.750	5.000
	รวม	3.982	0.581	1.750	5.000
ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล	สปช	3.604	0.759	1.000	5.000
	กรมสามัญศึกษา	3.739	0.699	1.630	5.000
	สช	3.696	0.691	1.880	5.000
	รวม	3.671	0.724	1.000	5.000
รวมทุกด้าน	สปช	3.861	0.543	2.150	5.000
	กรมสามัญศึกษา	3.978	0.493	2.700	5.000
	สช	3.885	0.503	2.500	5.000
	รวม	3.907	0.573	2.450	5.000

ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
ทั้ง 3 สังกัด โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way MANOVA) มีรายละเอียด ดัง
ตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต่าง
สังกัด

Multivariate Tests	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.
Pillai's Trace	0.018	0.908	8	786	0.509
Wilks' Lambda	0.982	0.907	8	784	0.510
Hotelling's Trace	0.019	0.906	8	782	0.511
Roy's Largest Root	0.014	1.419	4	393	0.227

Test of Between-Subjects Effects							
Source	Dependent Variable	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	ผลการเปรียบเทียบต่าง สังกัด
สังกัดเดิม	ด้านการจัดทำสาระการ เรียนรู้	143.479	2	71.739	0.81	0.446	ไม่แตกต่างกัน
	ด้านเอกสารหลักสูตร	68.198	2	34.099	1.558	0.212	ไม่แตกต่างกัน
	ด้านการนำหลักสูตร ไปใช้	116.091	2	58.045	2.707	0.068	ไม่แตกต่างกัน
	ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล	94.2	2	47.1	1.403	0.247	ไม่แตกต่างกัน

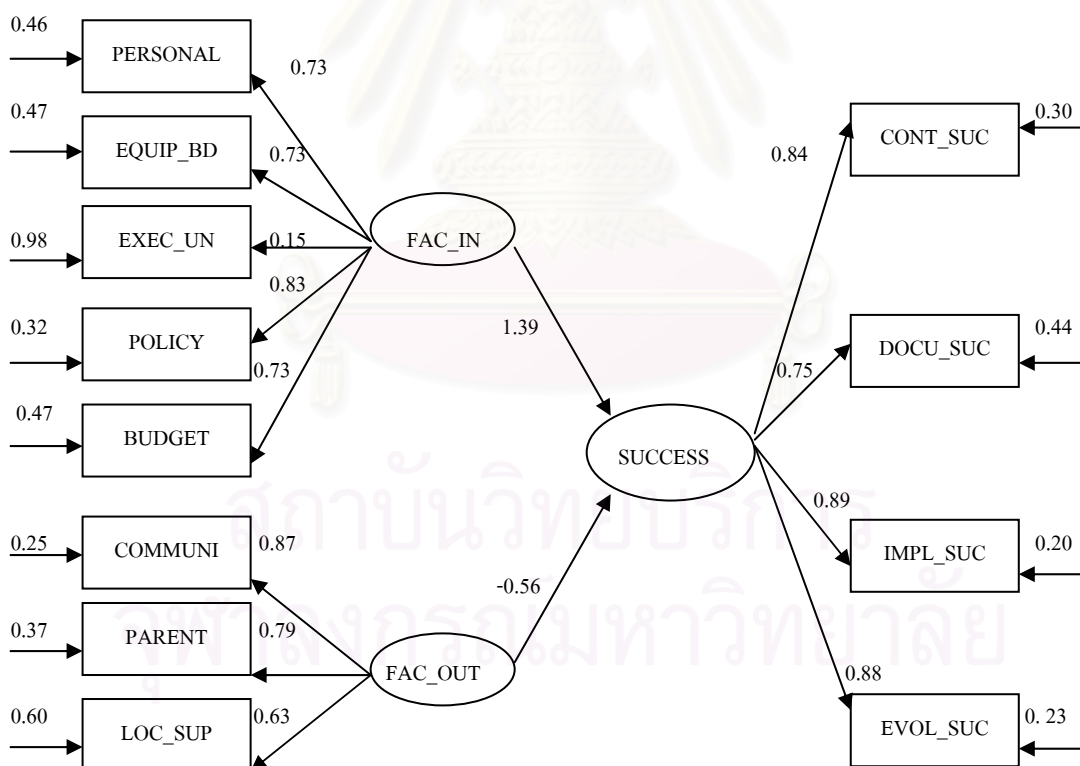
จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามพบว่า เซนทรอยด์ของปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์ต่อด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามพบว่า ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ ด้านเอกสารหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ของโรงเรียนสังกัด สปช โรงเรียนสังกัดกรมสามัญ และโรงเรียนสังกัด สช ไม่มีความแตกต่างกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการนำเสนอผลการวิเคราะห์โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีตัวแปรภายในแฝง คือ ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และตัวแปรภายนอกแฝง คือ ตัวแปรปัจจัยภายในกับตัวแปรปัจจัยภายนอก ตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้จำนวน 12 ตัวแปร สมมติฐานในการทดสอบ คือ เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือ $H_0 : \Sigma = s$

ผู้วิจัยได้ปรับโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยพิจารณาจากดัชนีปรับรูปแบบ (modification index) ซึ่งยอมให้ความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้ ผลจากการปรับโมเดล พบว่า ได้โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังแสดงในแผนภาพที่ 3



แผนภาพที่ 3 โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิเคราะห์โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตารางที่ 16
 ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรผล		SUCCESS				
ตัวแปรสาเหตุ		TE	IE	DE		
FAC_IN		1.39**	-	1.39**		
FAC_OUT		-0.56	-	-0.56		
ค่าสถิติ						
ไค-สแควร์=	1.510	df= 9	p= .990	GFI= 1.000	AGFI=.990	RMR= 0.011
ตัวแปร	CONT_SUC	DOLU_SUC	IMPL_SUC	EVOL_SUC	PERSONAL	EQUIP_BD
ความเที่ยง	.70	.56	.80	.77	.54	.53
ตัวแปร	EXEC_UN	POLICY	BUDGET	COMMUNI	PARENT	LOC_SUP
ความเที่ยง	.02	.68	.53	.75	.63	.40
สมการโครงสร้างตัวแปร	SUCCESS					
R SQUARE	.92					
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง						
	SUCCESS	FAC_IN	FAC_OUT			
SUCCESS	1.00					
FAC_IN	0.91	1.00				
FAC_OUT	0.62	0.85	1.00			
ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้						
ตัวแปรแฝง	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน			
ตัวแปรสังเกตได้						
SUCCESS						
CONT_SUC	.49**	.84	-			
DOCU_SUC	.44**	.75	.03			
IMPL_SUC	.52**	.89	.03			
EVOL_SUC	.63**	.88	.06			
FAC_IN						
PERSONAL	.45**	.73	.03			
EQUIP_BD	.47**	.73	.03			
EXEC_UN	.48**	.15	.17			
POLICY	.48**	.83	.03			
BUDGET	.51**	.73	.03			
FAC_OUT						
COMMUNI	.72**	.87	.04			
PARENT	.56**	.79	.04			
LOC_SUP	.58**	.63	.05			

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อพิจารณาค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.2 ที่ค่าองศาอิสระ เท่ากับ 8 ค่าความน่าจะเป็น $p = .990$ ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .990 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ .011 และค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ .150 จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ค่า p มีค่ามากพอที่จะไม่ปฏิเสธสมมติฐาน ค่า GFI มีค่าเป็นหนึ่ง และ AGFI มีค่าเข้าใกล้หนึ่ง ค่า RMR มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ และค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ มีค่าน้อยกว่า 2 จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า โมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของตัวแปรในโมเดล พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) และตัวแปรในโมเดลทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้ร้อยละ 92

เมื่อพิจารณาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ตัวแปรแฝงมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงจำนวน 2 คู่ คือ ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับปัจจัยภายใน และ ปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก ($r = .85$) และสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง จำนวน 1 คู่ คือ ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับปัจจัยภายนอก ($r = .62$) การที่ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าสูง แสดงว่า ตัวแปรแฝงเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันสูงและเป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 12 ตัวแปร โดยพิจารณาตามตัวแปรแฝงดังนี้ (1) **ตัวแปรแฝงความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความสำเร็จในด้านการนำไปใช้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .890 รองลงมาได้แก่ ความสำเร็จในด้านการนิเทศ ความสำเร็จในด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ และ ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .880, .840 และ .750 ตามลำดับ (2) **ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน** ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ นโยบายการบริหาร ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .830 รองลงมาได้แก่ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่และ งบประมาณ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .770 และ .730 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุด เท่ากับ .150 (3) **ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก** ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ความร่วมมือจากชุมชน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .870 รองลงมา ความร่วมมือจากผู้ประกอบการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .790 และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .630

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากตัวแปรปัจจัยภายใน ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมี

ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.39 แสดงว่าปัจจัยภายในมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กล่าวคือ หากโรงเรียนมีปัจจัยภายในที่ดี อันได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่เพียงพอ มีการกำหนดนโยบายในการบริหาร โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน และมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเพียงพอ ก็จะส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน นั่นคือ โรงเรียนสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระได้ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีลักษณะเอกสารหลักสูตรที่ชัดเจน และสามารถวางแผนแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ และแนวทางในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตร ได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เพื่อต้องการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด สปช โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัด สช โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลและความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในโมเดลโครงสร้าง ซึ่งได้แก่ ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง (Λ_x) ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง (Λ_y) และ ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไปตัวแปรภายในแฝง (Γ) ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 17

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐาน	χ^2	df	χ^2/df	p	ผลต่าง χ^2	ผลต่าง df
1. H_{form}	25.43	66	0.385	1.00	-	-
2. H_{\wedge_x}	241.57	168	1.437	0.00	216.14	102
3. $H_{\wedge_x \wedge_y}$	255.14	176	1.449	0.00	13.57	8
4. $H_{\wedge_x \wedge_y \wedge \Gamma}$	263.27	180	1.462	0.00	8.13	4

จากตารางที่ 17 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในสมมติฐานแรก (H_{form}) ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลโดยไม่มีกำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ระหว่างสังกัดโรงเรียนมีค่าเท่ากัน ซึ่งก็คือ การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในแต่ละกลุ่มประชากรนั่นเอง ผลการทดสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานแรก (H_{form} : รูปแบบไม่แปรเปลี่ยน) โดยให้ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 25.43 (df=66, p=1.000) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนมีค่าเข้าใกล้ 1 (GFI=.980, NFI=1.000, RFI=.990) แสดงว่ารูปแบบโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแสดงว่ารูปแบบของโมเดลมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนต่างสังกัด

ผลการทดสอบสมมติฐานที่สอง ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง (Λ_x) โดยกำหนดให้เมทริกซ์พารามิเตอร์ดังกล่าวมีค่าเท่ากันทั้ง 3 สังกัดโรงเรียน ผลการทดสอบ พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน ($H_{\wedge_x} : \wedge_x^{(1)} = \wedge_x^{(2)} = \wedge_x^{(3)}$) โดยให้ค่าไค-สแควร์เท่ากับ 241.57 (df=168, p=.000) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนมีค่าลดลง (GFI=.840, NFI=.960, RFI=.950) แสดงว่า โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง ของทั้ง 3 สังกัดโรงเรียนมีความแปรเปลี่ยนไปหรือมีค่าไม่เท่ากัน

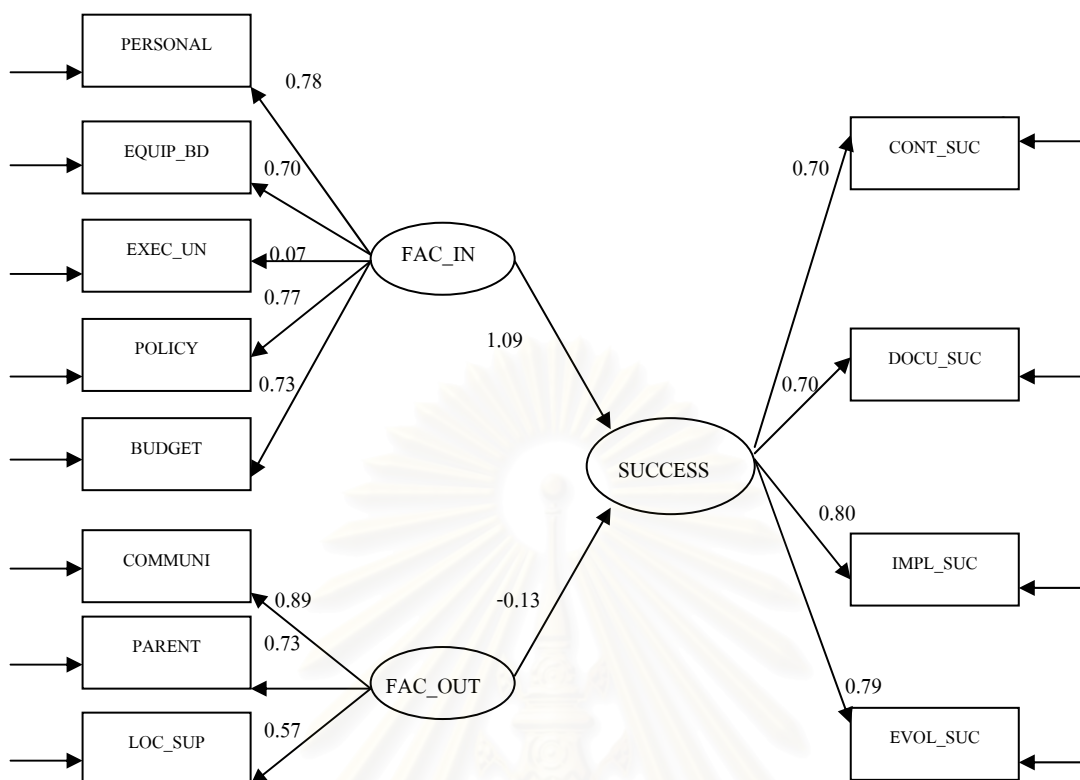
ผลการทดสอบสมมติฐานที่สาม ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนตามสมมติฐานที่ (2) และเพิ่มการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง (Λ_y) โดยกำหนดให้เมทริกซ์พารามิเตอร์ดังกล่าวมีค่าเท่ากันทั้ง 3 สังกัดโรงเรียน ผลการทดสอบ พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน ($H_{\wedge_x \wedge_y} : \wedge_x^{(1)} = \wedge_x^{(2)} = \wedge_x^{(3)}$,

$\Lambda_y^{(1)} = \Lambda_y^{(2)} = \Lambda_y^{(3)}$ โดยให้ค่าไค-สแควร์เท่ากับ 255.14 (df=180, p=.000) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนมีค่าลดลง (GFI=.830, NFI=.960, RFI=.950) แสดงว่า โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง และ ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง ของทั้ง 3 สังกัดโรงเรียนมีความแปรเปลี่ยนไปหรือมีค่าไม่เท่ากัน

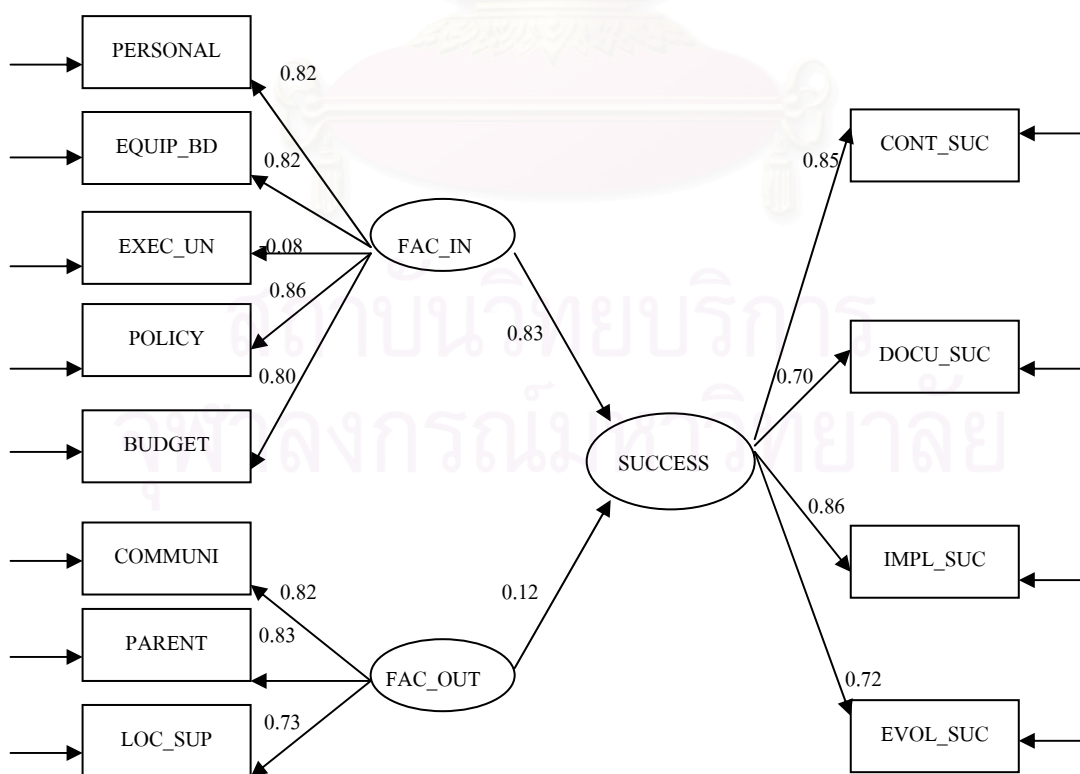
ผลการทดสอบสมมติฐานที่สี่ ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนตามสมมติฐานที่สาม และเพิ่มการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไปตัวแปรภายในแฝง (Γ) โดยกำหนดให้เมทริกซ์พารามิเตอร์ดังกล่าวมีค่าเท่ากันทั้ง 3 กลุ่มโรงเรียน ผลการทดสอบ พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน ($H_{\Lambda_x \Lambda_y \Gamma}$: $\Lambda_x^{(1)} = \Lambda_x^{(2)} = \Lambda_x^{(3)}$, $\Lambda_y^{(1)} = \Lambda_y^{(2)} = \Lambda_y^{(3)}$, $\Gamma^{(1)} = \Gamma^{(2)} = \Gamma^{(3)}$) โดยให้ค่าไค-สแควร์เท่ากับ 263.27 (df=176, p=.000) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนมีค่าลดลง (GFI=.830, NFI=.950, RFI=.950) แสดงว่า โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง และ ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไปตัวแปรภายในแฝง ของทั้ง 3 สังกัดโรงเรียนมีความแปรเปลี่ยนไปหรือมีค่าไม่เท่ากัน

สรุปการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลแต่มีความแปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ทุกค่าที่ทดสอบ โดยโมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีที่สุด ได้แก่ โมเดลที่ไม่มีเงื่อนไขกำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเท่ากันระหว่างสังกัดโรงเรียน

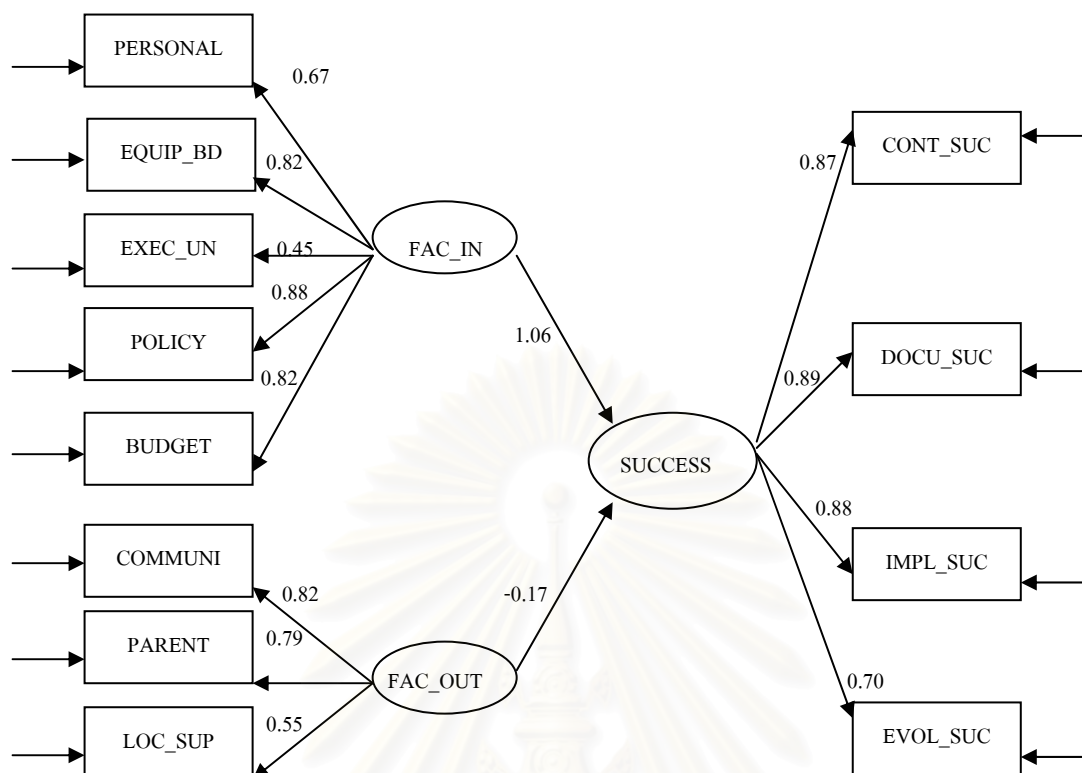
ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลในตอนนี้เป็นการนำเสนอเฉพาะโมเดลที่มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลหรือโมเดลที่ไม่มีเงื่อนไขกำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเท่ากันระหว่างสังกัดโรงเรียน เนื่องจากเป็นโมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ดีที่สุด แสดงดังแผนภาพที่ 2-4



แผนภาพที่ 4 โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด สปข



แผนภาพที่ 5 โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ



แผนภาพที่ 6 โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด สข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์แยกค่าอิทธิพลของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามสังกัดโรงเรียน

ตัวแปรผล	SUCCESS		
	สพช	กรมสามัญศึกษา	สช
ตัวแปรสาเหตุ			
FAC_IN	1.09**	.83**	1.06**
FAC_OUT	-.13	.12	-.17

ตัวแปรแฝง	SUCCESS		
ตัวแปรสังเกตได้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
SUCCESS			
CONT_SUC	0.70**	0.85**	0.87**
DOCU_SUC	0.70**	0.70**	0.89**
IMPL_SUC	0.80**	0.86**	0.88**
EVOL_SUC	0.79**	0.72**	0.70**
FAC_IN			
PERSONAL	0.78**	0.82**	0.67**
EQUIP_BD	0.70**	0.82**	0.82**
EXEC_UN	0.07	-0.08	0.45
POLICY	0.77**	0.86**	0.88**
BUDGET	0.73**	0.80**	0.82**
FAC_OUT			
COMMUNI	0.89**	0.82**	0.82**
PARENT	0.73**	0.83**	0.79**
LOC_SUP	0.57**	0.73**	0.55**
ตัวแปร	SUCCESS		
ความเที่ยง	.97	.84	.92

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากตัวแปรปัจจัยภายในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้งสามสังกัดโรงเรียน ทั้ง โรงเรียนสังกัด สพช โรงเรียนสังกัดกรมสามัญ และโรงเรียนสังกัด สช โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 1.09 ,.82 และ 1.06 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 12 ตัวแปร โดยพิจารณาตามตัวแปรแฝง ดังนี้ (1) **ตัวแปรแฝงความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** พบว่าโรงเรียนสังกัด สปช ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความสำเร็จในด้านการนำไปใช้ เช่นเดียวกับ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .80 และ .86 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนสังกัด สช ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .890 (2) **ตัวแปรแฝงปัจจัยภายใน** พบว่าโรงเรียนสังกัด สปช ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความพร้อมด้านบุคลากร ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .780 ส่วนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ และโรงเรียนสังกัด สช ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ นโยบายการบริหาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .860 และ .880 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุด ทั้งโรงเรียนสังกัด สปช โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัด สช โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .07, -.08 และ .44 ตามลำดับ (3) **ตัวแปรแฝงปัจจัยภายนอก** พบว่า โรงเรียนสังกัด สปชและโรงเรียนสังกัด สช ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความร่วมมือจากชุมชน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .890 และ .820 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือความร่วมมือจากผู้ปกครอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .830 และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ ทั้งสามกลุ่มโรงเรียน พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร ยกเว้น ตัวแปรความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการ โครงสร้าง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของโรงเรียนสังกัด สปช มีค่ามากที่สุด โดยมีค่าเท่ากับ .970 รองลงมาได้แก่ โรงเรียนสังกัด สช และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีค่าเท่ากับ .920 และ .840 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด สปช โรงเรียนสังกัด สช และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาได้ประมาณร้อยละ 97, 92 และ 84 ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประการที่สองศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประการที่สาม เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประการที่สี่ เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต่างสังกัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหาร โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 398 คน ข้อมูลที่ได้มาจากผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด สปข โรงเรียนสังกัดกรมสามัญ และโรงเรียนสังกัด สข จำนวน 173 141 และ 84 คนตามลำดับ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรภายในแฝง คือ ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ ความสำเร็จในด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ ความสำเร็จในด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร ความสำเร็จในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และ ความสำเร็จในด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร ตัวแปรภายนอกแฝง ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายในวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร คือ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และอาคาร สถานที่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร นโยบายการบริหาร และ งบประมาณ ส่วนปัจจัยภายนอกวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ปกครอง การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม และแบบวัดความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ได้แก่ สถิติบรรยายเพื่อศึกษาลักษณะการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ และสถิติเพื่อตอบปัญหาการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ขั้นต่อไป การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way MANOVA) เพื่อเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างสังกัดโรงเรียน การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออก เชียงเหนือและทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL 8.71)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 46-50 ปีมากที่สุด ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด สปช. มากที่สุด

2. ผลการวัดระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระหว่างกลุ่มโรงเรียน พบว่า โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีค่าเฉลี่ยความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสูง รองลงมาได้แก่ โรงเรียนสังกัด สช และโรงเรียนสังกัด สปช. เมื่อเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าทั้งสามสังกัดโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเชียงเหนือ พบว่า โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 1.51 ค่าองศาอิสระ เท่ากับ 9 ค่าความน่าจะเป็น $p = .990$ ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00

4. ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด สปช. โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัด สช. พบว่า โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากทุกกลุ่มโรงเรียนมีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล แต่มีความแปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ที่ทดสอบ โดยให้ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 25.43 ($df=66, p=1.000$) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนมีค่าเข้าใกล้ 1 (GFI=.980, NFI=1.000, RFI=.990)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการการวิจัยที่น่าเสนอ มีตัวแปรที่น่าสนใจและเป็นประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษา พบว่า ตัวแปรในโมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอธิบายความแปรปรวนในความสำเร็จได้ร้อยละ 92 ซึ่งผู้วิจัยขออภิปราย ดังนี้ เนื่องจากการวัดความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในครั้งนี้ เป็นการวัดในขั้นกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งยังไม่ใช่ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างแท้จริง และทุกโรงเรียนจำเป็นต้องมีการวางแผนกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในส่วนนี้ ประกอบทั้งในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร ซึ่งทุกปัจจัยที่นำมาศึกษา ผู้บริหารต้องเป็นผู้ดำเนินงานในส่วนของการกำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนให้เพียงพอและเกิดผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงน่าที่จะทำให้อำนาจความแปรปรวนของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าสูง

2. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายนอกมีอิทธิพลทางลบ กับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งปัจจัยภายนอกประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรความร่วมมือจากชุมชน ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ดังนั้นชุมชนผู้ปกครอง รวมไปถึงหน่วยงานในท้องถิ่นจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของชุมชนและผู้ปกครอง นั้นเป็นการเข้ามาเพื่อรับทราบและร่วมเสนอแนะแนวทางเพียงบางส่วนเท่านั้น เพราะทั้งผู้แทนชุมชนและผู้ปกครองให้เหตุผลว่า มีความรู้ น้อยและไม่มีความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสุระ อ่อนแพง (2545) ที่ศึกษาพบว่า วุฒិการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนของผู้นำท้องถิ่น โดยในทางปฏิบัติแล้วการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น โรงเรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการหลัก ในด้านการพัฒนาหลักสูตร ส่วนชุมชนและท้องถิ่นจะเข้ามาช่วยเหลือในด้านการสนับสนุนในด้านทรัพยากรต่าง ๆ มากกว่าการเสนอแนะแนวทาง และหากพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยภายนอกของแต่ละสังกัด พบว่า มีสองสังกัดโรงเรียนที่เป็นลบ คือ โรงเรียนสังกัด สปข และ โรงเรียนสังกัด สข โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ -.13 และ -.17 ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่น้อยมาก ไม่น่าจะมีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยภายนอกเป็นบวก คือ .12 ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่น้อยมาก

เช่นกัน แม้จะมีค่าเป็นบวก ดังนั้นจึงมีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยมาก

3. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับรสนิน เลปวิทย์ (2539) ที่ศึกษา พบว่า วัสดุ อุปกรณ์ เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ในการเตรียมความพร้อมให้บุคลากร มีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นการสร้างความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร ทำให้บุคลากรมีความมั่นใจและสามารถลงมือปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตร(เสาวภาคย์ แผลมเพชร, 2543) และในการพัฒนาหลักสูตรได้นั้นความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหารก็มีความสำคัญเพราะจะทำให้ผู้บริหารสามารถที่จะกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่จะนำไปใช้ในการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่งฟ้า หิรัญวงศ์, 2535) การที่ผู้บริหารจะวางแผนแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไร จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดนโยบายการบริหาร เพราะนโยบายในการบริหารเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารทำให้เห็นถึงวิถีทางและผลแห่งการดำเนินงาน และนโยบายที่ดีย่อมทำให้การตัดสินใจในการวางแผนเป็นไปได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (ฉวีวรรณ ศรีชัยนุรัตน์, 2536) ซึ่งนอกจากนี้การเตรียมงบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรก็เป็นสิ่งจำเป็น เพราะนอกจากจะนำมาใช้ในด้านค่าจ้าง ค่าตอบแทน แล้วยังเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาวัสดุหลักสูตร คู่มือครู คู่มือนักเรียน เอกสารและอุปกรณ์การสอนซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่สนับสนุนต่อการจัดการเรียนการสอน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การนำเสนอในส่วนนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ และส่วนที่สองเป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากข้อค้นพบของการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จได้นั้นเป็นผลมาจากตัวแปร นโยบายการบริหาร งบประมาณ และความพร้อมด้านบุคลากร มากที่สุด ดังนั้นผู้บริหาร โรงเรียนจึงควรมีการวางแผนนโยบายการบริหารที่ดี โดยการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรอย่างชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ รวมไปถึงการส่งเสริมและ

สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการอบรมในเรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

2. บุคลากรในโรงเรียน เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นทางผู้บริหารโรงเรียนจึงควรที่จะมีการสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียน ได้รับการอบรมเพิ่มเติมในเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เพราะจะทำให้บุคลากรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาของแต่ละกลุ่มสาระ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน มีความสอดคล้องกันในทุกกลุ่มสาระ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาความสำเร็จในด้านการนำหลักสูตรไปใช้และความสำเร็จในด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเพียงการวางแผนแนวทางในการดำเนินงาน เท่านั้น เนื่องจากในช่วงที่กำลังดำเนินการวิจัยครั้งนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากำลังอยู่ในช่วงจัดทำสาระการเรียนรู้หลักสูตร ยังไม่ดำเนินการถึงการนำหลักสูตรไปใช้ แต่ในขณะนี้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ดำเนินการไปถึงขั้นการประเมินผลการใช้หลักสูตร ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาถึงกระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้และการดำเนินงานในด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร และควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาด้วย เพื่อจะได้สารสนเทศในการดำเนินการในด้านนี้มากยิ่งขึ้น

2. การศึกษาปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำตัวแปรมาศึกษาเพียงบางส่วนเท่านั้น ยังมีตัวแปรปัจจัยภายในอีกมาก ซึ่งควรนำมาศึกษาเพิ่มเติม เช่น จำนวนบุคลากรในโรงเรียน ขนาดโรงเรียนหรือวุฒิการศึกษาของบุคลากร เป็นต้น น่าจะทำให้ได้ข้อสารสนเทศปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้น

3. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร ในการศึกษารั้ครั้งต่อไปน่าจะศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง อาจจะได้ข้อมูลที่แตกต่างออกไปจากผู้บริหารก็ได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ รุกขชาติ. (2541). แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกับการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. ภาควิชาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยาณี ปฎิมาพรเทพ. (2541). หลักสูตรท้องถิ่น เครื่องมือการวัดการศึกษาของชุมชน. วารสารวิชาการ 1, 10: 29-34
- กิตติมา ปรีดีดีลล. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรา พิพัฒน์.
- เก็บ ศรีสง่า. (2528). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำ หมู่บ้านของประชาชนในเขตชนบทพื้นที่ยากจน อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินตนา สุขสมแดน. (2541). การศึกษาการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ ศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุไรรัตน์ สุดรุ่ง. (2528). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน มัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัล พระราชทานในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. ภาควิชาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2537). แนวคิดและวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ. สารพัฒนา หลักสูตร 13 , 116 (มกราคม-มีนาคม).
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- ฉวีวรรณ ศรีธัญรัตน์. (2536). ปัจจัยที่บ่งชี้ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนา หลักสูตร ระดับท้องถิ่นในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตรสังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

- ชะลอ หุ่นเลิศ. (2539). ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของ
ผู้บริหารและหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูชาติ พวงสมจิตร์. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม
ของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.
ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2544). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: พิชชิงเฮ้ท.
- ทัศน์ีย์ บุญเต็ม. (2538). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ ชั้น ม.4 : การ
วิเคราะห์เส้นทางตามโมเดลลิสเรลที่มีตัวแปรแฝง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชา
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2541). บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- บุญมี เณรยอด. (2531). หลักการพัฒนาหลักสูตร. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2544). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการ 4, 9
(กันยายน): 28-32.
- ประกอบ คุปรัตน์. (2528). ประชาชนกับการมีส่วนร่วมทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
สาร-มวลงชน จำกัด.
- ประเวศ วะสี. (2541). ปฏิรูปการศึกษายกเครื่องทางปัญญาทางรอดจากความหายนะ.
กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- ประเวศ วะสี. (2544). ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปที่พาประเทศพ้นวิกฤติ.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ปราณี เปี่ยมกล้า. (2537). บทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสร้าง
เสริมประสบการณ์ชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์. 2535. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: สหมิตร ออฟเซท.

- พจนา เทียนธาดา. (2543). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชนี บุระพันธ์. (2538). การศึกษาการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนอม แก้วกำเนิด. (2533). หลักการของหลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2531. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พรสมบัติ คำตรง และคณะ. (2541). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางวิชาการ เพื่อพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พัฒนาหลักสูตร, ศูนย์. (2546). รายงานผลการประชุมสัมมนาบุคลากรของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างวันที่ 17-21 มีนาคม 2546 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา).
- พัฒนาหลักสูตร, ศูนย์. (2546). รายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา).
- พัฒนาหลักสูตร, ศูนย์. (2545). สรุปผล การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา).
- พิชัย ราชานนท์. (2546). การเตรียมความพร้อมในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พินิจ รัตนะสุขจิตต์. (2544). การศึกษาศักยภาพในการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษานักงานการศึกษานิเทศก์จังหวัดเขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิบูลขวัญ ขวัญเมือง. (2534). สภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พยุงค์คี จันทรสุรินทร์. (2541). แนวทางการพัฒนาการศึกษา. วารสารวิชาการ 1,1: 6-10.
- เพ็ญจันทร์ ธนาวิภาส. (2536). สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาเจอ โก้สุโข. (2537). สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑิชา ชนะสิทธิ์. (2539). การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2545). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: แนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานสำคัญสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ 5, 5(พฤษภาคม): 11-18.
- ยุทธนา ฮมแสน. (2535). หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- ยุวดี กังสดาล. (2542). การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดใหญ่ อ. บางแพ จ.ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รสลิน เลปวิทย์. (2539). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แรมสมร อยู่สถาพร. (2536). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน หน่วยที่ 8-11. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รุ่งฟ้า หิรัญวงศ์. (2535). การศึกษาความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียน สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา สุวรรณไตรย์. (2524). ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- วราภรณ์ บางเลี้ยง. (2535). สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตรา ไสยะ. (2543). การศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ครุฑอรัญ. (2543). ปัญหาการติดต่อสื่อสารการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2533). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียน การสอน ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2545). เงื่อนไขความสำเร็จของหลักสูตรสถานศึกษา. *สถานปฏิรูป* 4, 47: 54-55.
- วิชากร, กรม. (2535). การศึกษาลักษณะการจัดทำรายวิชาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นของ โรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยการศึกษา.
- วิชากร, กรม. (2536). คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิชากร, กรม. (2539). การประเมินสภาพความพร้อมของท้องถิ่นในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชากร, กรม. (2545). เอกสารประกอบ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิภา บำเรอจิตร. (2542). อัตราการตอบกลับขั้นต่ำของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ซึ่งตอบด้วยความจริงใจที่ทำให้ตัวประมาณค่าไม่ลำเอียง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. ภาควิชาวิจัย การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิลาวัลย์ ไพโรจน์. (2540). การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลวรรณ เหมือนชาติ. (2538). การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย อนันตผล. (2545). สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5 . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).
- สามัญศึกษา, กรม. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องความร่วมมือของชุมชนในการศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร.
- สังัด อุทรานันท์. (2528). ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพิศ วงศ์แหยม. (2534). สภาพและปัญหาของการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ บุญดีกุล. (2539). การบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สามารถ รักษาศิลป์. (2534). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สิริพร บุญญานันท์. (2529). สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในอนาคต. วารสารครุศาสตร์ 2 , 6 (เมษายน-มิถุนายน).
- สุภาพร บุพโต. (2546). สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน เครือข่าย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุมาลิน วงศ์มณีและคณะ.(2541). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 7 กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพิชญา ชีรกุล. (2523). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. สมุทรปราการ: ขนิษฐาการพิมพ์.
- สุรัสวดี หุ่นพยนต์. (2528). ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาของประชาชนยากจน : ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านเขาดิน ตำบลบางน้ำลาด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสาวนีย์ เขียวโรจน์. (2544). การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภาคย์ แผลมเพชร. (2545). การศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสริมศรี ไชยสร. (2526). ระบบหลักสูตรการสอน. เชียงใหม่: พระสิงห์การพิมพ์.
- เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ. (2540). การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์.(2537). ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อภิญา เวชชชัย. (2544). รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของพ่อ แม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เอกรินทร์ สี่หมาก. (2545). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

อุดม เหลืองสด. (2545). การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแก้ววิทยา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาอังกฤษ

Adjonen, P. M. (1994). "The local curriculum As an Object and Instrument in the Administrative and Pedagogical Development of the school System: Experiences and Opinions of Primary School Teachers Regarding the Design Implementation and Development of Local Curricular". **Dissertation Abstracts International** 55(02): 329 C.

Arivinda, C. (1977). **Curriculum Development and Evaluation in Education**. New Delhi: Print India.

Arbuckle, M. A. (1977). "A study of factors Facilitating Continue Implementation of Education Change". **Dissertation Abstracts International** 1751-1758 A.

Beauchamp, G. (1981). **A curriculum development Theory**. Illinois: F.E.Peacock Publisher.

Butler, J. E. (1996). "A process for Effective Graphic Design Curriculum Development". **Dissertation Abstracts International** 11: 4254 A.

Good, C. V. (1973). **Dictionary of education**. NY: Magraw Hill Book company, Inc.

Martin S. D., Salf, S. P., and Thiel, L. (1987). Curriculum development: Who is Involved and How?. **Educational leadership**. [Homepage of Ebscohostweb Resources Information center], Available From : [http:// www.edu.gov/database /ebscohost /ed. Html/](http://www.edu.gov/database/ebscohost/ed.html) [2003, September 1].

Regan, W. B., and Shepherd, G. D. (1977). **Modern Elementary Curriculum**. NY: Holt Rinehart and Winston.

Saylor, G., and Alexander, W. M. (1974). **Planning Curriculum for schools**. NY: Holt Rinehart and Winston.

Taner, D., and Taner, L. N. (1980). **Curriculum Development**. Chicago: Macmillan Publishing.

Turner, E. H. (2001). **Curriculum Development—Process and people**. [Homepage of Ebscohostweb Resources Information center], Available From: [http:// www.edu.gov/database /ebscohost /ed. Html/](http://www.edu.gov/database/ebscohost/ed.html) [2003, August 14].

Tyler, R. W. (1950). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago: University of Cicago Press.

Yerkes, D. (1994). **Webster's Encyclopedia Unabridged Dictionary of the English Language.**

NY: Gramercy Books.

Youghwan, L. (1995). "Toward a New Concept of Local Curriculum (Korea)". **Dissertation**

Abstracts International 56(05): 1646 A.



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม

1. รศ.ดร. บุญมี เณรยอด
อาจารย์ประจำภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นางภาวณี ชำรงเลิศฤทธิ์
นักวิชาการศึกษา ระดับ 8 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
3. นายนิพนธ์ อรรคอำนวย
ศึกษานิเทศก์ 7 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกาฬสินธุ์ เขต 1
4. นายวีรพงษ์ บุญธรรม
ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนโพนงามประสาทศิลป์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกาฬสินธุ์ เขต 1
5. นายวิเชียร บุตรสมบัติ
รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ โรงเรียนกมลาไสย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกาฬสินธุ์ เขต 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ข
ผลการพิจารณาคูณภาพเครื่องมือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือ
แบบสอบถามปัจจัยมีส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อความ	ค่า IOC	สิ่งที่ปรับปรุง
1. การแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	1.0	การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา
2. การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการในการจัดทำหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระ	.8	-
3. การจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อหาแนวทางในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	.8	การประชุมชี้แจงนโยบายและแนวทางการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร
4. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1.0	-
5. จัดแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบตามความถนัดของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1.0	
6. การจัดอบรมให้ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน	.8	การจัดอบรมให้ความรู้ในเนื้อหาสาระของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
7. การจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนการสอน	.6	
8. การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดทำหลักสูตรระหว่างครูในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนในรูปแบบของเครือข่ายเชื่อมโยงกัน	1.0	การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดทำหลักสูตรระหว่างครูในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน
9. การสำรวจความต้องการใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการพัฒนาหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ	.8	การสำรวจความต้องการของการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาหลักสูตร
10. การจัดหาและผลิตวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอับความต้องการในการนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร	1.0	-
11. การจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแล/ตรวจสอบประสิทธิภาพของวัสดุอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ	1.0	-
12. การสนับสนุนให้บุคลากรนำวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	.8	การสนับสนุนให้บุคลากรนำวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
13. การสำรวจสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับอาคารสถานที่และจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อสรุปเป็นความต้องการในการใช้อาคารสถานที่เพื่อการพัฒนาหลักสูตร	.6	-
14. การวางแผนการใช้อาคารสถานที่อย่างเหมาะสม	1.0	การวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร

ข้อความ	ค่า IOC	สิ่งที่ปรับปรุง
15. การจัดและดูแลวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการนำไปใช้	.8	-
16. การจัดสรรอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี เพื่อความสะดวกในการใช้เพื่อการพัฒนาหลักสูตร	1.0	-
17. โรงเรียนกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาหลักสูตรตามจุดเน้นของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544	1.0	-
18. นโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความชัดเจนในแนวทางและสามารถนำไปปฏิบัติได้	1.0	-
19. การวางแผนงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ	1.0	-
20. การจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียนรับทราบนโยบายและเป้าหมายของโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	.8	-
21. การจัดให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1.0	-
22. การจัดทำแผนหรือเขียนโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาหลักสูตร	.8	-
23. การวางแผนนโยบายในการประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเพื่อให้เข้าร่วมและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	.8	-
24. การวางแผนนโยบายในการจัดประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่น	.6	-
25. จัดตั้งงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1.0	การจัดตั้งงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
26. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1.0	-
27. การจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร	1.0	-
28. การจัดประชุมชี้แจงแนวทางและการวางแผนการใช้งบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรในโรงเรียน	.8	-
29. การจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดทำเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร	.8	-
30. บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณางบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร	1.0	บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมพิจารณางบประมาณในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร

ข้อความ	ค่า IOC	สิ่งที่ปรับปรุง
31. การหารายได้ทรัพย์สินและทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	.8	-
32. การติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ ทุกขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1.0	-
33. ชุมชนร่วมเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร	.8	-
34. ชุมชนร่วมกำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา	1.0	-
35. ชุมชนให้ความร่วมมือในการใช้สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา	1.0	ชุมชนให้ความร่วมมือในการใช้สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาหลักสูตร
36. . ชุมชนแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกับโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร	.8	ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดวิทยากร ปรากฏชาวบ้านในท้องถิ่นมาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และวิชาชีพแก่ครูเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร
37. ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมการชี้แจงนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1.0	-
38. ผู้ปกครองร่วมเสนอแนะแนวทางและให้ข้อมูลเพิ่มเติมในการพัฒนาหลักสูตร	1.0	-
39. ผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือหรือติดต่อประสานงานในการขอใช้สถานที่หรือแหล่งทรัพยากรในชุมชน	.8	ผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือหรือติดต่อประสานงานในการขอใช้สถานที่หรือแหล่งทรัพยากรในชุมชนเพื่อการพัฒนาหลักสูตร
40. ผู้ปกครองสนับสนุนในด้านทุนทรัพย์แก่โรงเรียน	.8	ผู้ปกครองสนับสนุนด้านทุนทรัพย์เพื่อการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาหลักสูตร
41. หน่วยงานในชุมชนจัดบุคลากรเข้าร่วมประชุมรับฟังการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	.8	หน่วยงานในท้องถิ่นจัดบุคลากรเข้าร่วมประชุมรับฟังการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
42. หน่วยงานในท้องถิ่น จัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าร่วมในการเสนอแนะหรือ จัดเนื้อหาที่เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตร	.8	-
43. หน่วยงานในท้องถิ่นสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	.8	หน่วยงานในท้องถิ่นสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการพัฒนาหลักสูตรแก่โรงเรียน
44. หน่วยงานในท้องถิ่นสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แก่โรงเรียน	.6	หน่วยงานในท้องถิ่นสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แก่โรงเรียนเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

ผลการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือ
แบบสอบถามความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อความ	ค่า IOC	สิ่งที่ปรับปรุง
1. ศึกษาสภาพและวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่นก่อนวางแผนการพัฒนาหลักสูตร	.8	-
2. กำหนดสาระที่เป็นจุดเด่นของท้องถิ่นไว้ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น	1.0	-
3. กำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นมีความชัดเจนทันสมัย ปฏิบัติได้และเหมาะสม	1.0	กำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นมีความชัดเจน ทันสมัย ปฏิบัติได้และเหมาะสมสำหรับช่วงชั้น
4. กำหนดสาระการเรียนรู้โดยเน้นเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจและเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง	1.0	-
5. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	1.0	-
6. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยมีการออกแบบกิจกรรมบูรณาการภายในกลุ่มสาระ	1.0	-
7. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยมีการออกแบบกิจกรรมบูรณาการระหว่าง 8 กลุ่มสาระ	1.0	-
8. มีการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้รายปีมาวิเคราะห์แยกเป็นหัวข้อเรื่องและหัวข้อย่อย	.8	มีการนำสาระการเรียนรู้รายปีมาวิเคราะห์แยกเป็นหัวข้อเรื่องและหัวข้อย่อย
9. นำเนื้อหาสาระความต้องการของท้องถิ่นมากำหนดสาระในหน่วยการเรียนรู้	1.0	-
10. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตจริงและความต้องการของผู้เรียน	.8	-
11. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนวตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.0	-
12. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง	1.0	-
13. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้บูรณาการองค์ความรู้จากการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ	.8	-
14. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมและชุมชน	.8	-

ข้อความ	ค่า IOC	สิ่งที่ปรับปรุง
16. ส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง	1.0	-
17. เอกสารหลักสูตรสถานศึกษากล่าวถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างและเนื้อหาสาระในแต่ละกลุ่มสาระครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	1.0	-
19. หลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพสังคมและท้องถิ่นของโรงเรียน	1.0	-
20. มีเอกสารแสดงเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น แล การจบหลักสูตรของผู้เรียน	1.0	-
21. จัดทำเอกสารประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน	1.0	-
22. จัดทำแบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ ตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในเอกสารหลักสูตร	.8	-
23. เผยแพร่เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอย่างทั่วถึง	1.0	-
24. เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการในการใช้ของบุคลากร	1.0	-
25. มีการประชุมวางแผนแนวทางการใช้หลักสูตรระหว่างบุคลากรในโรงเรียน	1.0	-
26. มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร	.8	-
27. มีการจัดโครงการทางวิชาการ เช่น โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา	.8	-
28. จัดตารางสอนและกำหนดเวลาในการจัดการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระได้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาวิชา	.8	-
29. จัดบุคลากรเข้าสอนในแต่ละกลุ่มสาระได้ตรงตามความสามารถและความถนัดของบุคคล	1.0	-
30. บุคลากรมีความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน	1.0	-
31. มีความสะดวกในการใช้สถานที่และวัสดุอุปกรณ์เพื่อนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	.6	-

ข้อความ	ค่า IOC	สิ่งที่ปรับปรุง
33. ได้รับการนิเทศช่วยเหลือจากหน่วยงานการศึกษาในการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	.8	-
34. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบต่อการนิเทศและติดตามผลในการใช้หลักสูตรโดยพิจารณาจากบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม	1.0	-
34. กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรไว้อย่างชัดเจน	1.0	-
35. จัดทำรายละเอียดกิจกรรมการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรที่แสดงให้เห็นถึงจุดประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอน ดำเนินการและการประเมินผล	1.0	-
36. ประชุมชี้แจงให้บุคลากรได้รับทราบและเข้าใจให้ตรงกันเกี่ยวกับแผนดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร	1.0	-
37. นิเทศติดตามการใช้หลักสูตรเพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และสนับสนุนการปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมาย	1.0	นิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนสนับสนุนการปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมาย
38. มีการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	1.0	มีการจัดนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
39. กำหนดกิจกรรมการประเมินผลหลักสูตรในด้านจุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและด้านผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนไว้ในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน	.8	-
40. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการพัฒนาหลักสูตร	.8	-



ภาคผนวก ค
โครงสร้างแบบสอบถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงสร้างแบบสอบถามปัจจัยภายใน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ประเด็นหลัก	หน้า หน้า (%)	จำนวน ข้อที่ ต้องการ	จำนวน ข้อที่ สร้าง	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อที่ สร้าง
1.ความพร้อมด้าน บุคลากร	25	8	12	1.การจัดเตรียมความพร้อมให้แก่ บุคลากรในด้านความรู้ความเข้าใจใน การพัฒนาหลักสูตร โดยการจัดประชุม อบรม 2.การจัดสรรจำนวนบุคลากรและการ จัดแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบในการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตาม ศักยภาพและความถนัดของบุคคล	9(ข้อ1-9) 3(ข้อ10-12)
2.ความพร้อมด้าน สื่ออุปกรณ์และ อาคารสถานที่	25	8	12	1. การวางแผนจัดเตรียม คู่มือ รักษา อาคารสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวก หลักสูตร 2. การวางแผนจัดเตรียม คู่มือ รักษาสื่อ และอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก หลักสูตร	5(ข้อ13-17) 7(ข้อ18-24)
3.นโยบายการบริหาร	25	8	10	1. การวางแผน/กำหนดเป้าหมายของ โรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา 2. การจัดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ วางแผนกำหนดนโยบาย 3. การจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากร รับทราบและถือเป็นแนวปฏิบัติ	4(ข้อ25-28) 3(ข้อ29-31) 3(ข้อ32-34)
4. งบประมาณ	25	8	16	1. การจัดสรรและดำเนินการใช้เงิน งบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนา หลักสูตร 2. การจัดสรรหาเงินนอกงบประมาณเพื่อ สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร	14 (ข้อ35-48) 2(ข้อ49-50)
รวม	100	32	50		

โครงสร้างแบบสอบถามปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษา

ประเด็นหลัก	น้ำหนัก (%)	จำนวนข้อที่ต้องการ	จำนวนข้อที่สร้าง	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อที่สร้าง
5. ความร่วมมือของชุมชน	33.33	4	12	1. การร่วมเสนอแนะแนวทางและให้ข้อมูลเพิ่มเติมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2. การสนับสนุนกิจกรรมในด้านต่าง ๆ กับทางโรงเรียน 3. การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ ทรัพยากรและการให้ใช้แหล่งบริการในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน	3(ข้อ51-53) 4(ข้อ54-57) 5(ข้อ58-62)
6. ความร่วมมือจากผู้ประกอบการ	33.33	4	12	1. การร่วมเสนอแนะแนวทางและให้ข้อมูลเพิ่มเติมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2. การสนับสนุนในด้านวิชาการ บริการ งบประมาณ และร่วมมือกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ กับทางโรงเรียน	5(ข้อ63-67) 7(ข้อ68-74)
7. การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น	33.34	4	8	1. จัดบุคลากรร่วมประชุมและเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานด้านพัฒนาหลักสูตรกับทางโรงเรียน 2. ให้ความร่วมมือในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในเรื่องการใช้สถานที่และจัดเอกสารความรู้แก่โรงเรียน 3. สนับสนุนด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์แก่โรงเรียน	2(ข้อ75-76) 4(ข้อ77-80) 2(ข้อ81-82)
รวม	100	12	30		

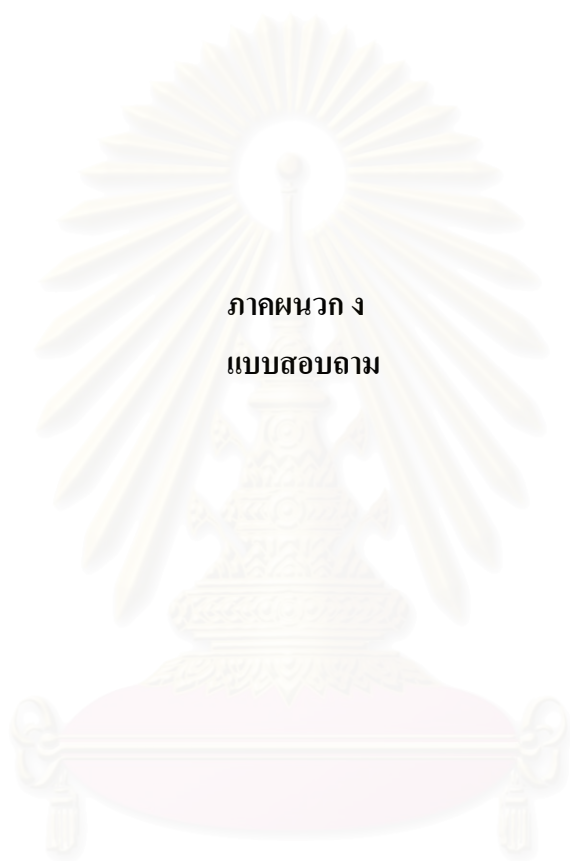
โครงสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ประเด็นหลัก	น้ำหนัก (%)	จำนวน ข้อ	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อที่สร้าง
1. ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้อุทิศตนและการจัดการเรียนรู้อุทิศตน	40	16	การจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้อุทิศตนได้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น	20 (ข้อ1-20)
2. ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร	20	8	1. เอกสารหลักสูตรกล่าวถึงสาระของหลักสูตรในเรื่อง จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างและเนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น 2. มีเอกสารแสดงเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและเอกสารประเมินผลการเรียน 3. มีการเผยแพร่เอกสารหลักสูตรอย่างทั่วถึงและมีปริมาณเพียงพอต่อการนำไปใช้	5 (ข้อ21-25) 4 (ข้อ26-29) 4 (ข้อ30-33)
3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	20	8	1. การบริหารและบริหารหลักสูตรในการจัดสถานที่ บรรยากาศเพื่อประโยชน์ต่อการนำหลักสูตรไปใช้ 2. การดำเนินการใช้หลักสูตรในเรื่องการจัดบุคลากรเข้าสอนและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอน 3. การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรในด้านวัสดุ อุปกรณ์และการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานการศึกษา	5 (ข้อ34-38) 5 (ข้อ39-43) 4 (ข้อ44-47)
4. ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร	20	8	1. การจัดตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร 2. การจัดทำรายละเอียดและจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบในเรื่องการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร 3. การจัดนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 4. การกำหนดกิจกรรมในการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการวิเคราะห์ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตร	4 (ข้อ48-51) 4 (ข้อ52-55) 3 (ข้อ56-58) 4 (ข้อ59-62)
รวม	100	40		62

โครงสร้างข้อคำถามในแบบวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร

ประเด็นหลัก	น้ำหนัก (%)	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อที่สร้าง	จำนวนข้อที่นำไปใช้จริง
1. เนื้อหาและกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	48	ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544	15	10
2. การบริหารจัดการหลักสูตรในเรื่องการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้	26	- ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรในการจัดทำ สาระการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และความเข้าใจในเรื่อง การบริหารงานทางด้านวิชาการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544	10	5
3. การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544	26	ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา เกณฑ์ และวิธีการดำเนินการในเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544	10	5
รวม	100		35	20

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
(สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา)

เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านช่วยตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยข้อมูลที่
ได้รับจะเก็บเป็นความลับและนำเสนอเป็นภาพรวม โดยไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานและสถานภาพของ
ผู้ตอบแต่อย่างใด และผลที่ได้จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวภัทรภรณ์ โพนเงิน

นิสิตปริญญาโท

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่อง และกรอกข้อความตรงตามสภาพความเป็นจริง
ของท่าน

1. เพศ 1. ชาย
 2. หญิง
2. อายุ..... ปี
3. วุฒิการศึกษา 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี
 2. ปริญญาตรี
 3. ปริญญาโท
 4. สูงกว่าปริญญาโท
4. สังกัดโรงเรียน 1. โรงเรียน สปช (เดิม) 2. โรงเรียนกรมสามัญ (เดิม)
 3. โรงเรียน สช 4. อื่น ๆ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงหน้าช่องว่างที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของท่าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ คือ

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก
 ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1. ปัจจัยภายใน					
1.1. ด้านความพร้อมด้านบุคลากร					
1. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา					
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระ					
3. การประชุมชี้แจงนโยบายและแนวทางดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการพัฒนาหลักสูตร					
4. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
5. การจัดแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบตามความสามารถและคุณลักษณะของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
6. การจัดอบรมให้ความรู้ในเนื้อหาสาระของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้					
7.การจัดอบรมและให้ความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอน					
8. การประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแก่ครูในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน					
1.2. ด้านความพร้อมของสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่					
9. การสำรวจความต้องการของการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาหลักสูตร					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
10. การจัดหาและผลิตวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอกับความต้องการในการนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร					
11. การจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแล ตรวจสอบ ประสิทธิภาพของวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร					
12. การสนับสนุนให้บุคลากรนำวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร					
13. การตรวจสอบสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับอาคารสถานที่และจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อสรุปเป็นความต้องการในการใช้อาคารสถานที่เพื่อการพัฒนาหลักสูตร					
14. การวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร					
15. การจัดดูแล อาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี เพื่อความสะดวกในการใช้เพื่อการพัฒนาหลักสูตร					
16. การจัดสรร อาคารสถานที่ให้เพียงพอต่อความต้องการในการใช้เพื่อการพัฒนาหลักสูตร					
1.3. ด้านนโยบายการบริหาร					
17. โรงเรียนกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาหลักสูตรตามจุดเน้นของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544					
18. นโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความชัดเจนในแนวทาง และสามารถนำไปปฏิบัติได้					
19. การวางแผนงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ					
20. การจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียนรับทราบนโยบายและเป้าหมายของโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
21. การจัดให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
22. การจัดทำแผนหรือเขียน โครงการที่สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาหลักสูตร					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
23. การวางแผนนโยบายในการประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเพื่อให้เข้าร่วมและ สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
24. การวางแผนนโยบายในการจัดประชาสัมพันธ์ หลักสูตรแก่ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่น					
1.4. งบประมาณ					
25. การจัดตั้งงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
26. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา					
27. การจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์เพื่อใช้ ในการพัฒนาหลักสูตร					
28. การจัดประชุมชี้แจงแนวทาง และ การวางแผนการใช้ งบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแก่บุคลากรใน โรงเรียน					
29. การจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดทำเอกสารหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร					
30. บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมพิจารณางบประมาณในการ ดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร					
31. การจัดหารายได้ทรัพย์สินและทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อ สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
32. การวางแผนการติดตามประเมินผลการใช้ งบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร					
2. ปัจจัยภายนอก					
2.1. ความร่วมมือจากชุมชน					
33. ชุมชนร่วมเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาหลักสูตร					
34. ชุมชนร่วมกำหนดนโยบาย และ แนวทางในการ จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
35. ชุมชนให้ความร่วมมือในการใช้สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาหลักสูตร					
36. ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดวิทยากร ประชาชน ชาวบ้าน ในท้องถิ่นมาให้ความรู้ทางด้านวิชาการและ วิชาชีพแก่ครูเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร					
2.2. ความร่วมมือจากผู้ปกครอง					
37. ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมการชี้แจงนโยบาย และ แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
38. ผู้ปกครองร่วมเสนอแนะแนวทาง และ ให้ข้อมูล เพิ่มเติมในการพัฒนาหลักสูตร					
39. ผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือหรือติดต่อประสานงานในการขอ ใช้สถานที่หรือแหล่งทรัพยากรในชุมชนเพื่อการพัฒนาหลักสูตร					
40. ผู้ปกครองสนับสนุนด้านทุนทรัพย์เพื่อการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ในการพัฒนาหลักสูตร					
2.3. การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น					
41. หน่วยงานในท้องถิ่นจัดบุคลากรเข้าร่วมประชุมรับฟังการ ดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
42. หน่วยงานในท้องถิ่น จัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เข้าร่วมในการเสนอแนวทางหรือจัดเนื้อหาที่เหมาะสมในการ พัฒนาหลักสูตร					
43. หน่วยงานในท้องถิ่นสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการพัฒนา หลักสูตรแก่โรงเรียน					
44. หน่วยงานในท้องถิ่นสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แก่ โรงเรียนเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงหน้าช่องว่างที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของท่าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ คือ ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
1. ศึกษาสภาพและวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่นก่อนวางแผนการพัฒนาหลักสูตร					
2. กำหนดสาระที่เป็นจุดเด่นของท้องถิ่นไว้ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น					
3. กำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นมีความชัดเจน ทันสมัย ปฏิบัติได้และเหมาะสมสำหรับช่วงชั้น					
4. กำหนดสาระการเรียนรู้โดยเน้นเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ภูมิใจและเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง					
5. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้					
6. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยมีการออกแบบกิจกรรมบูรณาการภายในกลุ่มสาระ					
7. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยมีการออกแบบกิจกรรมบูรณาการระหว่าง 8 กลุ่มสาระ					
8. มีการนำสาระการเรียนรู้รายปีมาวิเคราะห์แยกเป็นหัวข้อเรื่อง และหัวข้อย่อย					
9. นำเนื้อหาสาระความต้องการของท้องถิ่นมากำหนดสาระในหน่วยการเรียนรู้					
10. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตจริงและความต้องการของผู้เรียน					
11. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนวตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
12. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง					
13. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้บูรณาการองค์ความรู้จากการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ					
14. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียน ได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมและชุมชน					
15. ส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อท้องถิ่นและสังคม					
16. ส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง					
2. ด้านลักษณะเอกสารหลักสูตร					
17. เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาก่อร่างถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างและเนื้อหาสาระในแต่ละกลุ่มสาระครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544					
18. เอกสารหลักสูตรของสถานศึกษาสามารถบอกให้บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ทราบทิศทางและแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน					
19. หลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพสังคมและท้องถิ่นของโรงเรียน					
20. มีเอกสารแสดงเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น และการจบหลักสูตรของผู้เรียน					
21. จัดทำเอกสารประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน					
22. จัดทำแบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ ตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในเอกสารหลักสูตร					
23. เผยแพร่เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอย่างทั่วถึง					
24. เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการในการใช้ของบุคลากร					
3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้					
25. มีการประชุมวางแผนแนวทางการใช้หลักสูตรระหว่างบุคลากรในโรงเรียน					
26. มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
27. มีการจัดโครงการทางวิชาการ เช่น โครงการส่งเสริมภูมิปัญญา ในท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตร สถานศึกษา					
28. จัดตารางสอนและกำหนดเวลาในการจัดการเรียนการสอนแต่ ละกลุ่มสาระได้เหมาะสมกับลักษณะของ เนื้อหาวิชา					
29. จัดบุคลากรเข้าสอนในแต่ละกลุ่มสาระได้ตรงตาม ความสามารถและความถนัดของบุคคล					
30. บุคลากรมีความเข้าใจในการนำหลักสูตร ไปจัด กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน					
31. มีความสะดวกในการใช้สถานที่และวัสดุอุปกรณ์เพื่อการนำ หลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
32. ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชนในการใช้ แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการ เรียนการสอน					
33. ได้รับการนิเทศช่วยเหลือจากหน่วยงานการศึกษาในการให้ ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการนำหลักสูตรไปใช้ใน การจัดการเรียนการสอน					
4. ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร					
34. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบต่อการนิเทศและ ติดตามผลในการใช้หลักสูตร โดยพิจารณาจากบุคลากรที่มี คุณสมบัติเหมาะสม					
34. กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการในการ นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรไว้อย่างชัดเจน					
35. จัดทำรายละเอียดกิจกรรมการนิเทศและติดตามผลการใช้ หลักสูตรที่แสดงให้เห็นถึงจุดประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอน ดำเนินการและการประเมินผล					
36. ประชุมชี้แจงให้บุคลากรได้รับทราบและเข้าใจให้ตรงกัน เกี่ยวกับแผนดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร					
37. นิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนสนับสนุนการปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมาย					
38. มีการจัดนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
39. กำหนดกิจกรรมการประเมินผลหลักสูตรในด้านจุด มุ่ง หมาย โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของครูและ ด้านผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับ ผู้เรียนไว้ในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน					
40.วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการ พัฒนาหลักสูตร					



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 แบบวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหาร

คำชี้แจง แบบวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรของผู้บริหารมีทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ
 จงทำเครื่องหมาย X หน้าข้อ ก. ข. ค. หรือ ง. ที่ตรงกับความเข้าใจของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

1. “ทิศทางของการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”	5. ข้อใดไม่ใช่จุดมุ่งหมายในการให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรของตนเอง
ข้อความนี้กล่าวถึงอะไร	ก. เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น
ก. เป้าหมายหลักที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษา	ข. เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพของแต่ละพื้นที่
ข. หลักการของหลักสูตรสถานศึกษา	ค. เพื่อเพิ่มศักยภาพของโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตร
ค. จุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา	ง. เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร
ง. แนวการจัดหลักสูตรสถานศึกษา	6. สิ่งใดเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนที่สถานศึกษาจะต้องเป็นผู้กำหนด
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาข้อใดควรดำเนินการเป็นอันดับแรก	ก. แผนการเรียนรู้
ก. กำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย	ข. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ข. จัดทำแผนจัดการเรียนรู้	ค. ผลการเรียนรู้รายปี/รายภาค
ค. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ง. มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น
ง. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	7. การจัดโครงสร้างหลักสูตรระดับสถานศึกษาต้องคำนึงถึงสิ่งใด
3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคเกิดจากการดำเนินการในเรื่องใดของการจัดทำหลักสูตร	ก. วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
ก. การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	ข. ความต้องการของชุมชน
ข. การประเมินผลการเรียนของผู้เรียน	ค. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
ค. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น	ง. ถูกทุกข้อ
ง. สรุปผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้	8. การกำหนดและวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของหลักสูตรระดับสถานศึกษาเป็นส่วนที่สอดคล้องกับเรื่องใด
4. “ผู้เรียนเกิดความรู้ลึกและความคิดความเชื่อที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดให้”เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านใด	ก. การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตร
ก. กระบวนการ	ข. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณภาพ ผู้เรียน
ข. ความรู้	ค. การเรียนรู้เรื่องราวของชุมชน
ค. ทักษะ	ง. การประกันความน่าเชื่อถือของชุมชน
ง. เจตคติ	

9. องค์ประกอบใดมิได้ถูกกำหนดโดยหลักสูตรระดับสถานศึกษา

- ก. สาระการเรียนรู้
- ข. มาตรฐานการเรียนรู้
- ค. หน่วยการเรียนรู้
- ง. แผนการจัดการเรียนรู้

10. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

- ก. วิสัยทัศน์ของหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของผู้เรียน
- ข. วิสัยทัศน์ของหลักสูตรเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอนาคตที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา
- ค. การกำหนดวิสัยทัศน์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย
- ง. การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรอาจไม่จำเป็นต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

11. การวางแผนบริหารจัดการที่ดีจะช่วยให้เกิดประโยชน์ในเรื่องใดมากที่สุด

- ก. ทราบแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับ ผู้เรียน
- ข. ทราบแนวทางในการใช้และพัฒนาหลักสูตร
- ค. ทราบแนวทางการปฏิบัติที่จะสนับสนุนการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ
- ง. ทราบแนวทางการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

12. การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี/ รายภาคสามารถวิเคราะห์ได้จากหลายองค์ประกอบ ยกเว้นสิ่งใด

- ก. คำอธิบายรายวิชา
- ข. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
- ค. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
- ง. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี

13. ข้อใดไม่ใช่องค์ประกอบของการจัดหน่วยการเรียนรู้

- ก. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- ข. การวัดและประเมินผล
- ค. คาบเวลาเรียน
- ง. สาระการเรียนรู้

14. สิ่งใดเป็นการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

- ก. พัฒนาสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์
- ข. วางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- ค. จัดกิจกรรมให้ครูได้แลกเปลี่ยนความรู้
- ง. ดำเนินการพัฒนาครูใน โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

15. หน่วยงานใดที่มีหน้าที่เทียบระดับการศึกษาให้ผู้เรียนที่ขอเทียบระดับการศึกษา

- ก. สถานศึกษาที่ขอเทียบ
- ข. เขตพื้นที่การศึกษา
- ค. สถานศึกษาที่ต้นศึกษา
- ง. หน่วยงานกลางที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวง

16. ข้อใดเป็นการวัดและประเมินผลเป็นอันดับสุดท้าย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2544

- ก. การประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
- ข. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- ค. การประเมินตัดสินผลการเรียนการผ่านช่วงชั้นจบการศึกษา
- ง. การประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับชาติ

17. ถ้าท่านต้องการประเมินผลตามกลุ่มสาระการ
เรียนรู้ท่านควรเลือกประเมินเรียงลำดับตามข้อใด

- ก. ประเมินความพร้อมของผู้เรียน ,
ประเมินหลังเรียน และประเมินเพื่อ
สรุปผลการเรียน
- ข. ประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ,ประเมิน
พื้นฐานของผู้เรียน และประเมินเพื่อ
สรุปผลการเรียน
- ค. ประเมินพื้นฐานของผู้เรียน , ประเมิน
ระหว่างเรียน และประเมินหลังเรียน
เพื่อสรุปผลการเรียน
- ง. ประเมินความพร้อมของผู้เรียน ,
ประเมินระหว่างเรียน และประเมินเพื่อ
วินิจฉัยผลการเรียน

18. เอกสารในข้อใดที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องใช้
แบบที่เหมือนกัน

- ก. แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียน
- ข. ระเบียบแสดงผลการเรียน
- ค. ใบรับรองผลการศึกษา
- ง. ระเบียบสะสม

19. ข้อใดไม่ใช่เกณฑ์กำหนดในการผ่านช่วงชั้น และ
การจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ก. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน
คิด วิเคราะห์และเขียน
- ข. ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตามที่กำหนด
- ค. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา
ผู้เรียน
- ง. ผู้เรียนต้องเรียนรู้สาระการเรียนรู้ ทั้ง
8 กลุ่มสาระ

20. เด็กหญิง อัมพร จบชั้น ป. 3 จากโรงเรียนแห่ง
หนึ่งและต้องการย้ายไปเรียนโรงเรียนแห่งใหม่
โรงเรียนที่จะรับเด็กหญิงอัมพรเข้าเรียนจะต้อง
ปฏิบัติอย่างไร

- ก. ประเมินผลก่อนรับเข้าเรียน
- ข. นำผลการเรียนของอนุมัติต่อ
คณะกรรมการสถานศึกษา
- ค. รับเข้าเรียนได้เลย เพราะจบช่วงชั้น
ป.1-3 แล้ว
- ง. นำผลการเรียนไปให้คณะกรรมการ ฯ
ที่สถานศึกษาแต่งตั้งพิจารณาก่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก จ

ตัวอย่างคำสั่งที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้วยโปรแกรม

LISREL for Windows version 8.71

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

L I S R E L 8.71

BY

Karl G. J'reskog & Dag S'rbom

This program is published exclusively by
 Scientific Software International, Inc.
 7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
 Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
 Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
 Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2004
 Use of this program is subject to the terms specified in the
 Universal Copyright Convention.
 Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Documents and Settings\Administrator\My
 Documents\THESIS เถ်ลลลลล\Model mix.LS8:

SCHOOL BASED CURRICULUM
 DA NI=12 NO=398 MA=CM
 LA
 'CONT_SUC' 'DOC_SUC' 'IMPL_SUC' 'EVOL_SUC'"PERSONEL' 'EQUIP_BD' 'EXEC_UN'
 'POLICY' 'BUDGET' 'COMMUNI' 'PARENT' 'LOC_SUP'
 KM
 1.00
 .633 1.00
 .630 .670 1.00
 .558 .562 .619 1.00
 .557 .579 .599 .556 1.00
 .564 .494 .594 .490 .536 1.00
 .123 .155 .130 .034 .133 .018 1.00
 .632 .566 .601 .578 .630 .581 .058 1.00
 .558 .501 .567 .561 .526 .616 .076 .603 1.00
 .447 .396 .478 .469 .402 .489 .016 .539 .536 1.00
 .394 .369 .438 .430 .366 .413 .047 .436 .473 .688 1.00
 .310 .261 .345 .364 .317 .391 .062 .304 .392 .548 .644 1.00
 SD
 .5880 .5856 .5813 .7249 .6087 .6434 3.1621 .5839 .6975 .8357 .8272 .9197
 MO NY=4 NX=8 NE=1 NK=2 C
 LX=FU,FI LY=FU,FI GA=FU,FI PH=FU,FI TD=FU,FI PS=FU,FI TE=FU,FI
 FR TD(1,1) TD(2,2) TD(3,3) TD(4,4) TD(5,5) TD(6,6) TD(7,7) TD(8,8) TE(1,1) TE(2,2) TE(3,3)
 TE(4,4) PH(1,1) PH(2,2) PH(2,1) LX(5,1) LX(8,2) LX(5,1) LX(8,2) LY(1,1) LY(2,1) LX(3,1) PS(1,1)
 TD(8,7) TD(8,4) TD(5,2) TD(6,4) TH(4,3) TE(3,1) TH(5,4) TD(3,2) TH(3,4) TD(8,2) TD(6,2)C
 TD(4,3) TH(1,2) TE(4,1) TE(4,3) TD(6,3) TH(1,4) LX(1,1) LX(2,1) LX(4,1) GA(1,2) GA(1,1) LX(7,2)
 LX(6,2) LY(3,1) LY(4,1) TH(8,2) TD(4,2) TH(3,2) TH(2,4) TE(4,2) TH(4,4) TH(5,3) TD(8,1) TD(7,4)
 TH(8,4) TD(7,5) TD(8,3) TH(7,1) C
 TH(8,1) TD(4,1) TH(2,1) TD(5,1) TE(2,1) TH(6,2) TD(7,3) TD(7,2) TH(8,3) TH(7,2) TD(7,1) TD(6,1)
 LK
 'FAC_IN' 'FAC_OUT'
 LE
 'SUCCESS'
 PATH DIAGRAM
 OU SE SC TV EF MI RS FS IT=1000 AD=OFF



ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างคำสั่งที่ใช้ในการวิเคราะห์กลุ่มพหุ

ด้วยโปรแกรม LISREL for Windows version 8.71

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LISREL 8.71

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
 Scientific Software International, Inc.
 7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
 Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
 Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
 Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2004
 Use of this program is subject to the terms specified in the
 Universal Copyright Convention.
 Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file D:\วิชาคณิต\ลิสเรล 220548\กลุ่มทศ1.LS8:

SCHOOL BASED CURRICULUM GROUP1
 DA NI=12 NO=173 MA=KM NG=3
 LA
 'CONT_SUC' 'DOC_SUC' 'IMPL_SUC' 'EVOL_SUC' 'PERSONEL' 'EQUIP_BD' 'EXEC_UN'
 'POLICY' 'BUDGET' 'COMMUNI' 'PARENT' 'LOC_SUP'
 KM
 1.00
 .573 1.00
 .558 .672 1.00
 .550 .605 .645 1.00
 .545 .605 .614 .600 1.00
 .504 .511 .581 .554 .545 1.00
 .176 .084 .099 .022 .049 .010 1.00
 .598 .520 .541 .595 .611 .535 .046 1.00
 .527 .511 .565 .572 .565 .660 .074 .577 1.00
 .488 .472 .537 .553 .492 .501 .015 .580 .535 1.00
 .389 .411 .433 .459 .423 .391 -.074 .484 .461 .658 1.00
 .324 .298 .313 .335 .359 .411 -.110 .291 .333 .514 .592 1.00
 ME
 3.9010 4.0094 3.9249 3.6048 3.9133 3.8389 10.3121 4.0520 3.7702 3.3743 3.3382 2.9335
 SD
 .6408 .5847 .6189 .7590 .6467 .6339 3.3228 .6359 .7532 .9032 .8956 1.0143
 MO NY=4 NX=8 NE=1 NK=2 C
 LX=FU LY=FU GA=FU TD=SY TE=SY
 PA LX
 1 0
 1 0
 1 0
 1 0
 1 0
 0 1
 0 1
 0 1
 PA LY
 1
 1
 1
 1
 PA GA
 1 1

PA TD
 1
 0 1
 0 0 1
 0 0 0 1
 0 0 0 0 1
 0 0 0 0 0 1
 0 0 0 0 0 0 1
 0 0 0 0 0 0 0 1
 PA TE
 1
 0 1
 0 0 1
 0 0 0 1
 EQ GA(1,1) LX(4,1) LX(6,2)
 FR TD(5,2) TD(8,7) TD(8,2) TH(3,1) TE(3,2) TH(4,1) TD(8,4) C
 LX(3,1) TD(6,1) LX(4,1) TD(7,1) TD(8,3) TD(7,3) TH(2,3) TE(2,1) TH(4,3) C
 TD(1,2) TH(1,2) TD(3,2) TE(4,2) TH(3,4)
 LK
 'FAC_IN' 'FAC_OUT'
 LE
 'SUCCESS'
 PATH DIAGRAM
 OU SE TV EF SS MI IT=1000 AD=OFF

SCHOOL BASED CURRICULUM GROUP1

Number of Input Variables 12
 Number of Y - Variables 4
 Number of X - Variables 8
 Number of ETA - Variables 1
 Number of KSI - Variables 2
 Number of Observations 173
 Number of Groups 3

SCHOOL BASED CURRICULUM GROUP2

DA NI=12 NO=141 MA=KM
 LA
 'CONT_SUC' 'DOC_SUC' 'IMPL_SUC' 'EVOL_SUC' 'PERSONEL' 'EQUIP_BD' 'EXEC_UN'
 'POLICY' 'BUDGET' 'COMMUNI' 'PARENT' 'LOC_SUP'
 KM
 1.00
 .647 1.00
 .723 .653 1.00
 .593 .573 .620 1.00
 .637 .558 .651 .517 1.00
 .623 .497 .686 .497 .580 1.00
 -.063 .095 -.038 -.086 .051 -.048 1.00
 .675 .575 .669 .581 .722 .629 .012 1.00
 .617 .495 .603 .579 .524 .567 -.051 .675 1.00
 .469 .353 .524 .369 .399 .473 .030 .539 .556 1.00
 .502 .365 .519 .427 .333 .401 -.105 .482 .529 .709 1.00
 .397 .314 .464 .432 .348 .408 -.036 .406 .496 .616 .731 1.00
 ME
 3.9734 4.1179 4.0927 3.7394 4.2278 3.9246 11.8511 4.1330 3.8856 3.2163 3.3271 2.9131
 SD
 .5314 .5936 .5220 .6990 .5439 .5529 2.7901 .5370 .6249 .7833 .7854 .9033
 MO NY=4 NX=8 NE=1 NK=2 C
 LX=PS LY=PS GA=PS TD=PS TE=PS PH=PS
 EQ GA(1,1) LX(2,1) LX(1,1) LX(6,2)

FR TD(4,2) TH(2,3) TH(3,2) LX(4,1) TD(5,1) C
 TH(8,1) TD(7,1) TD(6,1) TD(6,3) TD(6,5) C
 TH(6,4) TD(2,1) TH(6,1) TD(8,1) TD(7,2) TD(3,1) TH(5,4) TE(4,2) TE(2,1) C
 TH(8,4) TH(6,2) TD(4,3) TD(6,4)
 LK
 'FAC_IN' 'FAC_OUT'
 LE
 'SUCCESS'
 OU SE SC TV EF SS MI IT=1000 AD=OFF

SCHOOL BASED CURRICULUM GROUP2

Number of Input Variables 12
 Number of Y - Variables 4
 Number of X - Variables 8
 Number of ETA - Variables 1
 Number of KSI - Variables 2
 Number of Observations 141
 Number of Groups 3

SCHOOL BASED CURRICULUM GROUP3

DA NI=12 NO=84 MA=KM

LA

'CONT_SUC' 'DOC_SUC' 'IMPL_SUC' 'EVOL_SUC' 'PERSONEL' 'EQUIP_BD' 'EXEC_UN'
 'POLICY' 'BUDGET' 'COMMUNI' 'PARENT' 'LOC_SUP'

KM

1.00

.758 1.00

.670 .688 1.00

.522 .434 .549 1.00

.480 .548 .452 .504 1.00

.554 .471 .530 .397 .484 1.00

.202 .338 .325 .174 .224 .013 1.00

.650 .661 .643 .528 .546 .631 .075 1.00

.538 .474 .506 .508 .406 .589 .165 .544 1.00

.334 .331 .324 .498 .306 .513 .054 .457 .545 1.00

.238 .292 .365 .404 .356 .485 .127 .377 .427 .722 1.00

.094 .041 .246 .352 .169 .341 .003 .126 .385 .508 .622 1.00

ME

3.885 4.010 3.949 3.696 3.964 3.668 10.416 4.010 3.708 3.089 3.128 2.740

SD

.5656 .5697 .5837 .6910 .5548 .7682 3.0585 .5437 .6855 .7451 .7347 .7139

MO NY=4 NX=8 NE=1 NK=2 C

LX=PS LY=PS GA=PS TD=PS TE=PS PH=PS

EQ GA(1,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(7,2)

FR TE(4,2) TD(4,3) TD(3,2) TH(2,4) TD(7,5) LX(4,1) C

TH(6,4) TH(1,4) TH(8,2) TH(8,4) TH(7,4) TH(6,3) TH(2,2) TH(3,1) TD(8,5) C

LX(1,1) TH(2,3) TH(2,1) TH(5,4) TH(5,1) TH(8,1) TH(7,1) TH(1,2) LX(7,2) TH(7,3) C

TH(3,4)

LK

'FAC_IN' 'FAC_OUT'

LE

'SUCCESS'

OU SE SC TV EF SS MI IT=1000 AD=OFF

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวภัทราภรณ์ โพนเงิน เกิดเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2521 ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชามัธยมศึกษา วิชาเอกคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2543 และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท ในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา สาขาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2545 ปัจจุบันทำงานที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่วิจัย



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย